

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS

NOVÁK ANDRÁS

Műszaki zárok hatása és jelentősége a balkáni migrációs útvonalon

Témavezető: Dr. habil. Besenyő János

**BIZTONSÁGTUDOMÁNYI
DOKTORI ISKOLA**

Budapest, 2021.08.15

Szigorlati/komplex vizsga bizottság:

Elnök:

Prof. Dr. Rajnai Zoltán egyetemi tanár; ÓE

Tagok:

Prof. Dr. Kovács Tibor egyetemi docens; ÓE

Dr. habil. Farkas Tibor egyetemi docens; NKE

Nyilvános védés bizottsága:

Elnök:

Prof. Em. Dr. Berek Lajos professor emeritus; ÓE

Titkár:

Dr. Pethő Richárd adjunktus; ÓE

Tagok:

Dr. Nagy Rudolf adjunktus; ÓE

Prof. Dr. Resperger István egyetemi tanár; NKE

Dr. Dobák Imre egyetemi docens; NKE

Bírálok:

Prof. Dr. Kovács Tibor egyetemi docens; ÓE

Dr. Botz László c. egyetemi tanár; NKE

Nyilvános védés időpontja

2021. november

TARTALOM

BEVEZETÉS	5
A tudományos probléma megfogalmazása	5
Kutatási célok	5
Hipotézisek	5
A téma kutatása.....	6
Kutatási módszerek.....	7
1 A KÖZEL-KELET, MINT ÜTKÖZŐ ZÓNA	9
1.1 A Közel-Kelet definíciója az amerikaiak szerint és az európai értelmezésben (Történelmi visszatekintő).....	9
1.1.1 Az arab tavasz	9
1.2 Az olaj, mint a XX. század legfontosabb nyersanyaga a Közel-Keleten	11
1.3 Demográfiai robbanás az elmúlt 30 évben a Közel-Keleten	12
1.4 Vízhány a Közel-Keleten	14
1.5 Vallási és politikai, etnikai és törzsi ellentétek a Közel-Keleten	16
1.6 A nemzetközi terrorizmus és az Iszlám Állam megjelenése	21
2 AZ ISZLÁM ÁLLAM LÉTREJÖTTE ÉS SIKERÉNEK TITKA	24
2.1 Az Iszlám Állam megszületése	24
2.1.1 Az IÁ létrejöttének történelmi alapja, felépítése és működése.....	26
2.1.2 Az IÁ szervezeti felépítése	35
2.1.3 Az IÁ bevételei	36
2.2 Az Iszlám Állam ellen harcolók és módszereik	37
2.3 Az Iszlám Állam sikerének titka	40
2.4 Az IÁ bukása	42
2.5 Az Iszlám Állam hatása a 2014-es migrációs válságra	43
3 A MIGRÁCIÓ A SZÁMOK TÜKRÉBEN	45
3.1 UNHCR adatok	45
3.2 FRONTEX adatok	55
3.3 A Német Bevándorlási Hivatal (BMAF) adatai	63
3.4 BMH statisztikák	65
4 NEMZETKÖZI MŰSZAKI HATÁRZÁRAK	72
4.1 A műszaki zárok definíciója, kialakulása és típusai	73
4.2 A dél-magyarországi határzár.....	76
4.2.1 A déli határzár építési előzményei és körülményei	76
4.2.2 Az építkezés	78
4.2.3 A határzár eredményessége és a második védvonal	81
4.3 Nemzetközi határzárak – példák.....	84
4.3.1 Görögország-Törökország között húzódó határszakasz	84
4.3.2 A Bulgária-Törökország között húzódó határszakasz	85
4.3.3 A Görögország-Észak-Macedónia között húzódó határszakasz.....	86
4.3.4 Szlovénia-Horvátország között húzódó határszakasz.....	88
4.3.5 A Szerbia-Észak-Macedónia között húzódó határszakasz.....	90
4.3.6 Törökország-Szíria között húzódó határszakasz.....	91
4.3.7 Spanyolország–Marokkó, Ceuta és Melilla exklávék körüli kerítések.....	92

4.3.8	Az Egyesült Államok-Mexikó között húzódó határszakasz.....	94
4.4	Zárógondolatok.....	95
5	INTERJÚK AZ ILLEGÁLIS HATÁR ÁTLÉPŐKKEL.....	97
	ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK.....	113
	ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK.....	116
A	KUTATÁSI EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLHATÓSÁGA, AJÁNLÁSOK.....	117
	HIVATKOZÁSOK.....	118
	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	126
	TÁBLÁZATJEGYZÉK.....	132
	ÁBRAJEGYZÉK.....	133

BEVEZETÉS

A tudományos probléma megfogalmazása

Kutatási célok

A kutatás célja: Az értekezés elkészítése során az alábbi célkitűzéseket tartottam szem előtt:

1. Bemutatni a migráció és a menekültválság vizsgálatát, a globális migrációs és menekültügyi trendeket, a fontosabb dél-európai útvonalakat, a műszaki zárrendszereket hazánkban és a Balkán térségében.
2. Azonosítani és áttekinteni az Iszlám Állam (továbbiakban IÁ) hatásait a biztonság különböző dimenzióira, illetve a fizikai erőszak és a terror ösztönző hatását a migrációra.
3. Bemutatni és azonosítani – műszaki paramétereikkel együtt – hazánkban és a Balkán több országában elkészített műszaki zárrendszereket, azok hatását, a nemzetközi szervezett bűnöző csoportok tevékenységére, a menekültekre a tömeges illegális migráció kapcsán.
4. Megvizsgálni saját kutatásaim alapján a média-, és az igen intenzív tájékoztatást, annak hatását a tömeges illegális migrációban résztvevő egyénekre a célországban és a kibocsátó országokban.

Hipotézisek

Doktori értekezésemben a kutatási célokkal összhangban a következő hipotéziseket állítottam fel: vizsgálja:

1. Az IÁ terrorszervezet jelentős hatással volt a kibocsátó országokban a fizikai erőszak, a terrorakciók kumulált hatásaival a migráció további fokozódására.
2. A biztonsági környezet változásai, a legtöbb migrációban érintett ország (hazánk és a Balkán országai) a jogszabályok kialakítása mellett, műszaki zárrendszerekkel próbálta a migráció irányait és a méreteit és időszakait befolyásolni.
3. A műszaki zárrendszerek összetett, több vonalban felépített rendszereikkel egyrészt a saját lakosság védelmét, másrészt az illegális menekült tömegek által fellépő migrációs nyomást enyhítették.

A téma kutatása

Az utóbbi évek egyik legnagyobb társadalmi problémája a migráció. Az ENSZ felmérései szerint is (2020.04.) még mindig hihetetlen nagy számban válnak emberek hontalanná, vagy menekültté és/vagy migránssá.[1] Ez azt jelenti, hogy percenként, átlagosan 20 embernél is több kénytelen elhagyni az otthonát és a lakóhelyét. Ez a szám megdöbbentő és elkéserítő, hiszen globális szinten ez állandósít humanitárius, gazdasági és biztonsági problémákat is jelent.

A dolgozatban arra keresem a választ, hogy akik úton vannak Európa felé, azokat mi motiválja. Merről jönnek és hová tartanak? A migrációs válságra adott különböző kormányzati intézkedések közül a műszaki határzárak vajon megfelelő megoldást nyújtottak-e? Kik és hová építettek határzárakat? Milyen mértékben változtatták meg ezen biztonsági intézkedések az illegális bevándorlók mozgását és határátlépési lehetőségeit?

A kutatás alatt végig szem előtt tartottam, hogy eddig egy ország és kormányzat sem tudott határozott és kiváltképp sikeres megoldást adni az (illegális) migráció teljes megállítására és felszámolására. Többek között a magyar rendvédelmi szervek azonban számos szakértővel egyetemben egyetértenek azzal, hogy elsődleges megoldásra nem is volt más lehetőség, mint műszaki zárákkal lassítani a migrációs hullámot.

Véleményem szerint a következő kérdések, melyeket személyesen tettem fel migránsok (menekültek), illegális bevándorlók százainak, fontos és érdekes információkat hordoznak, melyek segítenek megérteni az utóbbi évtizedek egyik legnagyobb migrációs válságát. Azt a válságot, melynek egyik legfőbb kiváltó oka az Iszlám Állam (IÁ) volt. Ez később pedig egy illegális bevándorló tömeggé alakult, hiszen számos olyan országból csatlakoztak vándorló tömeghez, melyben egyáltalán nincs háború, pl.: Pakisztán, Mongólia, Algéria, Tunézia, Marokkó, Banglades, Irán, India, Sri-Lanka, Etiópia, stb. Ezek olyan országok, ahol nincs háború, de az ott élők „rácsatlakozva” az eredeti menekült áradathoz, egyre nagyon és súlyosabb migrációs válságot okoztak Európában.

A következő kérdésekre kerestem még választ a migrációs útvonalakon töltött 6 év alatt:

Mi motiválja őket, miért indultak el? Milyen útvonalon jöttek? Mennyit költöttek csempészekre? Vajon visszafordulnak-e? Honnan jönnek? Hová tartanak?

A célom még az is volt, hogy jobban érthetőbbé tegyem a migrációs válságot emberi szempontból. Fontos nézőpont volt az is, hogy kutatásom esetleg segíthet megoldást találni a migrációs válság kezelésére.

Kutatási módszerek

Kutatásomat már 2014-ben elkezdtem az első komolyabb menekült áradat alatt. Már előzetesen az volt a célom, hogy bemutassam az érkező tömeget és a motivációjukat. A munkát, tanulmányi és kutatási tervem elkészítésével kezdtem, melyet a várható interjú helyszínekkel hangoltam egybe. Az elmúlt 6 évben tucatnyi menekülttáborban forgattam, és készítettem interjúkat. Felkerestem a migrációs és embercsempész útvonalakat azért, hogy pontos képet kapjak az érkezők emberek hátteréről és a kormányzatok és biztonsági szervek migrációra adott válaszlépéseiről. Témám mindenképpen interdiszciplináris jelleget mutat, hiszen számos tudomány kapcsolódik az Iszlám Állam kegyetlen működése miatt kialakult migrációs válsághoz.

Kutatásom során az alábbi módszereket használtam:

- Tanulmányoztam és áttekintettem a témával kapcsolatban fellelhető hazai és külföldi írott és elektronikus szakirodalmat, jogszabályokat, egyéb szabályozókat és intézkedéseket, illetve a különböző szervezetek nyilvánosan hozzáférhető kézikönyveit. Részt vettem a témával kapcsolatos konferenciákon, előadásokon itthon és külföldön.
- Több a migrációval foglalkozó nemzetközi szervezettel vettem fel a kapcsolatot és kértem tőlük segítséget a dolgozat elkészítéséhez. (Frontex, azaz az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség, az IOM, Nemzetközi Migrációs Szervezet, és a UNHCR, Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi főbiztossága.)
- Az információgyűjtés során tanulmányoztam a szakirodalmat, különösen a migráció, a menekültválság, a műszaki záruk és a hadtudomány területén született, valamint a civil szervezetek és a fegyveres erők együttműködésével foglalkozó doktori értekezéseket. Ezeket rendszereztem és azok témámhoz kapcsolódó részeit feldolgoztam, beépítettem tudományos munkámba.

A kvalitatív módszerek közül előnyben részesítettem a „félíg strukturált interjúk” készítését illetve a szakértők megkérdezését.[2]

- Az interjúkat személyesen készítettem, melyek pontosan helyszíneit az értekezés kutatási fejezetében részletes térképpel bemutatom. 12 ország tucatnyi helyszínén tettem fel a kérdéseimet az érkező illegális bevándorlóknak. Szintén térképen mutatom be, az egyes országok által felépített, műszaki záruk pontos helyét és azok műszaki adatait is.
- Az ezekből született válaszokat grafikonokkal és táblázatokkal magyarázom el és egyszerűsítom az olvasó részére.
- A kutatási időszakban rendszeresen egyeztettem a téma szakmailag elismert kutatóival, egyetemi tanárokkal és a migrációval foglalkozó szervezetek illetékeseivel. A jogi szabályozók és kézikönyvek vizsgálata során dokumentumelemzést végeztem.
- A kitűzött kutatási célok eléréséhez szükséges ismeretanyag, illetve az interjúk során szerzett kiegészítő ismeretek feldolgozása után az eredményeket rendszereztem, s ennek alapján készítettem el az értekezést.

Az értekezésben felhasznált valamennyi szakirodalmat a Felhasznált irodalom jegyzékében tüntettem fel.

Kutatásomat 2020. augusztusában zártam le, így az azt követő változásokat, új statisztikai adatokat az értekezés nem tartalmazza.

1 A KÖZEL-KELET, MINT ÜTKÖZŐ ZÓNA

1.1 A Közel-Kelet definíciója az amerikaiak szerint és az európai értelmezésben (Történelmi visszatekintő)

A Közel-Kelet fogalma, értelmezése nem egyöntetű. A térség magja az arab világ ázsiai része, amelyet a természeti környezet megegyezőségén túl, a társadalmi-gazdasági fejlődés, továbbá a közös kulturális örökség – a nyelv, a vallás – is szorosan összekapcsol Észak-Afrikával. Tágabb értelmezésben a Közel-Kelet magában foglalja Iránt és Afganisztánt is. Ezt gyakran Közép-Kelet néven különböztetik meg. Továbbá a Közel-Kelethez sorolható Törökország és Ciprus is, melyek hidat képeznek Európa felé.

A közel-keleti térség nagy vonalakban azonos a természetföldrajzból ismert elő-ázsiai (délnyugat-ázsiai) szubkontinenssel. A tájhatárok azonban nem minden esetben egyeznek meg a politikai határokkal, ezért a társadalmi-gazdasági kérdések vizsgálatakor inkább a Közel-Kelet elnevezés használatos.[3]

1.1.1 Az arab tavasz

Az arab tavasznak nevezett társadalmi megmozdulások háttérében számos ok húzódik meg, amelyek együttesen vezettek az eseménysor megindulásához. Az észak-afrikai és közel-keleti térség legtöbb országában évtizedek óta a diktatórikus vezetés volt jellemző. A társadalmi, szociális és gazdasági problémák miatt csökkent a hatalom iránti lojalitás, a lakosság egyre szélesebb körben nyilvánította ki elégedetlenségét. Az országok vezetése nem vett tudomást a mindennapos problémákról, továbbá késve ismerte fel a változtatás szükségességét. Nem történtek intézkedések a középosztály folyamatosan romló életszínvonalának javítására, a hatalom pedig a problémamegoldás helyett erőszakos eszközök bevetésével igyekezett a változást propagálókat elnyomni.

A forradalmi hullám által érintett országok lakossága a kormányellenes megmozdulásokban látta az egyetlen kiutat, a külföldi száműzetésben lévő ellenzéki vezetők pedig jelentős ideológiai támogatást nyújtottak a forradalmárok számára.

Az arab tavasz névvel fémjelzett társadalmi folyamatok elhúzódása azzal magyarázható, hogy a hatalomra jutott erők (pl., Tunéziában, Egyiptomban, Líbiában) nem rendelkeztek az ország irányításához szükséges politikai, gazdasági és katonai erővel, illetve kultúrával, továbbá nem voltak képesek egységbe tömörülni.

Tunéziában iszlamista koalíció került hatalomra, amely az iszlám törvénykezést kívánta bevezetni. Azonban nem volt képes stabilizálni az országot, nem tett eleget ígéreteinek, ennek következtében elveszítette a lakosság bizalmát, amely további politikai, gazdasági és biztonsági bizonytalanságot okozott az adott országban.

Líbia, az egykori diktátor, Kadhafi bukását követően darabokra szakadt. Egyes részeket iszlamista milíciák irányítják. Központi haderő és központi kormányzat gyakorlatilag nincs. Ellenőrizhetetlenné vált a fegyverek és a harcosok mozgása az országban.

Jemenben a helyzet instabil. A kormányzat hatalma nem terjed ki az ország egész területére, a tartományokat különböző, saját fegyveres erővel rendelkező törzsek irányítják, amelyek esetenként rivalizálnak egymással. Az ország gazdasági válságban van, amelyet tetéz a politikai és katonai vezetés minden területén jelen lévő mérhetetlen korrupció.[4]

Egyiptom helyzete szintén instabil. A „demokratikus úton” választott, majd megkérdőjelezett iszlamista állam berendezkedést bevezetni igyekvő Muzulmán Testvériség egyévi kormányzás után megbukott.

Szíriában a kezdeti tüntetések fegyveres összecsapásokba torkollottak, majd az egész országra kiterjedő polgárháború robbant ki. Az ellenzéki csoportok megosztottak és lakossági támogatottságuk is megkérdőjelezhető. A szemben álló felek erőviszonyai nagyságrendileg megegyeznek, ezért egyik fél sem képes a másik fölé kerekedni. Szíria a külföldi harcosok, zsoldosok, al-Kaida kötődésű terrorista szervezetek és a radikális iszlám tanokat követő csoportok melegágya.

A forradalmi hullám semmilyen formában nem érintette Katart és az Egyesült Arab Emírségeket. A bahreini királyságban sor került a kisebbséget képviselő szunnita uralkodói család elleni, halálos, végzetes áldozatokat is követelő tüntetésekre.

Az arab államok hatalmi elitjét átalakító változások kevésbé voltak hatással Szaúd-Arábiára.

Iránban a diákság próbálkozott kormányellenes tüntetésekkel, ám a hatóságok igen határozott fellépése hatására rövid időn belül kifulladásra kényszerített demonstrációk.

Irakban a demonstrációk nem váltak országossá és a terrorista szervezetek kísérletei ellenére sem alakultak kiterjedt fegyveres összecsapásokká.

Jordániában a Muzulmán testvériség helyi szárnya próbálkozott az uralkodó elleni tüntetések szervezésével, de a király reformintézkedések és kormányátalakítás révén, eredményesen kezelni tudta a felmerült problémát.

Algériában a rendvédelmi szervek képesek voltak ellenőrzésük alatt tartani a kormányellenes tüntetéseket. Néhány tömegdemonstrációra Marokkóban is sor került.

Az arab tavasz beköszönte előtt a régió a maga diktatórikus, emberi jogokat eltipró és ellenzéki mozgalmakat elnyomó rendszereivel együtt stabilabb, kiszámíthatóbb volt. A nyugati értelemben vett demokrácia nem tud megvalósulni a vallási tanokra és törzsi kultúrára épülő társadalmakban.[5]

1.2 Az olaj, mint a XX. század legfontosabb nyersanyaga a Közel-Keleten

A Közel-Kelet országai világgazdasági szinten is jelentős kőolajkészlettel rendelkeznek. A XX. század első éveiben először Iránban (1908) és Irakban (1914) kezdték meg az értékes nyersanyag kiaknázását. Szaúd-Arábia a két világháború között, a Perzsa-öböl menti kisebb államok pedig az utóbbi évtizedekben kerültek a jelentős kőolajtermelők közé. A térség adja a világ kőolajtermelésének 1/3-át, míg a nemzetközi forgalomba kerülő kőolaj 2/3-a innen származik.

A '60-as évektől fokozatosan sikerült kivívni a kőolajbányászat állami ellenőrzését, majd nagyrészt nemzeti olajtársaságok kezébe adni e fontos iparágat, míg a nemzetközi – amerikai és angol – monopóliumok megőrizték pozícióikat a szállítás, a feldolgozás és az értékesítés terén. A kőolajtermelő országok 1960-ban szervezetet hoztak létre. (OPEC)

A kőolaj világpiaci ára a '70-es években több, mint tízszeresére nőtt, ezáltal a nagy exportálók – leginkább a Közel-Kelet országai – hatalmas monopoljárdékra tettek szert.

A kőolaj-konjunktúra nem érintette egyformán a közel-keleti országokat, erős differenciálódás indult meg.

A ritkán lakott, ám hatalmas nyersanyag készlettel rendelkező országokban (Szaúd-Arábia, Kuvait, Egyesült Arab Emírségek, Katar) kimagasló értéket ért el az egy főre nemzeti jövedelem. (GDP) A kőolajból származó bevételeket elsősorban az alapvető infrastruktúra megteremtésére fordították. Kikötők, utak, repülőterek, iskolák, kórházak épültek. Az állami bevételek jelentős részét hazai beruházások helyett külföldi

befektetésekre, politikai célzatú segélyprogramokra és fegyverkezésre fordították. A viszonylag kései és visszafogott tőkeintenzív iparfejlesztés oka a munkaerő hiánya volt.

Irak és Irán, bár kőolajban igen gazdagok, a két állam között 1980-ban kirobbant háború jelentős gazdasági hanyatláshoz vezetett.

A kőolajat nem, vagy csak kis mennyiségben termelő országok közvetve szintén részesültek a térség gazdasági fellendüléséből. Ennek több módja van. A területükön áthaladó távolsági csővezetékek révén olcsóbb nyersanyaghoz, valamint tranzitilletékekhez juthatnak. Ilyen állam Törökország, Szíria, Libanon és Jordánia. A Perzsa-öböl menti kőolajvidék értékes, új felvevő piacot jelent a mediterrán sávból és az oázis-vidékekről kikerülő mezőgazdasági termékek számára. Az egyes országok, államok munkaerő-feleslegét részben levezeti a kivándorlás. A vendékmunkások által hazaküldött jövedelem javít a legszegényebb országok fizetési mérlegén, és jelentős tényezője a tőkefelhalmozásnak. Az olcsó munkaerőben bővelkedő fejletlenebb arab államok iparosodásához hozzájárul a gazdag országokból beáramló tőke és a politikai indíttatású segélyprogramok.

Izrael, a térség legfejlettebb állama sajátos helyzetben van. Nem tartozik a kőolajtermelők közé, továbbá csakis minimális gazdasági kapcsolata van a Közel-Kelet arab államaival. Mégis javára szolgál a térség világpolitikai szerepének felértékelődése.

1.3 Demográfiai robbanás az elmúlt 30 évben a Közel-Keleten

A Közel-Keletet és ezzel összefüggésben a világot, de azon belül elsősorban Európát sújtó események háttérben drámai demográfiai robbanás áll. Az ENSZ (Department of Economic and Social Affairs, Population Division) adatai alapján megállapítható, hogy 28 muszlim állam népessége az elmúlt 70 évben az 1955-ös 193.416.897 főről 2018-ra 879.038.864 főre nőtt. Ez az átlagos 454 %-os népességnövekedés felkészületlenül érte a régió országait. Ez a demográfiai robbanás a legfontosabb oka azoknak a társadalmi feszültségeknek, amelyek a 2012-től kezdődő időszakról egészen napjainkig zajló eseményekhez vezettek.

„A muszlim világnak a Közép-Kelettől, a Közel-Keleten keresztül a Maghreb-ig, vagyis Tádzsikisztántól Marokkóig terjedő övezet az elmúlt évtizedekben drámai népességnövekedésen ment keresztül.”[6]

A demográfiai robbanás számos okkal magyarázható. A növekedés összefügg az egészségügy és a szolgáltatások színvonalának javulásával. Ezek a tényezők mind a múltban, mind a jövőben szerepet fognak játszani a népességnövekedésében: a gyermekhalandóság csökken, az idősebb korosztályok élettartama várhatóan nő, ezáltal az idősebb korosztály társadalmon belüli aránya és az átlagéletkor is nőni fog. Mindez köszönhető például az elmúlt években tapasztalható életszínvonal növekedésnek.

Amikor az Iszlám Állam nevű terrorszervezet lerohanta Szíriát és Irakot, nagy számban ejtettek foglyul és döntöttek rabszolgaságba nem muszlim (jellemzően jazidi és keresztény) nőket. A rabszolganőket szexrabszolgaként bocsátották a „hit harcosainak” rendelkezésére és a rabszolgák árait hatóságilag szabályozták. A rabszolganők tömegesen estek teherbe és hajtottak végre rajtuk abortuszt. Azokat a rabszolganőket, akik túléltek a fogságot, vagy sikerült megszökniük a saját közösségeik, elsősorban a jazidi közösségek nem fogadták vissza, helyesebben esélyük sem volt már a visszailleszkedésre, a férjhez menésre.

A muszlim világban az abortusz nem elfogadott, szinte ismeretlen fogalom. Csak kivételes esetekben, egészségügyi okokból engedélyezett.

A muszlim világban a válás társadalmi elfogadottsága is minimális, bár van rá jogi lehetőség, mindenképpen egy komolyabb társadalmi megbélyegzéssel jár egy-egy válás.

A fogamzásgátlás hiánya szintén elsődleges oka a közel-keleti térség radikális népesség növekedésének. Ennek erkölcsi/vallási, technikai, sok esetben pénzügyi oka van. A fogamzásgátlás – különösen a szegényebb néprétegek körében – alig ismert fogalom.

A többnejűség még mindig elterjedt jelenség a térségben, bár fontos feltétel, hogy a férj minden nejét egyenlő mértékben tudja eltartani. Ennek jelentősége korábban az volt, hogy a tehetősebb rétegek családjainak erősödését biztosítsa a szegényebb néprétegekkel szemben. Ez még jobban szűkítette a családalapítás lehetőségét a szegények és a fiatalok körében, amelynek hatásai a mai napig érezhetők.

„Összességében elmondható, hogy ezek a vallási/kulturális normák a világ legerősebb és legkötöttebb ismert családi és rokonsági (nagy családjai, klán) szervezetét alkotják. Ebből a szervezetből kitörni nagyon nehéz és részben ez a felelős a robbanásszerű népességnövekedésért is.”[7]

1.4 Vízhiány a Közel-Keleten

„A népességnövekedés hatására folyamatosan csökken az egy főre jutó, szabadon felhasználható vízkészlet a világon. Az ENSZ becslései szerint 2050-re 5 milliárd ember nem jut majd ivóvízhez. A következő évtizedekben romlani fog az ivóvíz minősége, növekszik majd a tífusz, a kolera, a malária és számos más megbetegedések száma, valamint az ezzel összefüggő halálozási ráta. Kevesebb víz fog jutni a mezőgazdaságba, az öntözés elmaradása éhínségekhez vezet. A Föld legtöbb országa érintett lesz a vízhiány tekintetében, a Közel-Kelet országai pedig sarkalatos részét képezik a problémának.”[8]

A közel-keleti régió és észak-Afrika is a föld legszárazabb területei közé tartozik. A csapadékmennyiség szempontjából a legkritikusabb a helyzet a belső sivatagokban (Rabel-Háli, Nefúd-sivatag, Szír-sivatag, Negev, Daste-Kavir, Daste-Lut, Daste-Margo, Arab-sivatag). Itt az évi csapadék mennyisége néha az évi 100-200 mm-t sem éri el. A csapadékban szegény sivatagok a Közel-Kelet háromnegyed részét borítják. A többi, csapadékosabb területen az eső heves zivatarok formájában jelenik meg.

A területek éghajlata nagyban befolyásolja a vízhálózat képét. A legtöbb állandó vízü folyó a legcsapadékosabb területekről indul útnak. A Közel-Kelet két legfontosabb folyója, a Tigris és az Eufrátesz, igen fontos szerepet játszanak Szíria, és főként Irak vízellátásában. Ugyan az Eufrátesz egyre kevesebb vizet szállít, ám egyenletesebb vízjárású, mezőgazdasági hasznosításra alkalmasabb. Az éghajlati hatások befolyásoló hatására jó példa a Jordán folyó, amely vízmennyiségének 50%-át is szállíthatja a hideg évszakban, míg a nyarat alig 3-4% jellemzi.

Mindenképpen meg kell említeni a téma kapcsán a Nílust, annak ellenére, hogy Egyiptomot csak tágabb értelemben szokás a Közel-Kelethez sorolni. A Nílus átlagos éves vízhozama 84 milliárd köbméter, csapadékosabb években ennek akár duplája is lehet. Vízéből ma a fő-és mellékcsatornákon keresztül távolabbi területekre is jut. Az Asszuáni-gát megépítésének oka a folyó vízhozam-ingadozásának szabályozása és az általa okozott károk kiküszöbölése volt.

„Az állóvizek elhelyezkedése és kialakulása jól tükrözi az éghajlati sajátosságokat. A kevesebb csapadékkal rendelkező területeken főképp lefolyástalan sós tavak jellemzik (pl. Holt-tenger), amelyek száraz időszakban akár ki is apadhatnak. Egyes területeken az

elegendő mennyiségű csapadék ellenére nem telnek meg a földalatti vízgyűjtő medencék. Ennek hátterében a nem áteresztő talaj áll.”[9]

Az éghajlat és a víz mellett más természetföldrajzi tényezők is befolyásolóak. Izrael egyes részein hiába jelentős a lehulló csapadék mennyisége, a domborzati viszonyok és a jelentős talajerózió következtében a terület nagy része mégis terméketlen.

Szaúd-Arábia például a mezőgazdasági földjeinek vízellátásra úgynevezett rétegvizet használ. Ez a megoldás viszont véges. Szakmai becslések alapján ezek a víztartalékok, alig 30-50 évre elegendőek. Hasonló a helyzet Bahreinben is. Azt is meg kell itt jegyezni, hogy az állandó népesség növekedés egyre több ivóvíz szükségeltet igényel, ezért a hagyományos ásott és ártézi kutak, illetve az esővizet összegyűjtő ciszternák, hosszútávon biztosan nem tudják ellátni a lakosságot, például Afganisztánban vagy Iránban sem.

„Megoldást a modern, környezetkímélő technológiák jelenthetnek. Ilyenek a sóatlanító üzemek építése, a szennyvíz derítése és újrahasznosítás, a csapadékkeltő berendezések és a csepegtető öntözés elterjesztése. A sóatlanító üzemekben a sós tengervízből édesvizet nyernek. Annak ellenére, hogy a technológia igen eredményesnek bizonyul, mégis sok az ellenzője a nagy mennyiségű szennyező gáz kibocsátása miatt. Pedig néhány ilyen üzem számos közel-keleti ország vízproblémáját megoldaná.”[10]

A világban a tiszta, iható víz mennyisége folyamatosan csökken, az ára pedig emelkedik. Ez a tendencia pedig a föld legszegényebb országait sújtja leginkább. A következő évtizedek nagy kihívása lesz, hogy a fejlettebb országok hogyan és milyen módszerrel tudják majd segíteni a szegényebb országok agrárparának felzárkózását a vízhiány tekintetében.

„Új víznyerési lehetőségeket kell teremteni, a környezeti problémák mérséklésének figyelembevételével. A fejlődő országokban szemléletváltásra van szükség, a pazarló magatartást egy megfontolt, környezettudatos berendezkedésnek kell követnie. Szaporítani kell a hidro-kooperációkat, a már meglévőket igazságosabbá, kiterjedtebbé és működővé kell tenni. A víz nem lehet egy újabb rizikófaktora a háborúnak.”[11]

1.5 Vallási és politikai, etnikai és törzsi ellentétek a Közel-Keleten

Ezt a régiót, nemcsak az általános szóbeszéd, de talán a biztonsággal foglalkozó szakemberek is, az állandó krízis vagy válság övezetnek hívják. A Közel-Kelet szinte állandóan a hírek középpontjában van, a háborúk, terrorista akciók, az etnikai és vallási konfliktusok vagy éppen valamilyen gazdasági válság miatt. Sok szakember úgy véli, hogy a régió mostani helyzete szorosan összekapcsolódik az elmúlt évek, évtizedek sőt évszázadok történelmi eseményeivel.

Az elmúlt évtizedek példái közül kiemelendő, az állandó izraeli-palesztin konfliktus és harcok, a szíriai (polgár)háború, vagy éppen az iraki belpolitikai válság.

Ha földrajzi és éghajlati szempontból vizsgáljuk ezt a régiót, akkor ezen a közel 8 millió négyzetkilométer nagyságú területen igen zord az időjárás. Inkább forró és sivatagos az éghajlat. Kiemelendő viszont, hogy földgáz és kőolaj lelőhelyek szempontjából egy igen kedvező területről beszélünk.

Az itt élők száma, közel, 370 millió. Etnikai szempontból az itt élők, főleg, arabok, kurdok, perzsák, törökök és türkmének. Emellett még csaknem két tucatnyi különböző más etnikum osztozik ezen a területen. Vallási szempontból kevésbé megosztott a Közel-Kelet. Az itt élők 95 %-a muszlim. Ezen belül a síiták aránya a Közel-Keleten 28 %, a szunnitáké 72 %.

„Érdekesség, hogy ha a Föld teljes muszlim vallású lakosságát nézzük (nagyjából 2 milliárd embert), akkor a síiták aránya csupán 10-12%-ot tesz ki, ám a Közel-Keleten leginkább Irak és Irán jelenléte miatt – ahol túlnyomó többséget alkotnak a síita hívek – magasabb a hagyományokhoz erősebben ragaszkodó vallási kisebbség aránya.”[12]

A Közel-Keleten élők gazdasági helyzete igen vegyes képet mutat. Hatalmas társadalmi és vagyoni különbségek vannak az egyes országok között. Gondoljunk az Emirátusokra, Bahreinre vagy éppen az ezekkel pont ellentétes helyzetben lévő Jemenre, Szíriára vagy Libanonra.

Jelentős gazdasági, pénzügyi vagy éppen háborús válság van több országban is. Jemenben a lázadók Szíriában a (polgár)háború, Irakban pedig az állandósult terrorista cselekmények teszik egyre instabilabbá a régiót.

Az itt említett tényezők miatt, állandósultak ebben a régióban a politikai- és gazdasági válságok, a katonai konfliktusok és terrorcselekmények, illetve az ezekkel járó, éhínség, mélyszegénység, és az „embertelennek” hívható egészségügyi helyzet.

A Közel-Keletet jellemző problémák az alábbiak. Az egyes válságzónák egy része sok-sok évtizedes, akár évszázados múltra tekint vissza, más része néhány éve alakult ki:

1. Zsidó-palesztin konfliktus (1948 óta)
2. Izrael vitái szomszédaival (1948 óta)
3. Szíriai polgárháború (2011 óta)
4. Izrael - Irán konfliktusa
5. Az amerikai jelenlét okozta konfliktusok (NATO jelenlét is)
6. Egyiptomi kormányválság
7. Kurd kérdés (Irakban, Szíriában, Törökországban)
8. Iraki helyzet és polgárháború
9. Szunnita - Síta ellentétek, más vallási konfliktusok [13]

A térség legfontosabb konfliktus forrásai leginkább vallási és etnikai természetűek. Egyik legjellemzőbb a jelenleg is zajló. Izraeli-palesztin konfliktus. Izrael Állam 1948 megalakulása óta ez állandó konfliktust és háborúkat életre hívó problémát jelent a térségben.

Ezzel szorosan összefügg, hogy Izrael jónéhány szomszédos arab országgal, szinte állandóan ellenséges viszonyban van. Ez a viszony, az elmúlt évtizedekben tucatnyi háborús konfliktust eredményezett, főleg azért mert több ország Izrael pusztaságát is megkérdőjelezi. Emellett állandóak a háborús összecsapások és határviták is. A térség egyik legnagyobb válságtényezője még a szíriai (polgár)háború, mely közel 10 éve tart. Bár most mintha most kevesebb látványos harci cselekmény lenne a térségben, ennek ellenére egyáltalán nem vált stabilná a szíriai politikai és biztonsági helyzet.

Szakértők a szíriai helyzetet 2015-re hatpólusú konfliktussá nevezték el.

Ettől az időszaktól kezdve ugyanis, hat olyan szervezet vagy hatalmi összefogás és kormány működik ebben a szír-iraki régióban, amelyek valamilyen formában egymással szemben állva alakítják ki a régió biztonsági, katonai, gazdasági konfliktusait. Jellemző, hogy többségük szinte állandó fegyveres harcban áll egy-egy másik szervezettel.

A hat pólus a következő:

1. *Az Iszlám Állam (IÁ), (ISIS)*

Jelenleg (az IÁ felszámolását már bejelentették, de Szíriában még mindig vannak olyan területek, főleg nagyobb városokat összekötő utak, amelyek felett még mindig az IÁ egykori harcosai tartják ellenőrzés alatt. Az IÁ legerősebb és legveszélyesebb szíriai szervezet, mely folyamatos terjeszkedése során a más vallásúak ellen elkövetett kegyetlenségeiről – lefejezéseiről, keresztre feszítéseiről – és a „középkori”-nak nevezhető saria törvénykezés bevezetéséről lett hírhedt.

2. *A Szíriai Kurd Hadsereg – YPG.*

Észak-Szíriában működnek és állandó harcban és konfliktusban vannak saját területeikért. Később szövetséget kötöttek a szír kormánnyal, főleg a török elleni harc jegyében. A YPG saját autonóm területet szeretne, de ennek a megszerzésére a közeli jövőben nincs sok esélye.

Az igazán nagy kurd fennhatóság a Kurd Autonóm Állam, (KRG). Az elmúlt évtizedben főleg a Barzani család (PUK párt) vezeti. A területük Irak északi részén fekszik. Pesmerga harcosaik a kezdetektől harcoltak az IÁ ellen és jelentős sikereket értek el.

3. *Szíria előző és jelenlegi vezetőjének hadserege*

Bassár el-Assad szíriai vezető legitimitásáról megoszlanak a nemzetközi vélemények. Az általa irányított haderő folyamatos harcban van a felkelőkkel (ők lázadóknak hívják). A legtöbbször a felkelők/lázadók ellen harcoltak, de volt, hogy a türkmén vagy a kurd kisebbség ellen is bevetették őket. Szerepük és katonai akcióik sokszor több szempontból is megkérdőjelezhetőek (Klór gáz bevetése civilek ellen, de sokan úgy vélik, hogy éppen a felkelők vetették be, éppen azért, hogy a szíriai vezetésre fogja – talán soha nem fog kiderülni az igazság). Ezt a vegyi támadást a szír vezetés mindig is tagadta. Ennek ellenére Oroszország teljes vállszélességgel kiállt Assad politikája és legitimitása mellett.

4. *Szabad Szíriai Hadsereg (FSA, Free Syrian Army)*

Az IÁ megjelenése előtt, ők tervezték leváltani a regnáló szír vezetést, hiszen – több szempontból is megkapták az USA támogatottságát. De később már az amerikai adminisztráció is kihátrált az „arab tavasz” utolsó konfliktusából, és szinte magára hagyta a felkelő/lázadó csapatokat. Sokak szerint a kurdok mellett ők jelenthették volna az esélyt

egy új Szíria létrejöttére. Az utóbbi 1-2 évben inkább csak területeket veszítettek, köszönhetően többek között az orosz katonai akcióknak, mellyel az állami szír hadsereget támogatták minden szempontból. A FSA az amerikai csapatkivonással tulajdonképpen magára maradt.

5. Radikális, szélsőséges és fegyveres iszlamista szervezetek.

A négy legnagyobb: Jaysh al-Islam azaz Iszlám Front, melyet a szaúdiak támogatnak, és vezetője: Zahran Alloush; az Al-Núszra Front (az Iszlám Államhoz hasonlító szélsőséges szervezet); Al-Kaida (vagyis nemzetközi terrorista hálózat), Hezbollah (Irán támogatásával a síita érdekekért küzdő terrorszervezet, jelentős, más országokra kiterjedő hálózattal)

6. A térség katonai és politikai kapcsolataiba avatkozó környékbeli kormányok.

Törökország, Irak és Irán!

Törökország állandó konfliktusban áll Szíriával, többek között a kurd kérdés miatt, illetve a szír kisebbségi politika miatt is, amely sok esetben hátrányosan különbözteti meg a Szíria területén élő türkméneket. Irak főleg a térségbeli pozíciójáért illetve területi egységéért küzd, Irán pedig a saját geopolitikai és síita érdekei elég drasztikus érvényesítéséért tesz meg mindent, illetve az úgynevezett „Síita félhold” létrehozásáért hajjt végre egyre radikálisabb lépéseket. Ebbe illeszkedik a Hezbollah állandó több síkú, gazdasági és katonai illetve fegyveres támogatása is.

A Közel-Kelet másik nagy feszültségforrása az olajlelőhelyek és olajkereskedelem miatt erős amerikai jelenlét Irakban és Szaúd-Arábiában, illetve a térség számtalan országában.

Kiemelendő a konfliktus források közül a kurd kérdés! Főleg: Irakban, Iránban, Törökországban és Szíriában okoz komoly biztonsági, politikai társadalmi és gazdasági problémát.

A politikai válságtényezők sorában szót kell ejteni az iraki helyzetről is. Irakban a 2011-es amerikai katonai kivonulás óta sem stabilizálódott a helyzet a számos politikai, etnikai és vallási csoport egymással ellentétes tevékenysége és politizálása miatt. A kifejezetten vallási konfliktusok közt az iszlám két irányzatának – a szunnita és síita felekezeteknek – egymással szembenállását kell kiemelni. Ez a viszály egyrészt végig kíséri és mélyíti az előbbieken bemutatott konfliktusokat, másrészt állandó ellenségeskedések forrása a

helyi csoportok szintjén, harmadrészt pedig két táborra osztja a közel-keleti államokat, egy Irán vezette síita és egy Szaúd-Arábia vezette szunnita táborra.

A vallási ellentétek sorában újra megjelenik a zsidó-muszlim szinte örök konfliktus, de jelentős a muszlimok és koptok (arab őskeresztények) közti viszály, és a Közel-Keletre Európából vagy Amerikából érkező – munkát vállaló, turista vagy üzleti célból ideiglenesen letelepedő – keresztényekkel szemben gyakran kialakuló muszlim ellenségesség.

Komoly válságot jelent a politikai-vallási illetve egészségügyi után a menekülthelyzet. Izrael állam háborúi során jelentős számban foglalt el olyan területeket, melyeknek palesztin lakossága elmenekülni kényszerült lakóhelyéről. Ugyancsak a menekültek számát gyarapítja a zsidó állam mai telepes-politikája, melynek során palesztinok lakta ciszjordániai területekre zsidó telepéseket küld az ott élőket elköltözésre készítve. A háborúk vagy a telepes politika folytán az elmúlt fél évszázadban milliós nagyságrendben menekültek palesztinok a környező arab országokba, ahol ellátásuk komoly gondokat okoz.

Szintén égető probléma a Közel-Keleten a túlnépesedés és a nők helyzete. A túlnépesedés ma globálisan súlyos válságtényező, és bizony a Közel-Keletet is komolyan érinti. Részben kulturális, részben vallási okokból, részben a felvilágosulatlanság miatt a születendő gyermekszám kimagasló az arab országokban. Sajnos olyan esetekben is sokgyermekes nagycsaládok alakulnak ki, amikor még az egy vagy két gyermek felneveléséhez sincs elegendő jövedelme és élelme a családnak. Mindez súlyos nyomorhoz vezet. A leggyorsabban népesedő országok közt előkelő helyet foglal el Jemen, 4% közeli népességnövekedési rátával. A nők helyzetének szempontjából szintén a vallási és kulturális hagyományok szerepe a legjelentősebb. A nőket számos közel-keleti országban nem illetik meg férfikkal azonos jogok. A nők sok helyen az apa, majd a férj tulajdonát képezik, és nem tanulhatnak tovább.

A csador, burka, nikáb és burnusz több országban kötelező viselése – melyet vallási okokra hivatkozva írnak elő a nők számára – szintén a megkülönböztetésüket növeli.

Összességében a Közel-Kelet olyan terület, amely számtalan válságtényezővel és problémával küszködik. A legtöbb baj a politikai és vallási konfliktusokból, és az ezekből eredő háborúkból, polgárháborúkból fakad. A nyomor, a rossz szociális és egészségügyi helyzet, a túlnépesedés, illetve az élelem és ivóvíz-hiány pedig sok helyen a végletekig

fokozzák az emberek elkeseredését. Mindezek miatt a lakosság fokozott elkötelezettséggel fordul a vallás, egészen pontosan az iszlám felé, és ragad fegyvert céljai eléréséért, sokszor a terrorizmus útjára lépve [14]

1.6 A nemzetközi terrorizmus és az Iszlám Állam megjelenése

„Szakértők szerint a modern terrorizmus a második világháború után jött létre, amikor az európai nagyhatalmak gyarmatain „gyarmatellenes” nacionalista csoportok jelentek meg. Ezen nacionalista csoportok felismerték, hogy terrortámadások útján befolyásolhatják a politikát.

Az 1960-as és 1970-es években a szélsőbaloldali illetve a szélsőjobboldali ideológiát követő terrorszervezetek akciói révén megjelent a köztudatban a „nemzetközi terrorizmus” fogalma. 1972. szeptember 5-én – a müncheni olimpián – a „Fekete Szeptember” nevű palesztin terrorszervezet izraeli sportolókat ejtett túszul és végzett ki, ami felhívta a világ közvéleményének, valamint a kormányoknak a figyelmét a terrorizmus óriási veszélyére és nemzetközivé válására.”[15]

Az elmúlt évtizedekben világszinten fokozódott a terrorizmus. A 2001. szeptember 11-ei terrortámadás-sorozat fordulópont volt a világtörténelemben és ennek következtében a „terrorizmus elleni harc/háború” fogalma is része a mindennapoknak. A repülőgépekkel elkövetett pusztítás során – becslések szerint – 3000 embert öltek meg, ami az emberi történelem leghalálosabb terrorista támadásaként került be a történelemlétkönyvekbe.

„A szeptember 11-e után elkövetett terrortámadások – Moszkvában, Spanyolországban, Londonban, Törökországban, Franciaországban stb. – világossá tették az állami vezetők előtt, hogy a nemzetközi terrorizmus terjedése következtében szükségessé vált, hogy a nemzetközi közösség is szorosabban működjön együtt annak érdekében, hogy megfékezzék, illetve ellehetetlenítsék ezen szervezetek működését.”[15]

Annak ellenére, hogy növekszik azon országok száma, amelyek aktívan és fegyveresen is fellépnek a terrorizmussal és annak bármilyen támogatásával szemben, számottevő állam még mindig támogatja azt. Egyes társadalmak nem akarják nyíltan, illetve nem képesek teljes mértékben érdekeiket érvényesíteni. A terrorista szervezeteken keresztül ezen államok elérhetik akár politikai, akár gazdasági céljaikat is. Példaképpen fel tudnánk hozni a Hezbollah-t, amelyet sokak szerint, Irán hozott létre és folyamatosan támogat. Ezen felül megemlíthetjük Pakisztánt is: a Dzsamaat ul-Ahrár terrorszervezetet

támogatva Pakisztán folyamatosan bomlasztja Indiai belső összetartását, ezáltal sikeresen akadályozza Dzsammu és indiai Kasmír állam integrálódását Indiába.

A Közép-Kelettől a Közel-Keleten át egészen a Maghreb-ig (Észak-Afrikáig), vagyis Tádzsikisztántól Marokkóig terjedő övezetet társadalmi és gazdasági feszültség jellemzi. Ezeknek a több összetevős válságoknak lett az egyik legmeghatározóbb következménye az „arab tavasz”, a szíriai polgárháború (benne a szunnita—síita ellentét), és a kirobbanó migrációs válság, valamint a „soha véget nem érő” afganisztáni háború. Mindezen események azonban csupán „tünetei” egy „betegségnek”, amely leginkább a helyieknek, emellett azonban a világ számos egyéb övezetének, elsősorban Európának okoz szenvedést, és amelynek megfelelő „gyógymódja” egyelőre nem ismert pontosan.

Az érintett társadalmakban a belső társadalmi feszültség nő. Ennek egyik és legfontosabb megjelenési formája a munkanélküliség, a megélhetés nehézségei, a szegények és gazdagok közötti szakadék növekedése, amely nyomást gyakorol a társadalomra és annak minden alrendszerére. A túlnépesedés elkerülhetetlenül újratermeli az adott társadalmat régóta nyomorító problémákat, azon belül is a szegénységet. Az ilyen mértékű és ütemű népességnövekedés mellett szinte lehetetlen a szegénység és a társadalmi feszültségek ellen harcolni, mert azok folyamatosan újratermelődnek.

A túlnépesedés komoly nyomást gyakorol az állam ellátórendszereire. Ez, az állam alrendszereire nehezedő stressz óriási belső feszültséget okoz, elsősorban az alapvető szolgáltatások (víz, élelmiszer, villany, stb.) akadozása miatt.

Sarkalatos kérdés, hogy a jellemzően „nyugati demokratikusnak” hívott államok, miként birkóznak meg a fent említett belső és külső feszültségekkel. Az adott országok lakossága 50-100 %-kal fog nőni, amely komolyan igénybe fogja venni az állam alrendszereit. Ha ezek az államok nem lépnek valamit, az őket sújtó demográfiai robbanás szét fogja feszíteni a kereteiket. Bármelyik forgatókönyv is fog érvényesülni, a kormányok előbb-utóbb ráfognak kényszerülni arra, hogy forrásokat áldozzanak a családok felvilágosítására, a születésszabályozásban való érdekeltté tételére. Az államok különféle külföldi fejlesztési források segítségével erősíthetik gazdasági/társadalmi alrendszereit és szociális ellátórendszereit és ezzel csökkenthetik a túlnépesedés okozta társadalmi nyomást. Ehhez olyan nemzetközi sikerre ítélt programokra van szükség, amelyek komoly beruházásokkal fejlesztik az adott ország gazdaságát és eltartóképességét.

Az erőforrások hiánya és a maradék erőforrások feletti rendelkezés eddig is számos fegyveres konfliktushoz vezetett (pl. Irak—Iráni Háború). Félő, hogy az elkövetkező 30 évben az erőforrások feletti vita további fegyveres konfliktusokat fog előidézni.

Az adott államok vezetésének „menekülő” vagy „túlélési” stratégiája az lehet, hogy csatlakozva a most tapasztalható, az „első generációs migrációs válság” (Dezső Tamás szerint) által felszínre hozott nyugati globalista érdekekhez, a nemzetközi szervezetekben (ENSZ) támogatni fogja azt a globális migrációs elképzelést, amely a szabad mozgás és letelepedés jogát alapvető emberi joggá kívánja tenni.

Összességében kijelenthető, hogy a belső társadalmi feszültségekre az egyik legkönnyebb és legjobb választ sajnos a szélsőséges ideológiák adták. Azok a szélsőséges iszlám irányzatok, amelyek meggyőzik az embereket, hogy a helyzetükért nem ők a felelősek, hanem a „bűnös Nyugat”, és rávetítik a felelősséget a Nyugatra, amely minden gondjuk okozója. Elhitetik az emberekkel, hogy az erkölcsi fölény az igaz hit formájában az ő oldalukon van, a Nyugat hitetlen és dekadens, és végül a muszlimok lesznek a győztesek, és az igaz hit el fog terjedni az egész világon.

2 AZ ISZLÁM ÁLLAM LÉTREJÖTTE ÉS SIKERÉNEK TITKA

2.1 Az Iszlám Állam megszületése

Az Iszlám Állam nevű terrrorszervezet létrejött igen összetett és komplex. Alapvetően az Al-Kaidából vált ki és alakította ki a térségben a saját vezető befolyását és szerepét. A szervezet növekedése alatt már felsőbbrendűként gondolt magára a hasonló szervezetek között. Az Iszlám Állam is primus inter pares (első az egyenlők között) terrorista szervezetté vált, így folyamatosan, ha nem is konfliktusok nélkül, de egyre több kisebb-nagyobb terrorcsoport olvadt bele vagy éppen tettek hűségesküt az IÁ-nak. Ide sorolhatjuk a nigériai Boko Haramot és a szomáliai al-Shabaab, továbbá a líbiai Iszlám Fiatalok Súra tanácsát is. Afganisztáni tálibok 2015-ben döntöttek a szövetség mellett. Az IÁ első embere, vezetője: Abu Bakr al-Bagdadi, aki egy 13 tagú súra tanácsot, egy szintén 13 tagú katonai tanácsot, valamint egy hírszerző és felderítő tanácsot vezetett.

„Az Iszlám Állam másik pillérét a vallási tanács és az alárendelt vallási rendőrség képezi. Ők azok, akik a leghatározottabban megőrzik az iszlám alapjait, az ellene vétkezőket a helyszínen kivégzik. Bagdadi önmagát az állam kalifájának nevezi.

A terrrorszervezet igazi erejét a külföldi harcosok adják. A dzsihadisták közel 80 országból csatlakoztak, létszámuk nagyjából 20000 fő. A külföldi harcosok elsősorban Szaúd-Arábiából, Tunéziából, Marokkóból, Franciaországból, Németországból, Jordániából, Oroszországból és Törökországból érkeztek.”[16]

Az IÁ célja

Az IÁ a szunnita iszlám VII. századi hagyományait követi (szalafizmus), mely elvet minden más értékrendet, hagyományt és vallást. Az IÁ ideológiája szerint helyre kell állítani a kalifátust, amit egy kalifa irányít a saría vallásjogi hagyományainak megfelelően, és ezt csakis a dzsihadon keresztül lehet megvalósítani.

A dzsihad az iszlám vallás szerint egy kollektív kötelezettség, a közhiedelemmel ellentétben nem erőszak vagy szent háború.

„Az IÁ a dzsihadot az alábbiak szerint értelmezi: a dzsihad egyéni kötelesség, minden hithű muszlim feladata, ez engedélyezi a hívőknek, hogy az iszlám nevében földrajzi

helyzetüktől függetlenül részesei lehessenek globális iszlám ellenállásnak, amelynek legjelentősebb ellensége a nyugati világ, amelynek értékeivel együtt való elpusztítása érdekében terrorcselekményeket is végrehajthatnak.”[17]

Harmat Árpád Péter „Az ISIS legvégső célja” című publikációjában három valószínűsíthető végső célt határozott meg az IÁ vonatkozásában:

- a szunnita szalafizmus erőszakos terjesztése az egész világon;
- a nyugati típusú berendezkedés (államfelépítés, hatalomgyakorlás, demokrácia, jogrend stb.) meggyengítése és felszámolása;
- profitszerzés.

„Az IÁ legfelső tanácskozó testülete a Súra Tanács volt. A szervezet operatív irányítását egy három főből álló kormány és háborús kabinet végezte, ezen felül létrehozták a pénzügyi, politikai, jogi, katonai, külföldi harcosok ügyei, biztonsági, hírszerzési, médiaügyek szakigazgatási tanácsát.”[18]

„Al-Bagdadi két helyettese irányította a tizenhárom szíriai és iraki tartományt a kormányzókon keresztül, akik az utasításokat a helyi tanácsoknak továbbították. Az ISIS kabinetje – ami a szervezet napi ügyeit irányította – hét miniszterből állt. A Súra Tanács – amely egyenesen a végrehajtó hatalomnak tartozott beszámolási kötelezettséggel – a kalifátus vallási ellenőrző szerve is volt egyben. Elsőszámú feladata volt, hogy a helyi tanácsok és kormányzók az ISIS akaratának megfelelően hajtsák végre az iszlám törvénykezést. A Súra Tanács az ISIS vezetőségét is felülbírálhatta, amennyiben valamelyik döntésük nem felelt volna meg a saría törvénykezés követelményeinek.

Az IÁ kiemelt figyelmet fordított a jogszolgáltatás ellenőrzésére. Három különböző területet különböztethetünk meg:

- Díwán al-Hisbah tanács, amely a vallási rendőrség által felterjesztett ügyekben jár el;
- Iszlám Bíróságok, amelyek az ISIS által alkotott törvények megszegői ellen hajtanak végre intézkedéseket;
- Sérelmek Bírósága, ahol szükség esetén az ISIS harcosai és parancsnokai ellen fogantatosítanak intézkedéseket”[19]

Szervezetileg az IÁ-t a kalifa vezeti. Ő egyszemélyben a mindenki felett áll és ő az első számú katonai vezető is. A legfőbb vezető alatt két tanács működött, a súra tanács és a

katonai. Mindkettő 13 főből állt. A szíriai és iraki tartományok élén a helytartók alatt, úgynevezett helyi kormányzók álltak, mint középvezetők. A Súra Tanács kijelöli és képviseli a kormányzókat; és elméletileg eltávolíthatja a kalifát is. Ezek létszáma a katonai és politikai helyzet miatt állandóan változott.

Al-Bagdadi halála. A szövetséges erők, 2017 júliusában megtámadták al-Bagdadit szállító konvojt. Többen úgy nyilatkoztak a sajtóban, hogy az IÁ feje halott, sikeres merényletet hajtottak végre ellene.

Ezt az információt akkoriban sem az USA, sem más nemzet nem erősítette meg. A Reuters tudósítása szerint az IÁ több vezetője és életét vesztette a rakéta támadásokban, de al-Bagdadi nem volt az áldozatok között. Később, 2017 őszén nyilvánosságra hoztak egy hangfelvételt is, melyen al-Bagdadi hangja volt hallható. Azóta nem lehet tudni róla semmit.

2.1.1 Az IÁ létrejöttének történelmi alapja, felépítése és működése

Az 1916-os Sykes-Picot Egyezmény, amelyet az I. világháború alatt fogadtak el és az volt a célja, hogy feldarabolják az Oszmán Birodalmat, jelentős hatást gyakorolt a Közel-Kelet XX. századi eseményeinek alakulására és meghatározó módon befolyásolja a régióban zajló folyamatokat még napjainkban is. Az egyezmény brit és francia ellenőrzésű, illetve fennhatóságú területekre osztotta fel a régiót, az etnikai határokat figyelmen kívül hagyva mesterséges arab államokat hozott létre, illetve jelentős számban kényszerítette az etnikai és vallási kisebbséget új határok közé.

Az egyezmény túlélését a számtalan felkelés ellenére az erőszak garantálta, előbb a gyarmati hatalmak, majd 1945 utáni diktatúrák elnyomása. 2014-ben az Iszlám Állam ténylegesen is megpróbálta ezeket a határokat megszüntetni. Abu Bakral-Bagdadi „kalifa” pedig kijelentette, hogy „Ez a szent hadjárat nem áll meg addig, míg bele nem verjük az utolsó szöveget is a Sykes-Picot-összeesküvés koporsójába.”

„A khiláfa arab szó, s egyszerre jelenti a kalifátust, mint egyfajta politikai képződményt, valamint a Mohamed próféta által közvetített isteni törvényeket. A kalifátus intézménye azonban megtestesíti azt a szellemi/vallási örökséget is, amelyet Allah Mohamed prófétán keresztül nyilvánított ki, és amely máig megszabja a hívó életét.”[20]

„A korábban Iraki és Szíriai Iszlám Állam (Islamic State of Iraq and Syria – ISIS, vagy Islamic State of Iraq and the Levant – ISIL), ma már azonban inkább csak „Iszlám

Állam"-ként emlegetett radikális, terrorista szunnita szervezet. Az első szervezetet Abu Muszab al-Zarkávi alapította „Dzsundal-Sam (Nagy-Szíria Katonái)” néven 1999-ben Afganisztánban, a Herat közelében általa létrehozott és működtetett terrorista kiképzőtáborban. Zarkávi ugyan találkozott Oszama bin Ladennel, de az al-Kaidához nem csatlakozott.”[21]

Később Zárkávinak Irakba kellett menekülnie, miután 2001-ben megdöntötték a tálib hatalmat. Itt teljesen titokban, bujkálva élt, illegalitásban. Így hozta létre az „Iszlám Állam” nevű terrorszervezet elődjét a Dzsamáat-Tauhídva-al-Dzsihádot, vagyis „Az Egyistenhit Megvallásának és a Dzsihádnak a Társaságát.” Pár évvel később, miután az USA lerohanta Irakot a nem létező tömegpusztító fegyverek miatt, Zárkávi szervezete több merényletet is elkövetett. Robbantottak az ENSZ bagdadi képviselőjénél, valamint a jordániai nagykövetségnél is. Merényletet hajtottak még végre a síiták számára szent nadzsafi Ali Imám-mecset ellen is. Ebben a támadásban csaknem százan vesztették el életüket. Az áldozatok között volt, Muhammad Bakiral-Hakim ajatollah Irak egyik vezető síita főpapja is.

Komoly társadalmi és vallási konfliktust szült az is, hogy a diktátor, Szaddám Huszein megbuktatása után, a többségben lévő síiták vették át a politikai és gazdasági vezetést Irakban.

Az IÁ öngyilkos merénylőit alapvetően a síiták lakta területeken lévő mecsetek, iskolák, kávézók és piacok felrobbantására küldte és ezzel a „hadjárattal” hívta fel magára Oszama bin Laden figyelmét. Ennek eredményeként Zarkávi csoportja 2004-ben Iraki al-Kaida néven csatlakozott bin Laden terrorista hálózatához. A civil lakosság kíméletlen gyilkolása miatt azonban 2005-től Ajmánal-Zavahiri, bin Laden helyettese nem támogatta a még az al-Kaidában is szélsőségesnek minősített szervezet tevékenységét. Zarkávi viszont nemcsak egy felkelőcsoport vezéréként, hanem vallási vezetőként is kezdett magára tekinteni, és Madzslisz Suraal-Mudzsahidin (a ”Mudzsáhidek Sura-tanácsá”-t) elnevezéssel egy újabb és jelentősen nagyobb létszámú csoportot hozott létre, de az USA légiereő egyik csapása során 2006 júniusában életét vesztette.

A terrorcsoport Zarkávi halálával nem oszlott fel, de 2006 októberében nevet változtatott: ettől kezdve „Iraki Iszlám Állam”-nak (Islamic State of Iraq – ISI) nevezték magukat. Vezetőjéül az iraki Abu Omaral-Bagdadit, polgári nevén Hamid Davudaz-Zavit

választották meg. Ő 2010 áprilisában szintén egy amerikai légicsapásban halt meg. Utóda Abu Bakral-Bagdadi lett, aki Mohamed prófétától származtatja magát.

Az iraki síita–szunnita ellentét kiéleződése és a szíriai polgárháború nagymértékben kedvezett a terrorista szervezet sikereinek és az amerikai csapatok 2011. évi kivonulását követően tovább erősödött a helyzete. Az „Iraki Iszlám Állam” 2011-től kiterjesztette tevékenységét Szíria területére is, majd a következő három évben olyan átfogó terrorista, katonai, toborzó és propaganda tevékenységet folytatott, amely lehetővé tette egy lehetséges állam megteremtésének alapjait.

Ekkorra már jelentősen meglazult az „Iraki Iszlám Állam” és a központi al-Kaida közötti kapcsolat, de az együttműködés még nem szakadt meg teljesen, mert a vezetőség még hű maradt az al-Kaida vezetéséhez. Ezért nem támadtak például iráni, szaúd-arábiai, egyiptomi, líbiai és tunéziai célpontokat. Az iraki síita közösségek elleni merényletek beszüntetésére, taktikájának és módszereinek módosítására azonban már nem volt hajlandó Abu Bakral-Bagdadi, és végül ez vezetett ahhoz, hogy az al-Kaida 2014-ben megszakította vele a kapcsolatot.

Bagdadi igyekezett követni Zarkávi módszereit, egyben tökéletesítve is azokat. Továbbra is a síitákat tartotta a legfőbb ellenségnek, de főként rendőrörsöket, katonai ellenőrzőpontokat és toborzó irodákat támadtak, azonban kisebb intenzitással, de a polgári célpontok elleni akciók is folytatódtak. A szervezet hivatalos neve Tanzim Kaidatal-Dzsihádfi Biladal-Rafidain lett („A Két Folyam Országaiban Folyó Dzsihád Bázisának Szervezete”).

A harci tapasztalatokkal felvértezett „Iraki Iszlám Állam” nagy területeket vont az ellenőrzése alá Szíriában is, majd ezt követően Bagdadi ismét átnevezte az irányítása alatt álló szervezetet „Iraki és Szíriai Iszlám Államra” (Islamic State in Iraq and Syria – ISIS), ezzel is jelezve ambícióit. Az iraki Moszul 2014. júniusi elfoglalása új helyzetet teremtett, mert ezzel már Irakban is jelentős és stratégiai fontosságú területek kerültek a szervezet felügyelete alá. Ezzel a nemzetközi szereplők számára is nyilvánvalóvá vált, hogy az „Iraki és Szíriai Iszlám Állam” már nemcsak egy terrorista akciók sorozatával operáló szervezet, hanem valóban képes viszonylag nagy, összefüggő területeket elfoglalni és folyamatos ellenőrzés alatt tartani. Ennek következményeként Abu Bakral-Bagdadi kalifának kiáltotta ki magát, a hatalma alá került területet pedig „Iszlám Állam”-nak

(Islamic State – IS) nevezte el, annak reményében, hogy lépésről-lépésre visszaállítja a történelmi muszlim kalifátus területét.

A szervezet sikeressége nem csupán az elfoglalt szíriai és iraki települések számával mérhető. Az Iszlám Állam szélsőséges ideológiája sokak számára vonzó válik, főleg az interneten terjesztett eszmék miatt, ezért egyre többen csatlakoznak hozzá.

Az IÁ szervezeti felépítése igen hierarchikus és többfunkciós rendszerű. Egymáshoz kapcsolódó, vezetői hálózatok hierarchikus rendszerét építették ki, amelynek egyik legfontosabb tulajdonsága az volt, hogy egyszerre rugalmasan, és igen hatékonyan működött. Az IÁ struktúrája több, jól elkülöníthető hierarchikus szintből áll.

„Az IÁ már a kikiáltásakor sem csak tisztán katonai struktúrával rendelkezett, hanem volt vallási – a kalifa vallási vezető is egyben –, politikai része is. Ebből kifolyólag az IÁ legmagasabb vezetői szintje nem annyira katonai parancsnokság, mint inkább azoknak a felső vezetőknek a csoportja, akik a szervezet működésének különbözőbb területeit irányítják, fejlesztik és bővítik a szervezetet.”[22]

Az IÁ középszintű vezetőinek jelentős részét Szaddám Huszein hadseregének volt tisztjei teszik ki, akik katonai vezetői beosztásokat töltenek be, ők szervezik és irányítják a hírszerzés, a biztonság, valamint a katonai és más logisztikai feladatok végrehajtását. Ezen a szinten tervezik és koordinálják a propaganda és a különböző szakirányú tudást igénylő tennivalók, mint például a pénzügyek, szociális ellátás, stb. megvalósítását. A szervezet vezetésének ezen a szintjén vannak nem arab muzulmánok is.

A legalsó vezetői szint az, amelyik közvetlenül irányítja, vezeti és ellenőrzi a napi élet valamennyi területét az öltözködési szabályok betartásától a fegyveres harc és a terrorista tevékenységek vezetéséig. Ezek a terroristák általában jól képzett, valóban hozzáértő, szakterületükön a gyakorlati életben is jártas szakemberek voltak. Ők alkotják az IÁ legszélesebb vezetői rétegét és leginkább használható részét, mert biztosítják a napi feladatok végrehajtását és ezzel az „állam” működőképességét. Lehetnek csoport-szintű parancsnokok, terrorista kiképzők, de elláthatnak adminisztratív, szociális és egyéb feladatokat is. Érdeemes megjegyezni, hogy más terrorszervezetektől eltérően az IÁ vezetése bizonyos területeken, különösen, ahol speciális technikai tudás szükséges, igyekszik szakembereket toborozni, akár olyan személyeket is, akik nem feltétlenül osztják a szervezet ideológiai törekvéseit és a vezetés vallási szemléletét. Néhányan a szakértők közül pénzért dolgoznak a kalifátusnak, mások azért, mert valamilyen

formában zsarolják őket, például az IÁ területén maradt családjuk biztonságával. A szakemberek jelentős része európai és amerikai, akik osztoznak a terroristák nyugati életmód iránt táplált gyűlöletében és áttértek a fundamentalista iszlám hitre.[23]

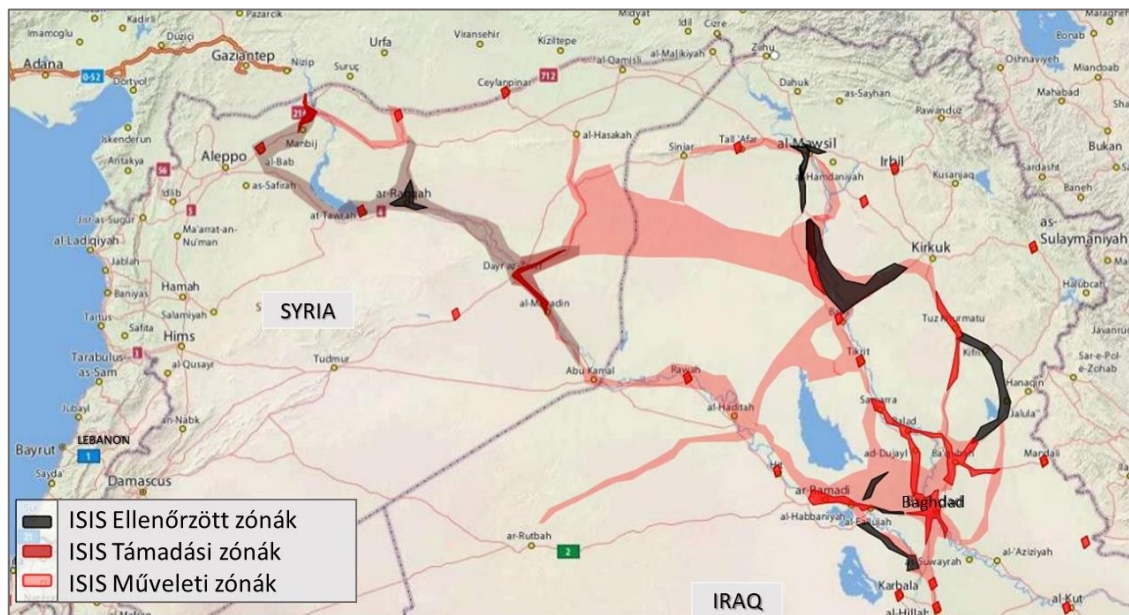
Az IÁ legalsó szintjén a „katonák”, harcosok és öngyilkos merénylők álltak. Őket tudták rávenni, különböző módszerekkel, hogy biztos halába menjenek és áldozzák fel magukat a Kalifátusért. (Háber Péter ágyútölteléknek hívja őket[24]). Sokszor az IÁ katonai vezetői, tudatmódosítószerekkel és kábítószerrel vették rá őket, hogy önként a halálba menjenek. (Erről nekem is személyesen meséltek pesmerga tisztek, akik több foglyot is ejtettek.)

A legalsó szinthez tartoznak még az úgynevezett fanatikusok is. Jellemző rájuk, hogy alig tudnak írni-olvasni, kevés iskolát végeztek, azaz tanulatlanok, kevésbé tartják fontosnak a család szerepét, mint inkább a törzsi hovatartozást, miért tűzbe is mennének.

„Azonban, annak ellenére, hogy a többség harci morálja nem túl magas, ez a csoport is fontos az IÁ számára, mert – a hagyományos terrorszervezetektől eltérően – az IÁ rendszeresen folytat gerilla típusú harctevékenységet és helység-harcot, vagyis aszimmetrikus hadviselést a vele szemben álló szárazföldi erők ellen. Ezek az összecsapások azonban még az öngyilkos terrorista merényleteknél is jelentősen nagyobb számú veszteségekkel járnak, ezért társadalmuk ezen rétegét is megbecsülik és ellátják, amíg teljesítik kötelességeiket, már csak azért is, hogy kevesebb gond legyen az utánpótlással.”[25]

Az viszont tény, hogy fennállása alatt létező területtel, lakossággal, saját fizető eszközzel és állami funkciókat is ellátó vallási, társadalmi rendszerrel működött.

„Az IÁ célja a világ-kalifátus létrehozása. Ideológiai alapját és létrehozásának fő okát a vallási fanatizmusban kell keresni, pontosabban a szunnita iszlám radikális irányzatainak, a vahabizmusnak és a szalafizmusnak (amelyek nem szinonimái egymásnak) extrém, szélsőséges módon történő értelmezésében.”[26]

1. ábra Az ISIS által befolyásolt területek 2014 június 10-én.

Forrás: Ellias Groll: The Beginning of a Caliphate: The Spread of ISIS, in Five Maps, 2014, ISW, <https://foreignpolicy.com/2014/06/11/the-beginning-of-a-caliphate-the-spread-of-isis-in-five-maps/> letöltés: 2020.12.12.

Ezen a térképen az IÁ megalakulásának elején mutatja a területi elhelyezkedését. Jól látható, Irakban és Szíriában, hogy milyen régiókban kezdett az IÁ területszerzésbe és növekedésbe. A térkép különbséget tesz az ellenőrzési és a támadási zónák között.

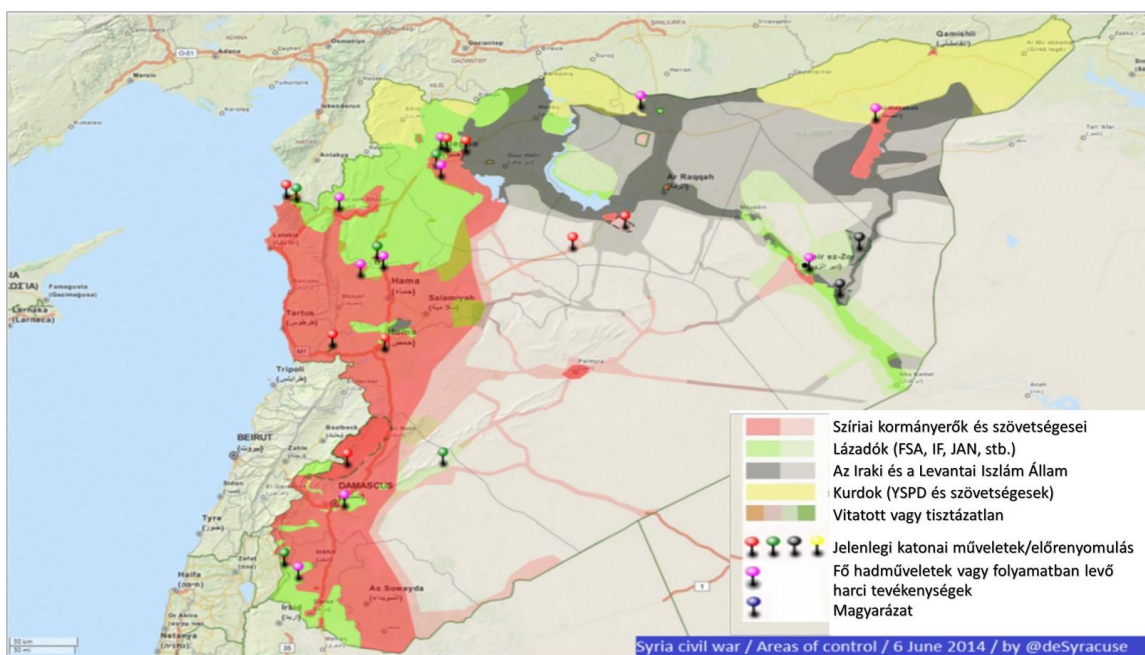
„Neve: „Iszlám Állam” - IS (Islamic State), vagy Iszlám Kalifátus (Islamic Khilafat). Korábbi, de még jelenleg is használatban lévő elnevezései: „Iraki és Szíriai Iszlám Állam” (Islamic State of Iraq and Syria- ISIS), „Iraki és Levantei Iszlám Állam” (Islamic State of Iraq and the Levant - ISIL), arabul DAIISH - (al-Dawlaal-Islamiya fi Iraqwaal-Sham), amelynek angol rövidítése DAESH formában terjedt el, mert kiejtve hasonlít a szintén arab „dahes” szóra, amely viszálykodást, széthúzást jelent. Ennek a formának az alkalmazását az IÁ a területén betiltotta.”[27]

Az IÁ szimbólumrendszere is a középkori kalifátus jelképrendszeréből merít. Az IÁ zászlaja meglehetősen hírhedt lett az utóbbi időben, háttérét a Mohamed prófétának tulajdonított, fekete zászló képezi.

A vahabizmus az iszlám egyik irányzata fő gondolata az iszlám eszméinek megtisztítása a vallásra rakódott idegen elemektől, és ezzel a Korán eredeti tanainak feltétlen és következetes érvényesítése.

A szalafizmusa szunnita iszlám tanítására épül. A lényegét úgy lehetne összefoglalni, hogy "az Iszlám vallás annyira fundamentalista megközelítése, amelyben Mohamed prófétát és az ő korai követőit utánozzák" ennek az ultra-konzervatív ortodox irányzatnak a követői. Elutasítják a vallás modernizálását, és támogatják az iszlám törvények értelmezését és tanítását.

A zászlón egy mondat, valamint Mohamed pecsétjének egyszerűsített képe található. A pecsétet szimbolizáló ábrán három szó olvasható fentről lefelé: Allah, Mohamed, próféta. A régies írásjegyekkel írt mondat legelfogadottabb fordítása: Egy az Isten Allah, és Mohamed az ő profétája.

2. ábra Az ISIS és a különböző katonai és kormány erők által ellenőrzött területek

Forrás: Ellias Groll: The Beginning of a Caliphate: The Spread of ISIS, in Five Maps, 2014, ISW. <https://foreignpolicy.com/2014/06/11/the-beginning-of-a-caliphate-the-spread-of-isis-in-five-maps/> letöltve: 2020.12.12.

Ez a térkép az IÁ kezdeti fennhatóságait és befolyásának változását mutatja be Szíria területén és külön színnel jelöli, a felkelőket/lázadókat azaz Szabad Szír Hadsereget (FSA).

Jól elkülöníthető, hogy mely területeket ellenőrzi, hol gyakorol hatalmat a szíriai kormány, a kurdok (YPG) és az IÁ. A terrorszervezet a lakott területek tekintetében mintegy 91.000 km²-t, ha a sivatagos, lakatlan területeket is hozzáadjuk, akkor körülbelül 250.000 km² felett gyakorolt ellenőrzést.

Földrajzi elhelyezkedése Szíriában és Irakban, a határ két oldalán jelentős területeket elfoglalva mindkét országból. Kelet-nyugati kiterjedését legtöbbször a szíriai Damaszkusz-Homsz vonaltól a Moszul-Bagdad vonalig terjedően szokták meghatározni. Észak-déli irányban pedig alapvetően az államhatárok alkotják a határvonalat.

Lakossága: Becslések szerint 3-8 millió fő. Ez is rendszeresen és gyorsan változó adat, a menekülők és az újonnan elfoglalt/visszafoglalt területek (városok) és a bevándorlók függvényében.

„Az IÁ külföldi társszervezeteiként és támogatóiként, 2016 elején az alábbi csatlakozott csoportok voltak azonosíthatók:

- Egyiptomi Iszlám Állam (The Islamic State in Egypt Sinai Province, Wilayah Sinai) ;
- Szaúd-Arábiai Iszlám Állam (Wilayah Najd/Haramayn/Hijaz) ;
- Líbiai Iszlám Állam (The Islamic Statein Libya Wilayah Tarabalus/Barqa/Fezzan) ;
- Nigériai Iszlám Állam (West Africa Province Wilayah Gharb Afriqiyyah) ;
- Az Iszlám Állam Jemenben (The Islamic Statein Yemen Wilayahal Yemen, Wilayah Al Bayda, Wilayah Aden-Abyan, Wilayah Shabwah) ;
- Az Iszlám Állam Afganisztánban és Pakisztánban (Wilayah Khorasan).”[28]

Az IÁ harcászati szempontból egy mobil, szárazföldi haderőnek tekinthető, kevés nehéz fegyverzettel. Ez egy terroristaszervezet, amely főleg aszimmetrikus hadviselést folytatott a robbantásos és öngyilkos merényletekkel, de emellett hagyományos szárazföldi harcokat is vívott, például területi védelem miatt. Ennek megfelelően az IÁ fegyverzetét is ehhez alakították ki, melynek nagyrészét a különböző harcokban zsákmányolták.

Az IÁ fegyvereseinek alapfegyverzetét, hasonlóan, mint más terrorszervezeteknél, a gépkarabélyok, könnyű géppuskák, gránátvetők, valamint kézi páncéltörő és légvédelmi eszközök képezik. Ezt egészíti ki a szíriai és az iraki hadseregtől zsákmányolt nehézfegyverzet (harcokcsik, tüzérségi eszközök, stb.)

„A haderő mobilitását a meglévő terepjáró-park mellett a Moszulban a terroristák kezére került nagy mennyiségű amerikai gyártmányú HUMWEE és más, a szíriai és iraki hadseregtől zsákmányolt páncélozott szállító járművek biztosítják.”[29]

Az IÁ haderejének létszámáról inkább csak találgatások voltak. Igen kevés információ látott napvilágot arról, hogy pontosan mekkora haderővel rendelkezik az IÁ. Ennek a legfőbb oka az volt, hogy állandóan változott a területi illetékessége, és a folyamatos harcok illetve az IÁ-hoz érkező önkéntesek és zsoldosok száma is bizonytalanná tette pontos becslést.

Az USA nemzetbiztonsági szervei szerint az IÁ már 2014-ben egy csaknem 120-130 ezer fős haderővel rendelkezhetett. A kurd hírszerzés szerint viszont ez a szám elérhette 200.000 is.

Sokan úgy vélik, hogy mindkét becslés túlzó volt!

„A legutóbbi adatok szerint az IÁ fegyvereseinek számát az Egyesült Államok hírszerző szervezetei 20 és 35 ezer fő között határozzák meg, Oroszország 70 ezer körülire becsüli, míg maguk a dzsihádisták azt állítják, hogy Szíriában 60 ezer, Irakban 40 ezer harcosuk van. Ebből a külföldiek száma mintegy 20.000 fő, de ez szintén erősen változó adat.”[30]

Az IÁ fegyverzetének jelentős részét az iraki és szír haderőtől zsákmányolta, illetve illegális úton szerezte be.

Amikor lakott települések ellen indítottak támadást, akkor a legtöbb esetben a gyors lerohanásos módszert alkalmazták. Ezt a taktikát főleg a kisebb lélekszámú falvak és településeknél használták. A másik módszerük az volt, hogy lassan úgynevezett beszivárgással vették át a hatalmat az adott településen. Ezt főleg nagyobb városoknál alkalmazták.

Ennél a támadás formánál, eleinte csak néhány fő fegyveres szivárog be a kiszemelt városba, majd saját védett házakat alakítanak ki, ahonnan a következő fázisban hajtank végre merényleteket és robbantásokat az adott politikai és katonai vezetés ellen.

Védelmi harcban inkább a mobil védelmi rendszereket favorizálják, amelyet váratlan külső támadásokkal, terrorista akciókkal, vagy annak érdekében, hogy a védőktől elvonják az ellenség egy részét a támadó számára fontos, máshol lévő objektumok megtámadásával kombinálnak.

Fontos megjegyezni, hogy az elhagyott területeket szinte minden esetben elaknásították, és más robbanó csapdákat, illetve öngyilkos merénylőket hagytak a helyszínen vagy településen.

Az IÁ tekintetében kiemelendő a fegyvereseik embertelen kegyetlenségei, amelyek minden bizonnyal az extrém-fundamentalista vallási fanatizmusból erednek, és ezt összekapcsolták egy pszichológiai hadviseléssel is. Ezzel a legfőbb cél az volt, hogy az ellenség inkább a menekülés mellett döntsön, mint a fogságba essen.

„Ezt a végletesen kegyetlen módszert kezdi alkalmazni az IÁ a területén kívül végrehajtott, vagy szimpatizánsok felbujtásával véghezvitt terrorista cselekmények során is. A robbantások helyett az úgynevezett magányos harcosok által, kézi, automata fegyverekkel elkövetett merényletek – amellet, hogy könnyebben végrehajthatók és nehezebben felderíthetők – sokkal jobban a személyes büntetés benyomását keltik, mint a személytelen (még akkor is, ha öngyilkos merénylő követi el), megtorlásszerű robbantások lényegesen több áldozattal járnak.”[31]

Összefoglalva megállapítható, hogy az IÁ fegyveres csoportjai felkészültek arra, hogy sikeres harctevékenységet folytassanak az iraki és a szíriai haderő ellen és arra is, hogy a legerősebb szakadár fegyveres erővé váljanak a polgárháború sújtotta térségben. Nagy mozgékonyáguknak és rendkívüli rugalmasságuknak köszönhetően képesek voltak gyors támadásokat, szervezett visszavonulásokat végrehajtani, elfoglalt területeket és lakott településeket megtartani, vagy elvesztésük esetén máshol új területeket megszállni. Erős oldaluk még a fegyelmezettség, az önálló tevékenységre való képesség és a pszichológiai hadviselés széleskörű, mesteri alkalmazása. Legkiemelkedőbb jellemzőjük volt a vallási meggyőződésen alapuló szilárd morális állapot.

2.1.2 Az IÁ szervezeti felépítése

„Hogy mit kínál az Iszlám Állam? Elsősorban az erőszak és a brutalitás megvalósításának lehetőségét, sikert és esélyt arra, hogy a sok kudarcot, megaláztatást átélt muszlim harcosok alakítsák a térség sorsát, és győztesként jelenjenek meg.”[32]

Az IÁ fennállása alatt komoly stratégiai lépéseket tett a hosszútávú működés és célok meghatározására. Pontosan fogalmaztak meg, politikai és katonai, célokat, harci eljárásokat és módszereket. Alapvetően a céljait úgynevezett hard power módszerrel kívánta megvalósítani. Ezek között szerepelt az iraki és szír kormányzás megdöntése és teljes politikai hatalom átvétel katonai és terror eszközökkel. Megszervezték a saját területi védelmüket is.

A hard power módszer az ő esetükben azt jelentette, hogy katonai akcióikkal számolják fel a hitetlenek területeit és identitását. Az Iszlám Állam egyik legfőbb célja és „eredménye” volt a kalifátus kikiáltása. Ehhez szorosan kapcsolódik az államhatárok felszámolása, mely terv eredetileg az al-Kaida célja volt. Céljuk volt a az Iszlám Állam megalapítása és stabilizálása mellett, hogy a világból a muszlimok tömegei kezdjenek ide vándorolni és tovább tudjanak terjeszkedni eleinte ebben a régióban, később pedig világ szinten.

„Az Iszlám Állam katonai stratégiáját képezi a szunnita térségének ellenőrzése, a térség városainak és kritikus erőforrásainak szabályozása, védelmi zóna kialakítása a kurd területek határain katonai támadások ellen. Továbbá a szíriai kormányerők és az iraki biztonsági erők pusztítása, védelmi képességeik lebontása, megszüntetése, az iraki területek birtokba vétele, a síita területekről indítható támadások elleni védelem kialakítása. A szíriai területen az al-Nuszra szervezet semlegesítése, s további területek hódítása.”[33]

2.1.3 Az IÁ bevételei

Az IÁ a regnálása alatt jelentős bevételek szerzett. Ez évente több, mint 2,3 milliárd dollár volt, ami körülbelül 700 milliárd forintnak felel meg. A terrorszervet legfőbb pénzügyi forrását az illegális olaj export adta ki, de szállított külföldre földgázt is, amely a büdzséjének 17% -át tette ki. Kereskedett még foszfáttal, cementtel, gabonával és árpával is. Külön említésre méltó, hogy számos ország és kormány indirekt módon támogatást is nyújtott az IÁ-nak.

Több kutatás és vizsgálat is készült az IÁ pénzügyi helyzetéről és bevételiről.

Szakértők úgy vélték, az IÁ 2014-es bevétele elérhette a csaknem 3 milliárd USA dollárt. Ennek 38%-át az olaj, 17 %-át földgáz, 10%-át a foszfát, a cement, 7%-át a gabona, árpa illegális értékesítése, 2%-át a nemzetközi támogatások alkották.

„Az éves bevétel 26%-át az adók és egyéb, például bünszervezetként elkövetett cselekményekből (védelmi pénzek szedése, emberrablás, bankrablás, illegális régiség- és műkincskereskedelem, lopás, stb.) származó bevételek képezték.

„Ez utóbbiak 2014-ben megközelítőleg havi 155 millió USD-t tettek ki. Saját adórendszert hoztak létre, amelyben az élelmiszert szállító autókra 300 \$-t, a többiekre 800 \$-t vetettek ki. Az olajból származó bevételek – Irakból napi 50.000 hordó, Szíriából

napi 20.000 hordó kitermelésével és átlagosan 20 USD/hordónkénti áron számolva – napi 1,4 millió USD-t jelentettek, amelyet főként a török feketepiacon értékesítettek, de előfordult, hogy csúcsidőben 80-120.000 hordó/nap volt az olajkitermelés mértéke.”[34]

„A szervezet pénzügyi alapját a tartományokban a maffiaszerű hálózati védelmi pénzek is támogatják.”[35]

2.2 Az Iszlám Állam ellen harcolók és módszereik

Az IÁ ellen két szövetség is létrejött, az egyik az Egyesült Államok, a másik Szaúd-Arábia vezetésével.

Jellemző volt az IÁ elleni harcokra, hogy más-más politikai és katonai érdekek fűződtek egy-egy szövetséges akcióhoz és támadáshoz.

„Annak ellenére, hogy a térség problémáira alapvetően politikai megoldásokat kellene keresni, ez nem lehetséges addig, amíg az IÁ katonai erejét meg nem törik. Ezért jelenleg szinte ez az egyedüli opció a brutális, tömeges kivégzések, az etnikai tisztogatás és a lakosság szenvedéseinek megállítására.”[36]

Az IÁ elleni legnagyobb koalíciót az Egyesült Államok vezette és 2014-ben jött létre, 60 ország vett részt benne, különböző mértékben. Voltak olyan országok, amelyek szövetségi szinten állandóan jelen voltak az IÁ elleni légitámadásokban. Mások viszont a kiképzéssel és katonai felszerelés felajánlásával vettek részt a terrorszervezet elleni szövetséges harcban. Több ország, inkább csak humanitárius segítségnyújtásban vett részt.

„Az Egyesült Államok által vezetett koalíció tagjai:

- **Szövetségesek/tagok, akik légitámogatást, és katonai felszerelést nyújtanak:**

Franciaország, Németország, Egyesült Királyság, Hollandia, Belgium, Észtország, Dánia, Olaszország, Csehország, Magyarország, Albánia, Kanada, Ausztrália, Törökország, Jordánia, Irak, Bahrein, Szaúd-Arábia, Egyesült Arab Emírségek, Libanon;

- **Szövetségesek/tagok, akik a humanitárius segítségnyújtásban vesznek részt:**

Svédország, Ausztria, Svájc, Írország, Spanyolország, Szlovákia, Norvégia, Luxemburg, Japán, Új-Zéland, Dél-Korea, Kuvait, Katar;

▪ **Szövetségesek/tagok, akik kinyilvánították támogatásukat:**

Finnország, Lengyelország, Horvátország, Románia, Görögország, Bulgária, Koszovó, Grúzia, Izrael, Egyiptom, Omán, Szingapúr, Tajvan;

▪ **Szövetségesek/tagok, akik támogatják a koalíciót (nem meghatározott az elkötelezettségük, de az amerikai külügyminisztérium szerint a koalíció tagjai):**

Litvánia, Ukrajna, Portugália, Szerbia, Szlovénia, Málta, Bosznia, Macedónia, Moldova, Mexikó, Andorra, Marokkó, Tunézia;

▪ **Nem nemzeti támogatók:**

Arab Liga, EU.”[37]

A másik nagy IÁ elleni katonai koalíciót Szaúd-Arábia hozta létre, egy évvel később, 2015 év végén. 34 ország csatlakozott hozzá és a legfontosabb céljuk az volt, hogy a koalíció tagjait megvédjék a különböző terrorista szervezetektől.

„Az IÁ elleni koalíciós harc kezdete, 2014. augusztus 8. óta a koalíciós erők 12.869 légitámadást hajtottak végre a terrorista szervezet Irakban és Szíriában lévő erői és objektumai ellen. Ezek nagy többségét az Egyesült Államok légierője végezte, aminek költsége 2016 elejére elérte a napi 11,5 millió USD-t. Az IÁ elleni harc annak kezdete, 2014 közepe óta összesen 6,4 milliárd dollárjába került a koalíció vezető erejének.”[38]

Az IÁ által generált biztonságpolitikai kihívások és kockázatok

Az IÁ elődszervezetének az al-Kaida 1999-es megalapításától kezdve bizonyította, hogy a nagy nemzetközi ellenállás és harcok ellenére mindenképpen életképes. Ez azt jelzi, hogy a szervezet képes súlyos válságok kezelésére, vezetői elvesztésének zökkenőmentes túlélésére. Az IÁ 2014 nyarán kezdett intenzív területi terjeszkedése.

Az általa képviselt radikálisan fundamentalista eszmék nemzetközileg is növekvő népszerűsége egyértelműen azt jelzi, hogy sikeresen dolgozták ki egy vallási ideológiai alapú kalifátus létrehozását.

Az IÁ éveken keresztül tudott ellenállni a szomszédos országok és a nemzetközi koalíciós erők támadásnak. Ez pedig főleg annak köszönhető, hogy az ellene fellépő országok belső problémákkal küzdöttek, és más-más cél vezérelte őket. Nem is beszélve különböző nagyhatalmi törekvésekről, melyek igencsak rombolták az IÁ elleni harcok sikerességét.

„A fentiek figyelembevételével valószínűsíthető, hogy az Iszlám Kalifátus létezésével középtávon is számolni kell.”[39]

„Az Iszlám Állam pusztán azzal, hogy jelenlegi területét két nagy múltú, vegyes etnikai és vallási összetételű ország területéből szakította ki, nem csak regionális, hanem a Közel-Kelet határain messze túlmutató biztonsági problémákat generált, amelyek a következők:

- a szíriai polgárháború rendezésének akadályozása,
- iráni-szaúdi hatalmi vetélkedés,
- síita-szunnita szembenállás erősödése,
- kurd-török konfliktus kiéleződése,
- amerikai-orosz versengés felerősödése a térség feletti befolyás növeléséért,
- az Európába irányuló legális és illegális menekülthullám erősödése,
- a menekülteket fenyegető humanitárius katasztrófa szinte valamennyi környező országban;”[40]

„Az európai országok biztonságát az egyre növekvő számú, változatos, új módszerekkel végrehajtott terrorista merényleteken kívül, a nagy létszámú legális és illegális migráció fenyegeti elsősorban. Nem azért, mert a menekültek között könnyebben megbújnak a terroristák, hanem mert a folyamatosan növekvő menekültáradat a máshonnan érkező gazdasági menekültek létszámával együtt hosszú távon és jelentősen terheli főként a kisebb országok szociális ellátó rendszerét. Növeli a nagy létszámú etnikai-vallási alapú rasszista konfliktusok kialakulásának, a táborokba zárt illegális menekültek lázadásának esélyét.”[41]

Sajnálatos módon meg kell állapítani azt is, hogy az IÁ ellen fellépő koalíciók sok olyan módszert alkalmaznak, vagy pont ellenkezőleg, nem történik érdemleges cselekvés, amelyek eleve magukban hordozzák a közép- és hosszú távú kockázatok kialakulását (pl.: a kurd pesmergák alkalmazása későbbi politikai kedvezmények/támogatás ígéretével, iráni támogatású síita milíciák felfegyverzése, a mérsékelt szunnita erők diszkriminálása a lázadástól való félelem miatt, a nagy erejű, gyors szárazföldi támadás és a politikai rendezési lehetőségek kidolgozásának halogatása, ennek a hiánya, stb.

Végül 2001. szeptember 11-e óta számítani kell olyan események bekövetkezésére is, amelyek megvalósulása nem valószínűtlen, de nem is nulla.

2.3 Az Iszlám Állam sikerének titka

Számos tényező járult hozzá az ISIS térnyeréséhez és terjedéséhez 2018-ig. Az iraki és szíriai válság helytelen kezelése, valamint a radikális politikai iszlám és a növekvő dzsihádzmus mind növelhették eredményességüket.

Az egyik legjelentősebb tényező az volt, hogy az IÁ az iraki konfliktus és a szíriai polgárháború okozta politikai űrt sikeresen kihasználta, így 2014-ben Szíria és Irak jelentős területeit nagyon rövid idő alatt el tudta foglalni. A szervezeti fegyelem és az elfoglalt területeken az állami szolgáltatások azonnali megszervezése és folytatása is hozzájárult ahhoz, hogy 2014. június 29-én kikiáltásra került a kalifátus, a csoport pedig felvette az ISIS nevet.

Robert A. Pape szerint az IÁ rendkívüli gyors sikere négy fő tényező párhuzamos bekövetkezésének eredménye volt:

1. Az IÁ megnyerte az iraki szunnita lakosság támogatását, ami elősegítette az ISIS gyors terjeszkedését, főleg Irak szunnita területein. Az ISIS gyors terjedését a 2010-es iraki parlamenti választások is segítették: az Iragiyya szunnita koalíció nyerte meg az elektorális választásokat, de az Egyesült Államok közbenjárásával a síita koalíció nyerte meg a választásokat. Az ezt követő politikai leszámolások és letartóztatások, ami felháborodást keltett az iraki szunnita lakosság körében, és így ismét rengetegen álltak az ISIS mellé.
2. Továbbá az IÁ harcosai motiválatlan és legyengült iraki hadsereg ellen harcoltak, így sikerült stratégiaiul fontos helyszíneket és objektumokat elfoglalnia.
3. Kiemelendő, hogy az ISIS képes volt kulcsfontosságú természeti erőforrásokat elfoglalni Szíria és Irak területén. Ezen erőforrások révén teljes mértékben képes volt finanszírozni saját működését. Ezen felül a terrorszervezet az elfoglalt területeken saját Központi Bankot hozott létre, valamint saját arany-, ezüst- és rézpenz kiadását kezdeményezték.
4. Az ISIS gyors térnyerésének, sikerének negyedik oka az eredményes közösségi médiában folytatott tudatos program volt. Ennek a kampánynak a legfőbb célja a toborzás, valamint az adományok és az anyagi segélyek megszerzése és begyűjtése volt.

Az IÁ főleg az interneten folytatott toborzó tevékenységet. A különböző közösség oldalak segítségével vette fel a kapcsolatot ember ezreivel és szervezte be őket. Ezeken az oldalakon koordinálta a kiképzéseket és az IÁ-hoz való belépési ügyeket is.

Amerikai nemzetbiztonsági források szerint az IÁ-hoz több mint 30.000 külföldről érkezett személy csatlakozott. Ennél még rosszabb hír, hogy az önkéntesek közül csaknem 6000 főre becsülik azokat, akik valamelyik NATO-tagállamból és/vagy nyugati országokból jelentkeztek a terrorszervezethez.

Az IÁ-hoz rengeteg afrikai és ázsiai országból érkeztek külföldi harcosok, önkéntesek és zsoldosok, akik elsősorban politikai vagy ideológiai okok miatt gondolták úgy, hogy be kell lépniük az IÁ-ba.

„Az Egyesült Államok hírszerző szolgálataitól származó adatok szerint 2015-ben több mint 100 országból közel 30.000 külföldi harcos érkezett Szíriába és Irakba, többségük muzulmán országokból.

A külföldi harcosok motivációját tekintve két csoportot azonosíthatunk. Az egyik csoportba azok tartoztak, akik hisznek az IÁ céljaiban és részesei akarnak lenni az új kalifátus kialakításának. A másik csoportját azok a személyek képezték, akik kizárólag kalandvágyból csatlakoztak a szervezethez.”[42]

Az IÁ-hoz csatlakozott külföldi önkéteseket és zsoldosokat azonnal bevonták a harcokba.

Az IÁ kiképzői a „nyugati harcosokat” vagy újonnan érkezőket, kezdetben öngyilkos merényletekre használták, főleg azért, mert kisebb megbecsülést kaptak az arab származású társaikkal szemben.

Később az IÁ vezetősége megváltoztatta az eljárást a „külföldiekkel” kapcsolatban.

Eszerint: hatékonyabb a külföldről érkező harcosokat kiképezni, majd visszaküldeni az eredeti országukba. Ennek a legfőbb oka, hogy ezekben a nyugati országokban úgynevezett alvó-sejteket hozzanak létre, akik az utasítást követően készen állnak különböző terrorcselekményeket végrehajtani.

Jellemző volt a külföldi zsoldos harcosokra, hogy kivételesen motiváltak voltak és egy rövid kiképzést után azonnal bevethetőek váltak.

Ha fegyveres harcra nem tudták őket használni, akkor inkább üzenetek küldésére, illetve a propagandagépezet működtetésében vettek részt.

Ezeknek a külföldi harcosoknak a radikalizálása egy hosszabb folyamatot igényelt.

„A radikalizálódásnak négy fázisát különböztetjük meg: az első fázis az elő-radikalizáció, amely során az egyén hajlandóságot mutat az iszlám szélsőségesek iránt. Ezt követi az önazonosulás időszaka, majd az oktatás fázisa. Az utolsó fázis a dzsihadistává válás időszaka, amely során elkezdődik a merénylet tervezése és a feladatra történő felkészülés.”[43]

Az IÁ propagandagépezete

„Négy fő célt különböztetünk meg a terroristák médiahasználatában: az *első* a propagandájuk közzététele és a félelemkeltés megvalósítása, a *második* a nagyobb (általában anyagi) támogatás megmozgatása a szervezetük számára, a *harmadik* lejáratni a kormányokat és mindazokat a szervezeteket, akiknek kötelességük lett volna megvédeni az állampolgárokat, a *negyedik* pedig további támadásokat inspirálni, akár más szervezetek részéről, akár a saját szervezetükbe való toborzással.”[44]

Az internet segítségével az IÁ a fiatal szimpatizánsok százezreit szólította meg. Az ISIS a közösségi médián keresztül érte el a legtöbb személyt. A Facebook, Twitter és hasonló közösségi oldalakon keresztül az IÁ-nak lehetősége volt arra, hogy felvegye az érdeklődőkkel és a potenciális csatlakozókkal a kapcsolatot. Az IÁ online-toborzás céljából létrehozta a „Dabiq” című online magazinját is. Az Interneten most is terjednek a szélsőséges megnyilvánulások és propagandák. Ezek rendkívül veszélyes fegyvernek minősíthetők az iszlamisták kezében.

2.4 Az IÁ bukása

Az IÁ fegyveresei már 2017-től folyamatosan súlyos vereségeket szenvedtek el Irakban és Szíriában. Az Oroszországi Föderáció és az Egyesült Államok által vezetett koalíció egyidejűleg végrehajtott támadásai teljes mértékben legyengítették a terrorszervezetet. Szíriában és Irakban az IÁ által kontrollált földrajzi területek, a bevételeik, valamint harcosainak száma is folyamatosan csökkent.

Az Egyesült Államok vezetése 2018 decemberében hivatalosan is bejelentette, hogy kivonulnak Szíriából, annak ellenére, hogy nem sikerült teljesen felszámolni a terrorszervezetet. A biztonságpolitikai szakértők szerint az IÁ propaganda- és médiaapparátusa azután is működőképesen fennmarad, hogy az IÁ katonai erejének

„teljes felszámolása” bekövetkezne. Az IÁ megmaradt tagjai és szimpatizánsai más területeken (akár földrajzi, fizikai vagy információs környezetben) is folytatják magányos és csoportos harcukat.

2.5 Az Iszlám Állam hatása a 2014-es migrációs válságra

A 2014-ben elindult migrációs hullám létrejöttére igen sok magyarázat született.

Sok szakértő az Iszlám Állam megszületését és kegyetlen tevékenységét határozta meg egyik fő indokként. A civil lakosság ellen elkövetett rémtettek és brutális gyilkosság miatt dönthetett úgy több millió ember, hogy elhagyja a szülőföldjét. Ezzel indulhatott el az a menekülthullám és migrációs válság, mely a mai napig tart.

2015-től egy egyedülálló migrációs válság alakult ki Európában.

Több mint 1,39 millió ember kérvényezett hivatalosan menedéket a kontinensen, sőt az Európai Határőrizeti Ügynökség (Frontex) számításai alapján akár a 2 milliót is elérhette a 2015-ös év folyamán Európába érkezett menekültek, migránsok illetve illegális bevándorlók száma.

Ezért is nevezi több szakirodalom ezt a jelenséget a második világháború óta tapasztalt legsúlyosabb menekültválságnak az európai kontinensen.

A menekültek áradatának növekedésével főleg a biztonsági helyzet változott meg Európában.

„A migrációt kiváltó és felerősítő konfliktusokra a legjobb példák a szíriai, az iraki, az afgán és líbiai polgárháborúk. Ezek azok az évek óta elhúzódó események, amelyeknek a statisztikai adatok alapján meghatározó szerepük volt a 2015-ös európai migrációs, menekültügyi válság kialakulásában.

Fontos hangsúlyozni, hogy a migráció ütemét az említett konfliktusok belső dinamikája is döntően befolyásolja. Szíriában például a polgárháború első két évében (2012–2013) a szemben álló felek közötti frontvonalak állandók és stabilak, a hátszágok pedig mindkét oldalon viszonylag békések voltak. Az IÁ 2014-es katonai megerősödésével, majd 2015-ös terjeszkedésével, illetve az ellene való nemzetközi fellépéssel azonban – vagyis a 2014 szeptemberében meginduló és máig elhúzódó bombázásokkal – ez a helyzet alapvetően változott. Az életkörülmények az IÁ által elfoglalt vagy a más felkelők által uralt területeken drasztikusan romlottak, Bassár el-Asszad rendszere pedig egyre kevésbé

volt képes ellátni az általa ellenőrzött területek lakosságát, amelynek létszáma a polgárháborús belső menekültek megjelenésével 2015 közepére gyakorlatilag megduplázódott. Mindezek következtében valószínűleg azok is elbizonytalanodtak (s a migráció mellett határozta), akik az elmúlt években még reménykedtek abban, hogy a kormánycsapatok és a Hezbollah majd rövid idő alatt visszaállítják a rendet az országban.”[45]

A 2014-be megindult menekülthullám napjainkra csökkent, azonban változatlanul az egyik legfontosabb problémát jelenti Európa államainak.

3 A MIGRÁCIÓ A SZÁMOK TÜKRÉBEN

3.1 UNHCR adatok

Az UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees – az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága a II. világháború után jött létre (1950. december 14-én) azzal a céllal, hogy a háború idején otthonaikat elhagyni kényszerült európaiak számára segítséget nyújtson. Mandátuma eredendően három évre szólt, ennyi idő alatt azonban nem tudták rendezni a segítségre szoruló helyzetét.

Az első komolyabb menekülthelyzet 1956-ban alakult ki, amikor a szovjet csapatok által vérbe fojtott magyar forradalom után tömegesen kezdtek menekülésbe az emberek. Időközben a kényszervándorlás globális jelenség lett, így a szervezet legfőbb tevékenységévé vált a konfliktus vagy erőszak miatt menekülők segítése. Mindezekért az UNHCR 1954-ben és 1981-ben Nobel-békedíjban részesült.

Kezdetben 34 munkatársuk volt, mára több ezren vannak és a világ 125 országában képviseltetik magukat.

Tevékenységük sokrétű: megfigyelik a határokat, ellenőrzik a befogadási körülményeket, garantálják a hontalanok és hátrányos, kedvezőtlen helyzetűek védelmét és jogvédelmét, támogatják integrációjukat.

Meghaladta a 70 milliót 2018-ban azok száma, akik háború, fegyveres konfliktus és üldöztetés elől menekültek el hazájukból. Ez a legmagasabb szint, amit az ENSZ menekültügyi szervezete, az UNHCR valaha látott közel 70 éves fennállása során.

A Global Trends című kiadványban szereplő szám duplája a 20 évvel ezelőtt mért értéknek, de 2,3 millióval nagyobb a 2017. évi számnál is. A felmérésben szereplő 70,8 millió ember valamivel több, mint Thaiföld lakossága illetve alig valamivel marad el Törökországtól.

Amit ezekben a számokban láthatunk, az egy újabb megerősítése annak a trendnek, hogy hosszabb távon növekszik azoknak a háborúk, fegyveres konfliktusok és üldöztetés elől menekülő embereknek a száma, akiknek biztonságra van szükségük - jelentette ki az elemzés kapcsán Filippo Grandi, az ENSZ menekültügyi főbiztosa.[46] Egyfelől a menekülteket és a bevándorlókat övező közbeszéd ma gyakran ellenséges indulatokat szít, ugyanakkor sokszor találkozunk a nagylelkűség és a szolidaritás nagyszerű

megnyilvánulásaiával is, különösen azokban a közösségekben, amelyek maguk is nagyszámú menekültet fogadtak be. Egyúttal egy sor új szereplő részéről látunk korábban példa nélkül álló elköteleződést, köztük egyes fejlesztési szervezetek, magánvállalatok és magánszemélyek részéről, amely fellépésben nem csupán visszatükröződik a Globális Megállapodás a Menekültekről szellemisége, de egyenesen megvalósítja azt. Ezekre a pozitív példákra kell alapoznunk, és meg kell kétszerezniük a szolidaritásunkat mindazon sok ezer ártatlan ember felé, akiket nap nap után elűznek az otthonukból – mondta a főbiztos.

„A hazájukat elhagyók három fő csoportba oszthatók. Menekültek, akik háború, fegyveres konfliktus vagy üldöztetés miatt kényszerültek elhagyni a hazájukat. A menekültek száma „2018-ban elérte a 25,9 millió főt, ami 500 ezerrel több, mint egy évvel korábban. Ebbe az összesítésbe beleértendő az az 5,5 millió palesztin menekült is.

Menedékkérők, akik elhagyták a hazájukat és nemzetközi védelemben részesülnek, de egyelőre várják a menekült státusz iránti kérelmük elbírálását. A múlt év végén 3,5 millió menedékkérő volt világszerte. A harmadik kategóriába a belső menekültek (41,3 millió fő) tartoznak, akik elmenekültek az otthonukból az erőszak elől, ám a saját országukon belül, annak egy biztonságosabb vidékén találtak menedékre.”[47]

„A migrációt egyfajta kettősség jellemzi. A bevándorló etnikai csoportok és az általuk hordozott minőségek számos más tényező függvényében válhatnak a befogadó társadalmakban, különösen a fejlett nyugati társadalmakban demográfiai, szociológiai, gazdasági, társadalompolitikai, külpolitikai, igazgatási és rendészeti (belbiztonsági) vagy éppen katonapolitikai, tehát összességében biztonsági tekintetben releváns problémává, feszültségek és konfliktusok forrásává, ezért a migrációt intenzív nemzetbiztonsági és rendészeti munka kíséri. Másrészt viszont a nemzetközi migráció a nemzeti és nemzetközi biztonságot erősítő faktor. Az intenzív vándorlás lassú kiegyenlítődést eredményez a globális társadalomban és a világgazdaságban, a világgazdasági centrumországok veszítenek fejlettségi előnyükből, az elmaradottabb területek fejlődése felgyorsul.”[48]

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, a Frontex, az Europol és a magyar rendőrség statisztikai adatai jól szemléltetik nem csak az elmúlt évtizedek, de az elmúlt évek és a jelen migrációs folyamatainak irányait, és rávilágít az okokra is. A statisztikai adatok szemléletesen mutatják be a pull-push tényező működését, és szemléltetik azt is, hogy a

migráció terheit ténylegesen hol, kiknek kell viselniük. A taszító/push hatáson a kedvezőtlen viszonyok előli menekülés értendő, míg a vonzó/pull hatás az életfeltételek javítása, egyéni vágyak, elképzelések megvalósítása.

A következőkben a migráció trendjeit, és kiváltó okait szemléltetem. Az „arab tavasz” után egy le nem zárult polgárháború folyik, így a szíriai menekülni kényszerülők egy része hazájának polgárháború által nem sújtott részeibe menekült, ők a belső menekültek. A másik részük pedig elmenekült az országból. Főleg, Törökország, és Jordánia irányába (ez 2015 év közepén 4,2 millió főt jelent). Itt kell megemlíteni az Iszlám Államot (ISIS vagy IS), mely elől szinte felekezeti különbség nélkül mindenki, még a szunniták is menekülnek. Az elmúlt öt év alatt (2015-2020) 234 ezer szír állampolgár folyamodott menedékért az EU országainak valamelyikében. Eközben csak Törökországban 1,5 millió szír menekült tartózkodik, vagyis a szír menekültproblémának csak egy töredéke jelentkezik Európában.

Globális migrációs trendek

A tudományos közéletben közismert tény, hogy a nemzetközi vándorlások nem kivételes folyamatok, hanem hozzátartoznak az emberiség történetéhez. Az utolsó közel félszázadban a népesség növekedéséből eredően, a gazdasági fejlettségbeli különbségek kapcsán, illetve a közlekedés egyszerűbbé, gyorsabbá válása és a kommunikáció felgyorsulása folytán, valamint a társadalmak nyitottabbá válásának – vagyis a globalizálódás – következtében a nemzetközi migráció dinamikus növekedést mutat. Amíg 1970-ben 78,5 millióan vettek részt a nemzetközi migrációban, majd az ezredfordulón ez a szám már 174,5 millióra emelkedett. 2013-ban már több mint 231,5 millióan voltak részesei ennek a társadalmi folyamatnak.

A globalizáció kezdetét sokan a XV. századi nagy felfedezésekhez, főképpen Amerika 1492-es felfedezéséhez kötik. Ekkor indult el ugyanis egy erőteljes nemzetközivé válási folyamat, azáltal, hogy az európai államok elküldték hódítóikat a világ számos részére. Európából és Afrikából elindult a munkaerő „szállítása” (a rabszolgakereskedelem révén) Amerikába, továbbá ekkor kezdődött a gyarmatok és gyarmatosítók közötti ki- és bevándorlás. A folyamatot tovább erősítette az első ipari forradalom, amely megszüntette a korábbi helyhez kötöttséget.

Mi is a globalizáció? Sokan, sokféleképpen igyekeztek körülírni. A jelentős számú fogalom meghatározás közül talán a leginkább említésre érdemes Robert Reich, Bill Clinton korábbi amerikai elnök munkaügyi miniszterének kijelentése. „Ebben az évszázadban már nem lesznek nagy nemzeti termékek vagy technológiák, sem nemzeti vállalatok, sem nemzeti iparágak. Nem lesznek nemzetgazdaságok sem abban az értelemben, ahogyan ma látjuk. Majdnem minden termelési tényező – tőke, technológia, gyárak és felszerelések – könnyen mozognak majd a határokat átszelve, és az „amerikai gazdaság” kifejezés tartalom nélkülivé válik, mint ahogyan az amerikai vállalat, amerikai tőke, az amerikai termékek és az amerikai technológia kifejezés is. Hol gyorsabban, hol látványosabban, de hasonló változás játszódik le a többi országban is. [49]

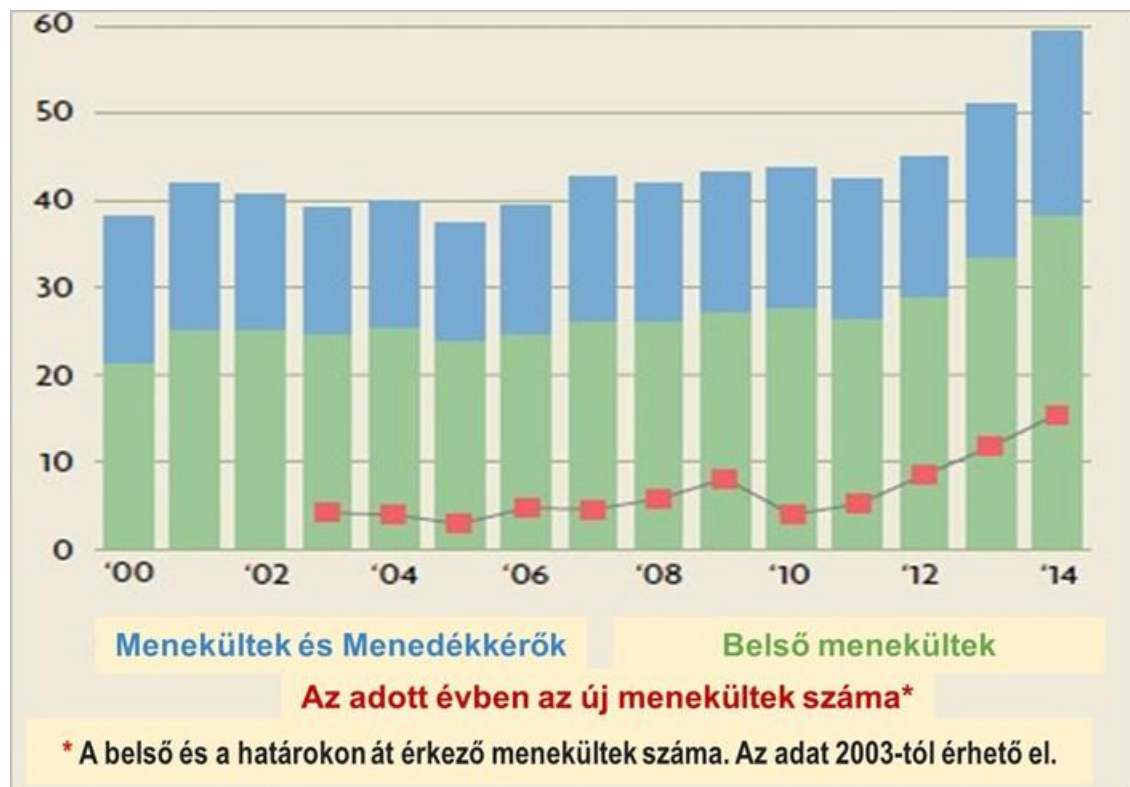
Robert Reich mellett fontos megemlíteni Anthony Giddens nevét is. Ő alkotta meg a következő tudományos fogalmat: „A globalizáció a világot átfogó társadalmi kapcsolatok intenzitásának növekedése, amely révén távoli helyek úgy kapcsolódnak össze egymással, hogy az egyik helyen bekövetkező eseményeket sok kilométernyi távolságban lejátszódó folyamatok befolyásolják.

Eszerint a globalizáció:

- egy integrációs folyamat, amely részeként és eredményeként a világ kulturái, gazdaságai, társadalmi egyre jelentősebb mértékben összefonódnak;
- általánossá válik az interdependencia, azaz a nemzetközi függőségek megerősödése;
- a földrajzi helyek, valamint az ott található gazdasági, társadalmi és politikai szereplők világot átfogó hálózatokba való szerveződésének folyamata.

„A nemzetközi migráció értelmezésének egyik kitüntetetten fontos elmélete, a konfliktuselmélet fókuszában a relatíve növekvő populáció létszáma és a relatíve szűkülő, de „legalábbis igazságtalanul elosztott erőforrások közötti ellentmondás” áll. Ezzel együtt a globális migráció csaknem 30 százaléka irányul csupán Nyugat-Európa és Észak-Amerika, azaz a fejlett társadalmi, gazdasági térségek irányába. Az elmúlt két-három évtizedben a fejlődő országok között zajló migráció nagyságrendje is jelentősen és gyorsan növekedett, melyhez többek között a kétpólusú világ megszűnése, a bekövetkezett gyors fejlődés, az új piacok megteremtése és a közlekedés forradalma is hozzájárult. [50]

A nemzetközi migráció trendje egyértelműen növekvő, de ez földrészenként eltérő intenzitású és eltérő nagyságrendű. Mindenképpen meg kell említeni az ún. belső migrációt még a nemzetközi migráció vonatkozásában is, vagyis azt, amikor egy adott országhatáron belül migrálnak a vándorok. A legnagyobb nemzetközi migrációt felmutató európai (72,4 millió fő) vándorlás több mint fele (37,8 millió ember, ez 52%) a földrészen belüli mozgásból ered, vagyis a „Schengen-elv”, a nyitott belső határok jól működnek. Vagy nem csak ezen múlik? Ugyanis a másik legnagyobb migrációt „felmutató” Ázsiában a régió belüli mozgás 76%-os arányt jelez, de Latin-Amerikában is 64% a belső migráció aránya. Nem is beszélve Afrikáról, ahol jogilag nemigen beszélhetünk könnyen átjárható határokról, mégis a földrészen belüli migráció aránya a legmagasabb, 82%. Ez utóbbit részben magyarázza az ún. „cirkulációs migráció”, másfelől a menekülni kényszerülőknek anyagi, jogi és fizikai lehetőségeik általában csak azt teszik lehetővé, hogy az országukon belül vagy a szomszédos országba vándoroljanak, meneküljenek. [51]

3. ábra A belső és külső menekültek száma 2000 és 2014 között (millió fő)

Forrás: UNHCR Global Trends Forced Displacement in 2014, 5.
<https://ijrcenter.org/2014/06/23/world-refugee-day/> letöltés: 2020.11.02.

A belső menekültek kérdésének fontosságát és hosszú távú problémáját jelzi az UNHCR grafikonja is, mely jól szemlélteti, hogy az összes menekülön (helyet változtató –

displacement) – a belső menekült, az összes menekült és menekült kérelmet benyújtó összesen – belüli aránya az ezredforduló óta tartósan kétharmad, és így a 2010 utáni növekedés is zömében nekik „köszönhető.”

Közben nem feledkezhünk meg arról, hogy a nemzetközi migrációban résztvevők több mint negyede „kényszermigráns”, azaz menekülő. A média és köznyelv zömében őket nevezi migránsnak, így ezek az adatok érdekesebb részletesebb vizsgálatra.

Naponta 42 500 embernek kell elhagynia az otthonát fegyveres konfliktusok vagy üldöztetés miatt, hogy biztonságos területet keressen saját országában vagy azon kívül. Ez az adat 2011 óta évente mintegy 10 000 fővel növekedik. 2014-ben 13,9 millió új menekültet regisztráltak, velük együtt 59,5 millióra nőtt a menekültként élők száma a világon.

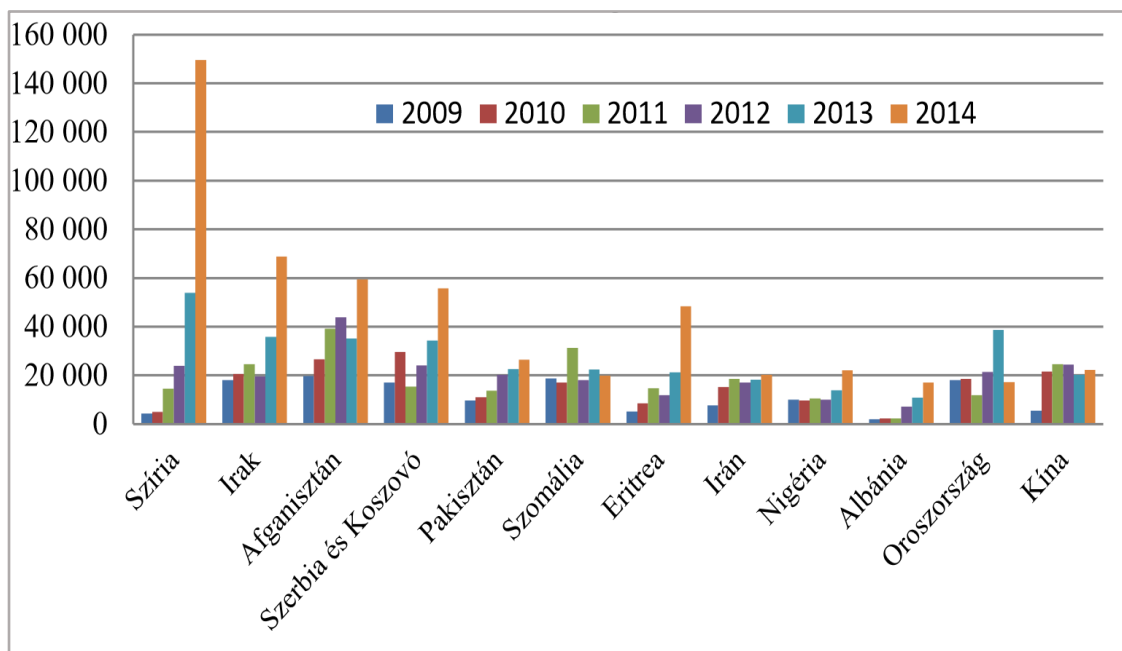
„2014 végén 59,5 millió „menekülő” személyt tart nyilván az UNHCR. Igaz, ebből „csak” 19,5 millióan élnek menekültként (refugees), és 38,2 millióan saját hazájukon belül kénytelenek menekülni (internally displaced persons – IDP), valamint 1,8 millióan még „csak” a menekültstátuszt kérő fázisban (asylum-seekers) vannak.

A hazai események és adatok láttán (2015-ben november 30-ig 428 274 illegális migrációhoz kapcsolódó jogsértést regisztrált a Földközi- és az Égei-tenger térségében kialakult kaotikus állapotokat látva úgy gondolhatnánk, nem volt még ilyen kritikus a migrációs helyzet.”[52]

Pedig az elmúlt negyedévszázad UNHCR adataiból legalábbis ez látható. Sőt azt is kitűnik, hogy a hosszú távú trend csökkenő. „Tehát miközben a nemzetközi migráció folyamatosan nő, a menekültek száma csökkenő trendet mutat, a negyedszázaddal ezelőtti 18 millióról 2005-re lecsökkent 8,4 millióra, majd egy trendforduló következett, melynek következtében világszinten ismét 20 millió közelébe került a regisztrált menekültek száma. Európában (mint földrészen, tehát nem csak az Európai Unió országaiban) jelenleg 3,1 millió „migráns” él, miközben két évtizeddel ezelőtt több menekültet kellett „befogadnunk”, mint most (1996-ban 3,26 millió). Vagyis az, hogy „megtelt Európa”, nemcsak erkölcsileg abszurd, de matematikailag is hamis állítás. A politika és a média által sugalltakkal ellentétben Ázsiában és Afrikában (külön-külön is) több menekült tartózkodik, mint az öreg kontinensen, hangsúlyozva, hogy ezen adatok az országon belüli belső „menekülőket” nem is tartalmazzák. Az elmúlt tíz évben globálisan mutatkozó trendemelkedés alapvetően két földrész adatainak köszönhető. Vagyis

egyrészt annak, hogy Afrikában a 2009 évi 2,1 millióról viszonylag egyenletesen 2015-re 4 millióra nőtt a menedéket kérők száma, illetve, hogy az Európában 2011-ben menekültstátuszt kapott 1,5 millió fő után 2012-2013-ban még csak 1,8 millióan kerestek itt menedéket, majd 2014-re ez szinte megduplázódott. A trendforduló, illetve a menekültek számának drasztikus megemelkedésének okainak feltárásához ezt is meg kell majd vizsgálni.

„Az euroatlanti-centrikus média és a közvélekedés ellenében el kell mondani, hogy a legtöbb menekült ellátásáról nem Európában, de még nem is Észak-Amerikában kell gondoskodni, hanem például Törökországban, ahol 1,84 millió menekült tartózkodik, Pakisztánban 1,51 millió, Libanonban 1,2 millió, Iránban 982 ezer, de még Etiópiában is 702 ezer, továbbá Jordániában 664 ezer. A menekültek 86%-át a fejlődő országok fogadják be.”[53]

4. ábra Az iparilag fejlett országokba irányuló migráció adatai főbb származási országok szerint

Forrás: UNHCR Mid-Year Trends 2015, 5.
<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/33075>, letöltés: 2021.01.11.

A fenti diagram jó alkalmat kínál arra is, hogy megnézzük, honnan, miért is menekülnek az emberek, főleg ha összevetjük az ún. iparilag fejlett országokba érkezett migránsok számának alakulását a származási országok szerint.

Viszonylag jól elkülöníthetően két nagyobb földrajzi egység a meghatározó. Talán érdemes lenne elgondolkodni azon, hogy az ideérkező menekülők zöme (38,6%) egy szűk

régióból (Irak, Afganisztán, Szíria) érkeznek. Vagyis azon országokból, melyekben a Nyugat vívott háborút – elvileg – humanitárius célból, majd nemrég kivonultak onnan a csapatok, lényegében káoszt hagyva maguk után. Az állam, mint olyan, nem működik sem Irakban, sem Afganisztánban, így nem csoda, hogy aki teheti, eljön onnan. A másik terület Szub-Sahara és Afrika „szarva”, illetve – kategorizálás szempontjából ide tartozónak vehetjük Szíriát is –, amely régió országaiban már több éve polgárháború folyik és a Nyugat igazán nem volt képes semmit sem tenni az ártatlan civil lakosság oltalmazása érdekében. A statisztikában még nem érzékelhető, de talán lassan ide tartoznak majd Észak-Afrika azon országai is, amelyek megélték az „arab tavaszt”. Ezt az anarchikus helyzetet használják ki a szervezett bűnbandák, és csempészik lélekvesztőkön a Földközi-tengeren át a hön áhított Európai Unióba a menekülők tömegeit.

A globális statisztikában is érzékelhetővé vált egy kvázi egyedi eset – a Szerbiából és a statisztikailag még hozzá tartozó Koszovóból menekülők ügye. 2009-ben még kevesebb, mint 17 ezer (16.981) fő indult Koszovóból az EU felé, 2013-ban ennek a duplája (34.347 fő), majd 2014-ben ismét majdnem megduplázódott a számuk (55.668 fő). Ennek következtében a legfejlettebb 44 országba benyújtott menekültekérelmek alapján a negyedik legjelentősebb származási országnak tekinthető Koszovó. Mint tudjuk, Koszovó kiszakadt Szerbiából, s eddig több mint száz ország ismerte el. Vagyis az euroatlanti közösségnek sikerült egy új, szuverén állam létrehozásánál bábáskodnia, de arra már nem volt meg a közös politikai akarat és tett, hogy működőképes is legyen ez az állam. Így Koszovó létezik ugyan, de lényegben élet- és fejlődésképtelen, így nagyon jó táptalajt nyújt a szervezett bűnözői csoportoknak, melyek jól szervezett módon tömegeket csempészték az EU területére. Természetesen dollár/euró milliókat keresve.

A menekülők és a terror viszonya

A 2015. januári és novemberi párizsi terrortámadások kapcsán néhányan – főleg politikusok – felvetették, hogy a terrorcselekmények és ezek kockázatának növekedése alapvetően a bevándorlás erősödésének köszönhető. Kérdés az, hogy valóban fennáll-e ezen ok-okozati összefüggés?

Mindenekelőtt vizsgáljuk meg, hogy valóban növekedett-e a terrorcselekmények száma. Ehhez viszont meg kell jegyeznünk, hogy a terrorcselekmények vonatkozásában, főleg a nemzetközi összevetést lehetővé tevő, illetve globális szintű adatok, adatbázisok száma

igen szűkösen tekinthető. Tekintettel arra, hogy jelen esetben alapvetően a tendenciát, illetve a nagyságrendet kívánjuk vizsgálni, ezért a leghosszabb időintervallumot feldolgozó adatbázisok, a Global Terrorism Database-t (GTD) és a Magyar Bevándorlási Hivatal (most már Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság) adatait célszerű felhasználni.

Ha az adatokat áttekintjük, látható, hogy a 2013-ban elkövetett összes terrorcselekmény (11.952 eset) több mint felét (6508 eset – 54,5%) három országban élőknek kellett elszenvednie, és ez a három ország Irak, Afganisztán és Pakisztán. Közismert, hogy az első két országban a „Nyugat” folytatott több mint egy évtizedes háborút éppen a terrorcselekmények visszaszorítására hivatkozva, majd katonáit kivonta. Köztudomású az is, hogy Pakisztán az afganisztáni háború „oldalvizén” került a terrorfenyegetettség ilyen magas szintjére, ugyanis ide menekültek át a tálibok és az al-Kaida harcosok nem kis része, és innen folytatják tovább a harcukat. Talán érdemes elgondolkodni a kauzalitás elve alapján, hogy kik és milyen mértékben voltak okozói a jól érzékelhető terrorcselekmények számának a növekedésnek?

Érdekes módon Szíria az ott elkövetett (regisztrált) terrorcselekmények számával (326 cselekmény) még 2014-ben is csak a top 10 utolsó tagja, míg a terrorcselekményekben megsebesültek (1.978 fő), vagy a halottak száma (3.301 fő) alapján már a negyedik a sorban. Pedig az IS éppen Szíriában jött létre, s kezdte meg terjeszkedését. Az is jól érzékelhető, hogy a legerőteljesebb növekedés is az említett három országban következett be. Mellettük még a Szomália és Nigéria területén elkövetett cselekmények dinamikája szembeötlő.

Amennyiben összevetjük a terrorcselekmények által leginkább érintett országok és az előző részben vizsgált, a fejlett országokba irányuló migráció származási országainak adatait, jól láthatók az átfedések. Mindkét listán az elsők között található Irak, Pakisztán és Afganisztán. A menekültek vonatkozásában Szíria dominál az utóbbi időszakban, de a terrorcselekmények számában viszonylag elmarad, bár, ahogy említettem, a halottak és sebesültek számát érintően már igencsak érthető a menekülők motivációja, főleg, ha a médiának az IS tetteit bemutató híradásaira is gondolunk. Az említett ázsiai országokon kívül Szomália és Nigéria szerepel a két toplistán. Tehát elég nagy az átfedés a két országcsoport között.

Azt láthatjuk, hogy a régi elv, mely szerint „az ellenségem ellensége a barátom”, nem biztos, hogy mindig helytálló. Ugyanis ezen elv alapján kezdte támogatni az USA az afganisztáni ellenzékét a szovjet megszállás idején, majd ebből nőtt ki az al-Kaida. Az „arab tavaszt” követően – miután Asszad szír elnököt nem tudta megbuktatni az ellenzék – ismét nyugati támogatás érkezett, ennek lett gyümölcse az ISIS. Szomáliában már 1993-ban pórul jártak az amerikai fegyveres erők, amikor oda mentek „rendet tenni.” Nigériában pedig ott a Boko Haram, melyet annak idején az al-Kaida képzett ki és finanszírozott, most pedig hűséget fogadott az IÁ-nak.

Ha megnézzük, hogy az elmúlt hat évben az EUROPOL ismeretei szerint hány terrorcselekmény történt az Unió országaiban és ezek száma hogyan alakul, egyértelműen láthatjuk a csökkenő trendet, vagyis a korábbi (2009) 316 terrorcselekmény helyett 2014-ben már csak ennek a kétharmadát (201 eset) követték el. Sőt a letartoztatások száma is csökkenő tendenciát jelzett 2013-ig, bár 2014-ben ez a szám (774 fő) meghaladott minden korábbi adatot. Bár ehhez hozzá kell tenni, hogy ezek nem bizonyított esetek miatti elítélések, hanem csak valamilyen (remélhetőleg megalapozott) gyanú alapján történt letartoztatást takarnak. A téma átpolitizáltsága nemegyszer rányomja a bélyegét a jogalkalmazók tevékenységére, így ebben az esetben is talán erre utalhat az „eltérő trend”.

Ha a migráció/bevándorlás és a terrorcselekmények viszonyát vizsgáljuk, akkor talán érdemes a tervezett, illetve elkövetett terrorcselekményeken belül az etnonacionalista és szeparatista terrorcselekmények számát is megnézni.

„Európában igazán a terrorfenyegetettség nem is a bevándorlókhoz köthető, hanem a leszármazottaik egy kis részéhez. Vagyis a fő gond – állítják szociológusok – az identitás elvesztése. A másod- vagy harmadgenerációs (azaz a bevándorlók leszármazottai) muszlimok – amilyenek a párizsi terror elkövetői is voltak – bizonyos hányada már nem érzi sajátjának szülei, nagyszülei kultúráját, de az európai társadalmak sem fogadják be őket, és gyakori tapasztalatuk a diszkrimináció. Ebben a kitaszítottságban sokan fogékonyak a szélsőséges, internetes portálokon és egyes európai mecsetekben módszeresen hirdetett, gyűjtő hangú ideológiákra, és csatlakoznak a közel-keleti dzsihádisták mozgalmához.”[54]

Mindenesetre az látható, hogy a franciaországi vérengzések nem igazán a bevándorlás, sokkal inkább az integráció kérdésére kell, hogy ráirányítsa a figyelmet. Az Európai Unió

éppen a migrációs kérdések komplex módon való kezelésének elősegítése érdekében a 2007-2014-es pénzügyi időszakra létrehozta és működtette az ún. Szolidaritási Alapokat. Ez négy alapról áll, úgymint a Menekültügyi-, az Integrációs, a Visszatérési és Külsőhatárok Alap, viszont a rendelkezésre álló forrásoknak általában csak kis része – országonként eltérő 5-15%-os arányban – jutott az integrációs feladatok segítésére, ami elgondolkodtató. A kérdés igazán csak az, hogy valódi megoldásokat akarunk-e, mert akkor a tényeket kell megvizsgálni a maguk komplexitásában, megkeresve a mélyebb okokat, és nem csak az okozatokra reagálni, mert amíg ezt tesszük, addig csak feladatokat oldunk meg és nem magát a problémát.

Migrációs trendek Európában

Mindenekelőtt célszerű rögzíteni, hogy évszázadok, sőt évezredek alatt négy fő migrációs csatorna jött létre Európát érintően, ezek:

- Nyugat-Afrikából az Ibériai-félszigeten keresztül;
- Észak-Afrikából Itálián keresztül;
- a balkáni útvonal;
- a keleti útvonal (Oroszországon és a FÁK-on keresztül).

A római-pun háborúktól kezdve az arab terjeszkedésen és a népvándorláson át a tatár és török terjeszkedésen keresztül a kereskedelmi útvonalak is jól jelzik ezen csatornák meglétét egészen napjainkig.

Nézzük meg szűkebb térségünket, az úgy nevezett schengeni országok, pontosabban az Európai Unió külső határvonalain a gyakorlati kooperáció igazgatásáért felelős ügynökség, a Frontex adatait.

3.2 FRONTEX adatok

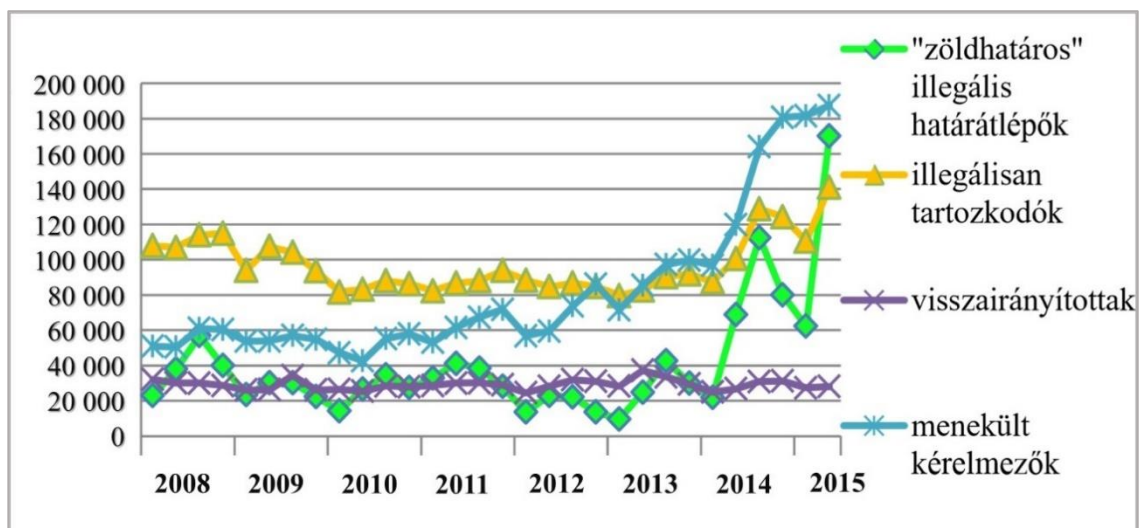
A FRONTEX, European Border and Coast Guard Agency, azaz Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség 2004 alakult. Az Európai Unió és a schengeni övezethez tartozó országok hozták létre a szabad mozgás uniós területének külső határainak védelmében.

Uniós költségvetésből, illetve a schengeni övezet országainak hozzájárulásából finanszírozzák.

A szervezet a lengyel fővárosban, Varsóban székel. Állandó kapcsolatot tart a tagállamokkal és az uniós létesítményekkel.

Az Ügynökség főbb, legfontosabb feladatai:

- a külső határok kontrollálásának, igazgatásának terén a tagállamok közti gyakorlati együttműködés összehangolása;
- a tagállamok támogatása, segítése a nemzeti határőrök képzését illetően, ideértve közös képzési feltételek kialakítását;
- kockázatelemzés elvégzése;
- a külső határok ellenőrzését, kontroll alatt tartását és határőrizetét érintő kutatások eredményeinek követése;
- a külső határokon nagyobb mértékű technikai és operatív segítségnyújtást szükségessé tevő körülményekkel szembesülő tagállamok támogatása;
- a közös visszaküldési műveletek szervezéséhez nélkülözhetetlen támogatás biztosítása a tagállamoknak.

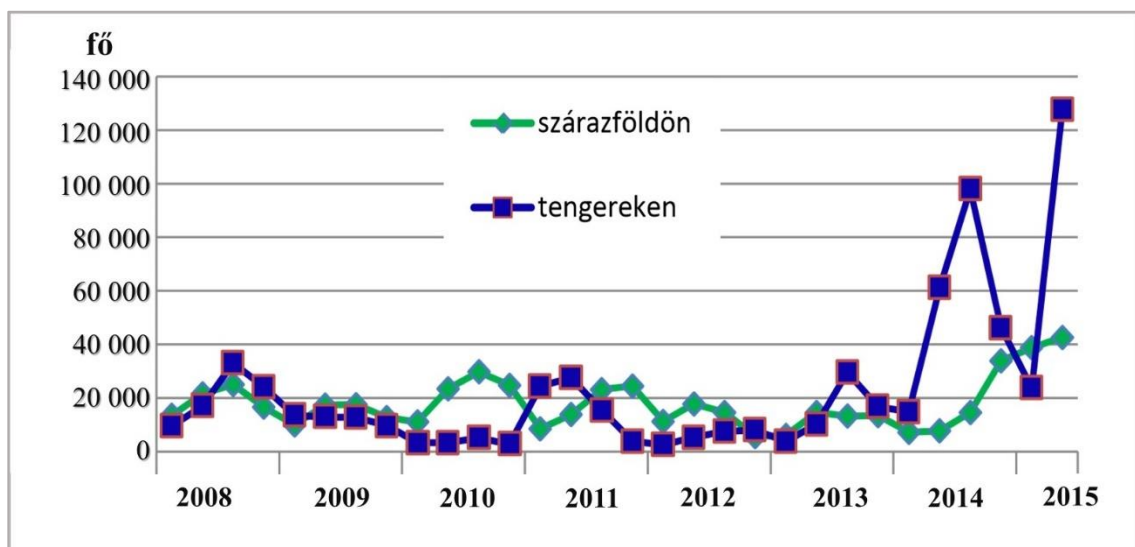
5. ábra A Frontex által nyilvántartott illegális határátlépők és tartozkodási igény benyújtók száma

Forrás: A FRAN Quaterly 2008-2015 negyedéves jelentéseiből készült grafikon, <https://frontex.europa.eu/publications/fran-q1-2015-Flg6BH>, letöltés: 2020.11.22.

Az ún. kilencek teljesjogú Schengen-csatlakozása óta lényegében a visszairányítottak (refusals of entry) száma stagnál, vagyis a határátkelőhelyeken a kockázatot jelentő személyek száma nem csökkent, de nem is nőtt az elmúlt hét évben. Ahogyan az illegálisan tartozkodók (illegal stay) száma is alapvetően 80-100 ezer (felfedett) személyt jelentett negyedévente. Egyedül 2014-ben emelkedett a 2008-as szintre, illetve minimálisan a fölé. Tehát hosszabb távon nem érzékelhető migrációs nyomás a határátkelőhelyeken. Az ún. „zöldhatáros” (határátkelőhelyek közötti, ideértve a

tengereken átjutni akarókat is) illegális határátlépők (illegal bordercrossing between BCPs) száma is egyfajta enyhe csökkenő trendet mutatott 2008-2013 között (40-20 ezres negyedéves nagyságrenddel), de 2014 harmadik negyedévére megugrott 110 ezres nagyságrend fölé, majd a következő két negyedévben már csökkent 80, illetve 62 ezres szintre. 2015 második negyedévében viszont felugrott a 170 ezres szintre. Ezzel szemben a menekültkérelmet benyújtók száma (a Frontex adatai szerint) 2008-2011 között negyedévente stabilan 50-60 ezer főt mutatott, majd dinamikus emelkedésbe kezdett, míg végül 2014-ben kiugró (2014 negyedik negyedévben 180.715 fő) adatot produkáltak, melyet 2015 első és második negyedévében megismételt (181.569 – 187.437 fő).

Mit is olvashatunk ki ezekből főleg, ha azt is tudjuk, hogy a menekültkérelmet benyújtók több mint harmada (2015 második negyedévében 41,92%) a globális szinten is említett ázsiai konfliktustérségből (Szíria, Afganisztán, Pakisztán és Irak) érkezett. Vagyis a NATO által háborúban lerombolt és szétzilált – majd a katonai kivonulás után magára hagyott – országokból menekülnek a hozzánk érkezők. Ami még érdekesebb, hogy 2014 elejéig még zömében legális módon igyekeztek átlépni a schengeni határokat, ezt mutatja a „zöldhatáros” adatsor és a menekültkérelmet benyújtók adatainak összevetése.

6. ábra Zöldhatáros illegális migránsok száma

Forrás: A FRAN Quaterly 2008-2015 negyedéves jelentései alapján készített grafikon.
<https://frontex.europa.eu/publications/fran-q1-2015-Flg6BH>, letöltés: 2020.11.22.

2014-ben viszont történik valami. Tudjuk azt is, hogy negyedévente 5-20 ezer fő került elfogásra korábban (külön-külön) a tengeri (sea border) és a szárazföldi (land border) „zöldhatáron.” 2014 második negyedévében viszont már a tengeren 61 ezernél is több illegális bevándorlót fogtak el a határrendészek, a harmadik negyedévben pedig már közel

100 ezret (97.936 fő), majd a negyedik negyedévben további 46 ezer migránst, de 2015 első negyedévében már ismét „csak” 23 ezer főt fedtek fel az európai „kék határokon”. 2015 tavasza viszont új csúcst eredményezett, negyed év alatt 127 ezer főt. Eközben a szárazföldön ebben az évben – 2014 – (a tengerihez képest) enyhe emelkedés mutatható ki, az első negyedévi 7 ezerről fokozatosan 34 ezerre emelkedett az elfogottak száma, ami 2015-ben tovább emelkedett 42 ezer főre.

Mi is történt az olasz tengeri térségben? Az 2014. évi tengeri elfogások döntő többsége itt történt. Először is az „arab tavaszt” követően az időszakos konszolidáció után Tunéziában egyfajta anarchikus állapot alakult ki, ahol a szervezett bűnözői bandák szabadon garázdálkodhattak. Ugyanez a helyzet Líbiában, annyi különbséggel, hogy itt még konszolidáció sem volt és szinte polgár/törzsi háború dúl, ez a push faktor, vagyis a nagy haszonnal kecsegtető csempészetet zavartalanul űzhetik a szervezett bűnözők. Mint tudjuk, nemcsak embereket visznek át a határon, hanem az ország olajkészleteinek jó részét is ilyen bandák csempészik ki az országból.

2013 októberében Lampedusa közelében több mint 300 migráns vesztette életét. Erre az Európai Tanács döntésének megfelelően a Frontex koordinálásával és az EU finanszírozásával – alapvetően az olasz hatóságok, bevonva a haditengerészetet is – megkezdődött az ún. „Mare Nostrum” akció, melynek lényege, hogy nem az olasz partok előtt, hanem az afrikai partokhoz közel (de még nemzetközi vizeken – nemzetközi jogi bonyodalmak elkerülése végett) járőröztek a továbbiakban, hogy lehetőleg minél kevesebben jussanak ki a nyílt nemzetközi vizekre, és ha lehet, többen már ne fulladjanak bele a tengerbe menekülés közben. Vagyis lényegében a csempészt személyek elé mentek (ez a pull faktor), és már nem kellett kb. öt napot hánykolódnia a tengeren, mire eljutottak az olasz felségterületre, hanem alig ötórás út után felvették őket az olaszok (később más EU államok is) hajói és beszállították őket az olasz (schengeni) területre. Ezt a csempészek felismerve egyre több és kisebb, és/vagy rosszabb állapotú hajóba rengeteg embert zsúfoltak, remélve/megígérve, hogy elérik a „közeli” EU-s hajókat. Lényegében tehát az olasz hatóságok (az EU jóváhagyásával) gerjesztették ezt a migrációs hullámot. Jól mutatja ezt, hogy 2014 harmadik negyedévében a 97 ezer tengeren átkelők harmada (33.381 fő) szír állampolgár volt, pedig földrajzilag nem ez a leglogikusabb útvonal számukra Európába, de gyakorlatilag ez volt a leggyorsabb, „legbiztonságosabb”. Érzékelve a húzó effektus nem kívánt hatását, a nemzetközi akciót 2014 szeptembere és decembere között fokozatosan leállították, ennek következménye,

hogy az utolsó negyedévben az előző felére, majd 2015 elején tovább esett az elfogások (tengeri kimentések) száma. Eközben a szárazföldi elfogások száma éppen az említett két utolsó negyedévben emelkedett, vagyis a tipikus „terelőhatás” működött. Ha nem sikerül, illetve nehezen megy az egyik szakaszon (migrációs útvonalon), akkor a másikkra terelődik a migrációs nyomás.

2015-ben a jó idő beálltával ismét próbálkoztak a csempészek és újabb hajókat indítottak, de ekkor már nem voltak ott az afrikai partok közelében az „EU hajói”, így be is következett a tragédia, újabb 900 ember fulladt egyszerre a Földközi-tengerbe. Ugyanis az IS térfoglalása és tevékenysége egyre intenzívebbé vált, és az UNHCR menekültügyi ellátásra fordítható pénze is egyre csökkent, így a közel-keleti, de leginkább a törökországi menekülttáborokban az állapotok (azaz az életminőség) egyre kritikusabbak lettek, így egyre nagyobb tömegek indultak útra. Az IS megjelenése és brutális tettei nemcsak azt jelentették, hogy még több embernek kellett elhagynia hazáját (Szíriában, Irakban, de egyes afgán csoportok is azért menekülnek, mert attól félnek, hogy hazájukban is tért hódít az IS), hanem a szomszéd országokba menekülők – akik eddig abban reménykedtek, hogy előbb-utóbb véget ér a polgárháború hazájukban és hazatérhetnek – reményt veszelve arra kényszerültek, hogy otthagyják az „időszakos” sáttortáborokat és maguknak és családjuknak (gyermeküknek) jobb életet, jövőt remélve egy biztonságosnak tekinthető, „normális” államban keressenek új hazát. Ebben közrejátszhatott az is, hogy a 2014-ben, 2015 első felében a schengeni térségbe már bejutók – a modern kommunikáció segítségével – nemcsak arról számolhattak be az otthon maradóknak, hogy kijutottak és az életkörülmények egészen kedvezőek, hanem az útvonalról, csomópontokról, kontaktszemélyekről szinte folyamatos tájékoztatást adva lényegében a következő (egyre nagyobb) hullámot egyfajta értelemben digitálisan irányítva segítik a már kijutottak.

A nemzetközi népesedési trendeket figyelve az EU 510–520 millió fős lakossága, bevándorlás nélkül 2060-ra közel 430 millió főre apadhat. Ez pedig további társadalmi-gazdasági és nem utolsósorban (biztonság)politikai lemaradást és hátrányt okozhat az Uniónak a 21. századot uraló globális erőterben és versenyben. Az Európai Unió meggyengülése, a kohézió csökkenése pedig prognosztizálható, ha a közösségi kérdésekben, mint például az euró bevezetésének problematikája, nem tudnak a tagállamok harmonizált álláspontot kialakítani és közös lépéseket tenni, ahogy ez látszott a „Brexit” esetében, vagy például ahogy eredménytelen lépéseket tett az EU Oroszország

ukrajnai agressziójára. Nem véletlen Nagy-Britannia kilépéssel való kacérkodása sem. Amíg nincs meg a közösségnek az igazi döntéshozatali képessége és nem organikus szervezet tagjaiként működnek az országok, addig nem várható előrelépés a migráció kezelésében sem, de akár a közösség széthullása sem elképzelhetetlen.

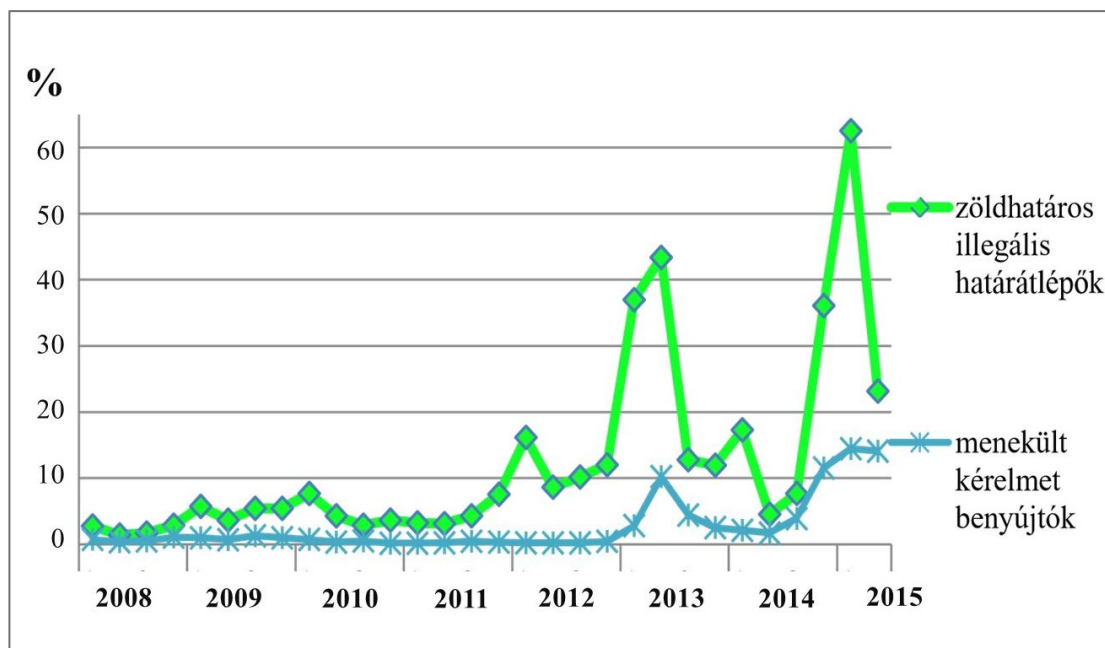
A Magyarországot érintő migrációs trendek

Tekintettel arra, hogy Magyarország az ún. Schengen-térség tagja (és a külső, szárazföldi határok 15%-ának őrzője), illetve a globális folyamatoknak is részese, így a globális és a térségünket érintő migrációs folyamatoknak itt is hatásai vannak. Vagyis azonos trendek kialakulása lenne törvényszerű. Ezért is célszerű megvizsgálni a „határrendészeti együttműködési rendszeren” belüli helyzetünket, vagyis azt, hogy a nálunk történt jogsértések felfedése hogyan is alakul: amennyiben elbírálják a kérelmüket, heti 38,95 fontot kapnak, közel akkora összeget, mint Franciaországban. Menekültstátus birtokában pedig hozhatják a családjukat. A kedvezőbb gazdasági kilátások, az alacsonyabb munkanélküliség közepette pedig könnyebben kezdenek újra az életüket.

A magyar migrációs helyzet alakulása a Frontex adatok alapján tanulmányozható a 7. ábrán.

A schengeni tagállamokban benyújtott menekültkérelmeknek (Applications for asylum) csak minimális részét (2013-ig a 0,104 %-át) nyújtották be nálunk. 2013 első negyedévében már 2,78%, majd a második negyedévben 10,2%, vagyis minden „Schengenen belül” benyújtott tizedik menekültkérelem hazánkban került regisztrálásra. Majd a harmadik negyedévben ez az érték már csak 4,4%, és tovább csökkent, úgy, hogy 2014 második negyedévében már ismét csak 1,72%-ot mutat ez az érték. Azonban 2014 második felében ismét meglódul a trend, és év végére ismét a közösségben benyújtott kérelmezők több mint tizede (11,5%) a magyar hatóságoknál jelentkezett, majd 2015-ben már 14,45%-os a szint.

Ennél is durvább a kép az ún. zöldhatáros illegális migránsok (Illegal border-crossing between BCPs) esetében. 2008 és 2011 között hazánk határrendészei a „Schengembe” tartó illegális migrációnak mintegy 2-5%-át fedték fel. 2010-től egy enyhe csökkenés volt tapasztalható egészen 2011 második feléig, majd intenzív emelkedés következett 2012-ben, amikor is már az Európai Unióba irányuló törvénytelen migránsok több mint tizedét a külső magyar határokon fedték fel.

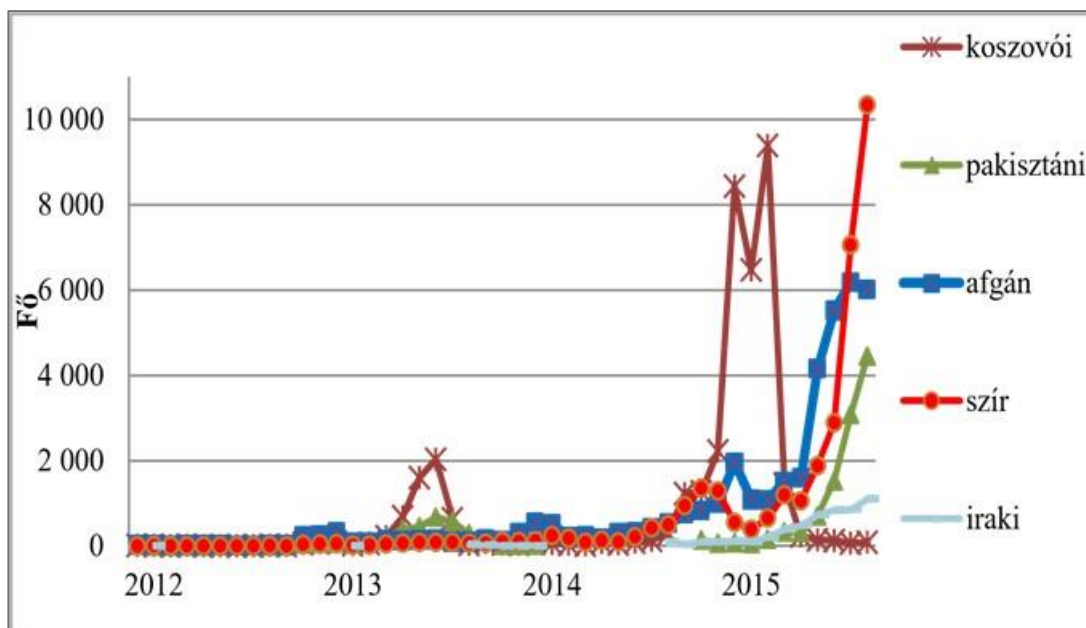
7. ábra A magyar migrációs adatok lebontva az illegális és legális határátlépőkre százalékban

Forrás: A FRAN Quaterly 2008-2015 negyedéves jelentései és az ORFK havi bontása <https://frontex.europa.eu/publications/fran-q1-2015-Flg6BH>, letöltés: 2020.11.22.

Az igazi változás viszont 2013 első felében következett be, ekkor már a schengeni térségbe igyekvők több mint harmada, közel fele (2013 második negyedévében 43,3%) Magyarország külső határain próbálkozott. Aztán visszaesett ismét 10% körüli szintre, majd 2014 év elején még 5% alá is, de 2014 végén már megint a kontinensre igyekvő minden harmadik illegális migráns (36,1%) errefelé tartott. 2015-re ez majdnem meg is duplázódott (62,5%), vagyis a schengeni térségben felfedett három illegális migránsból kettőt a magyar-szerb határon fogtak el. Jól mutatja a grafikon, illetve az adatok, hogy 2011 és 2015 között valamit egészen másként csináltunk, mint a többi tagállam.

A miertre való válaszkéréshez nézzünk meg egy újabb grafikont (8. ábra).

Nem más történt, minthogy az idegenrendészeti szabályok módosításával arra készítették a rendőrséget 2010-ben, hogy (leegyszerűsítve) minden illegális határátlépőt vegyenek őrizetbe, majd amikor az EU (Strasbourg-i Emberi Jogok Európai Bírósága) jelezte, hogy ez így nem lehet tovább, megtiltották az őrizetbe vételt „mindenkire” vonatkozóan. Vagyis innentől, 2013. január elsejétől az elfogott illegális migráns meghallgatása után mehetett bárhová az egész schengeni térségen belül, akadály nélkül.

8. ábra Menedékkérelmet benyújtók főbb állampolgársági megoszlása Magyarországon 2012-2015 időszakban

Forrás: Az ORFK havi határhelyzetképei alapján készített grafikon, Novák András, saját szerkesztés

Ezt felismerve a szervezett bűnözői csoportok – mivel a koszovóiak elég közel voltak, hogy gyorsan reagáljanak – a busás haszon reményében, akit tudtak, rábeszéltek a „paradicsomi” Európába való elindulásra. Ennek lett a következménye, hogy 2013 első felében az Európai Unióba igyekvő migránsok majdnem fele hazánkon keresztül igyekezett eljutni a célországok valamelyikébe. Félév alatt azért sikerült „befoltozni a joghézagot”, és új jogszabály lépett életbe 2013. július 1-én. A második félévben vissza is esett a Kárpát-medencén keresztül migrálók száma és részaránya. Egy év elteltével, 2014 második felében, amikor az embercsempészek és a migránsok egyaránt megtapasztalták, hogy az új norma az ő szempontjukból nem is olyan vészes, és a többszöri próbálkozás is lehetséges, ismét megindultak a koszovóiak, újult erővel és még nagyobb számban. Eközben jött létre az Iszlám Állam, így a koszovóiak mellett nagyszámban indultak meg a sírek, az irakiak és az addig a Közel-Keletig már eljutó afgánok. Így 2014 végén, 2015 elején ismét kialakult egy (a korábbinál is jóval nagyobb) migrációs „boom”. Lényegében az újbóli migrációs hullám öngerjesztő folyamatként viselkedett a koszovóiak vonatkozásában, mely a térségre irányította a többi globális és uniós szinten már ismert migrációs csoportok figyelmét is. Így egyre több afgán, szír, pakisztáni és iraki próbált hazánkon keresztül az EU-ba jutni.

A grafikon nagyon szemléletesen mutat rá a pull-push faktor működésére is, amikor 2015 februárjában egyik pillanatról a másikra a napi 1500-2000 koszovói eltűnik a statisztikákból, miközben a szíriaiak és többi keleti migráns száma ugrásszerűen megnő. Ennek nagyon egyszerű magyarázata van. Angela Merkel kancellár villámlátogatásán, 2015 február 2-án, a budapesti Andrássy Egyetemen arról beszélt: „nem tud minden rászoruló befogadni Németország, és egy szerb állampolgárnak kevesebb esélye van arra, hogy menedékjogot kapjon, mint egy szíriai vagy iraki bevándorlónak.” Vagyis egy hiteles személy kinyilatkozta, hogy a koszovóiak hiába jutnának el Németországba, nincs esélyük, hogy menekültstátust kapjanak, így néhány nap alatt a hír elterjedt és a koszovóiak szinte eltűntek a déli határainkról. Viszont ez a nyilatkozat egyben hívószó volt, azaz újabb húzófaktor jelentkezett a szír és iraki, az afgán, pakisztáni menekülést fontolgatók számára. Ezt fokozta tovább, hogy eljutott hozzájuk a magyar-szerb határon építendő kerítés híre. Vagyis aki tehetett (főleg, ha már úton volt a tervezett célország felé), még a kerítés felépítése előtt igyekezett itt átjutni a schengeni külső határon. Illetve jól látszik, hogy a hullámelmélet törvényszerűségei milyen tisztán működnek az emberek vonatkozásában is, tehát hogy a 2013-as kis hullám hogyan erősödött fel 2014 második felére, illetve 2015 tavaszán a földrajzilag távollévők is megérkeztek a húzóhatásról információt szerezve.

A fentiekből talán eléggé érzékelhető, hogy a jelenlegi migrációs hullám is a klasszikus pull-push (húzó-nyomó) faktor hatására alakult ki, melyről kevés szó esik a közbeszédben, pedig mindkettő kialakulásában az európai államok döntései, tettei játszanak meghatározó szerepet. Megoldásként a legtöbben a külső határok lezárásában gondolkodnak, de látható, hogy ezzel csak az egyes migrációs irányokból a másikra, illetve egyik határszakaszról a másikra tereljük a migráns tömegeket, és nem a problémát oldjuk meg, csak elodázzuk, illetve másra terheljük.

3.3 A Német Bevándorlási Hivatal (BMAF) adatai

A Szövetségi Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge BAMF) és a Szövetségi Statisztikai Hivatal (Destatis) adatai szerint 2018. december 31-én csaknem 1,8 millió védelmet igénylő embert regisztráltak. A menedékkérők nagy része humanitárius okból kér menedéket és 71 % azon menekültek aránya, akik elsődleges célországként Németországban kívánnak letelepedni.

2018 végén 306 000 olyan ember tartózkodott az országban, akinek menedékkérelmét még nem bírálták el. Ez 43 000-rel kevesebb, mint egy esztendővel korábban, és közel 270 000-rel kevesebb, mint az eddigi csúcst jelentő 2016-ban.

Ez köszönhető a folyamatban lévő menekültügyi eljárások gyorsabb elbírálásának, továbbá annak, hogy folyamatosan csökken az új menedékjogi kérelmek száma.

2018-ban körülbelül 1,3 millió embernek volt tartózkodási engedélye Németországban. A legális tartózkodási engedéllyel rendelkező menedékkérők mintegy 62 %-a, 526 000 fő a véres harcok sújtotta Szíriából érkezett. 138 000-en iraki, míg 131 000-en afgán állampolgárok.

Az Alaptörvény szerint a menedékstátuszt igénylő személyek kevesebb mint 1%-a jogosult menedékjogra.

A Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai szerint 193 000 esetben utasította el a kérelmet a menekültügyi eljárásban a Szövetségi Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal.

A következő csoport sorolhatóak a Németországban tartózkodó külföldiek:

- a menedékjogi kérelem értékelésére, elbírálására várók;
- ideiglenes vagy állandó menedékjogot szerzett személyek;
- a menekültügyi eljárás megtagadása vagy a tartózkodási engedély lejártja miatt az országban tartózkodó személyek.

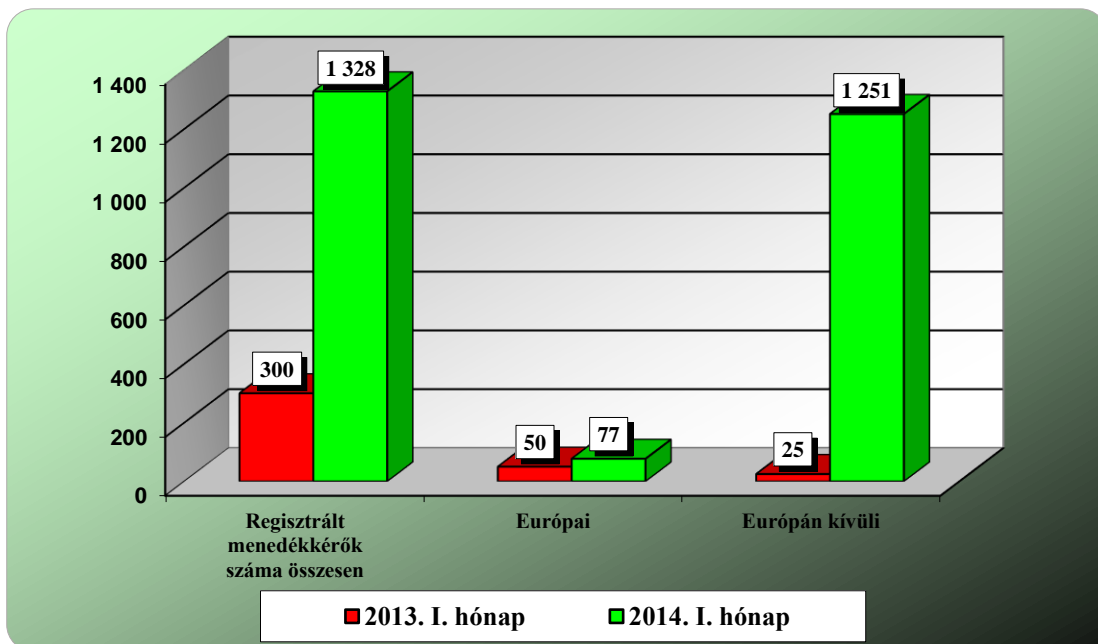
3.4 BMH statisztikák

A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása

2013. I. hónap, valamint 2014. I. hónap

	2013. I. hónap	2014. I. hónap	Változás	Változás %-ban
Regisztrált menedékkérők száma összesen	300	1 328	1 028	342,67%
Európai	50	77	27	54,00%
Európán kívüli	25	1 251	1 226	4904,00%
Európaiak száma az összes menedékkérő százalékban	16,67%	5,79%		-10,88%
Európán kívüliek száma az összes menedékkérő százalékban	83,33%	94,20%		10,87%

1. táblázat A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása 2014 és 2015 januárjában

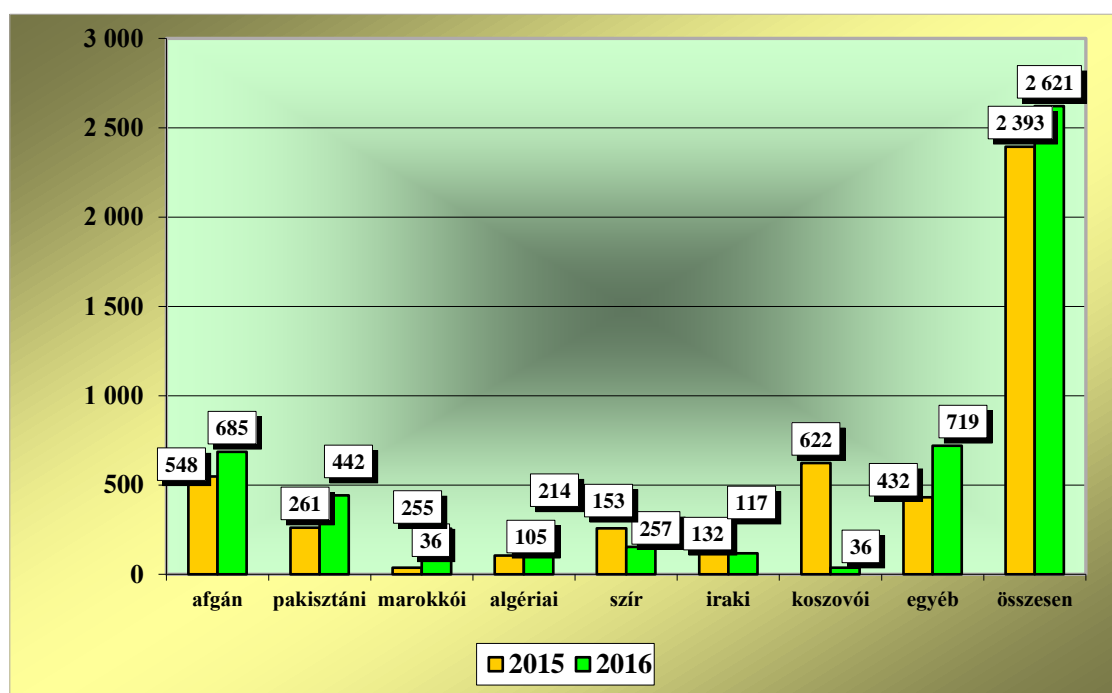
9. ábra A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása

Forrás: BMH statisztika,
http://bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=177:mukodesre-vonatkozo-statisztikak&Itemid=1232&lang=hu letöltés: 2020.12.01.

**Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján
2013. I. hónap - 2014. I. hónap**

Állampolgárság	2013. I.hónap	Összes kérelem %-ban	2014. I.hónap	Összes kérelem %-ban	Válto- zás	Változás %-ban
afgán	105	35,00%	640	48,19%	535	509,52%
szíriai	40	13,33%	294	22,14%	254	635,00%
koszovói	44	14,67%	66	4,97%	22	50,00%
pakisztáni	48	16,00%	18	1,36%	30	62,50%
algériai	5	1,67%	14	1,05%	9	180,00%
nigériai	1	0,33%	13	0,98%	12	100,00%
mali	2	0,67%	8	0,60%	6	100,00%
marokkói	2	0,67%	2	0,15%	0	0,00%
egyéb	53	17,96%	273	20,56%	220	415,09%
összesen	300	100,00%	1 328	100,00%	1 028	342,67%

2. táblázat Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján

10. ábra Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján

Forrás: BMH statisztika
http://bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=177:mukodesre-vonatkozo-statisztikak&Itemid=1232&lang=hu, letöltés: 2020.12.03.

A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása - 2017

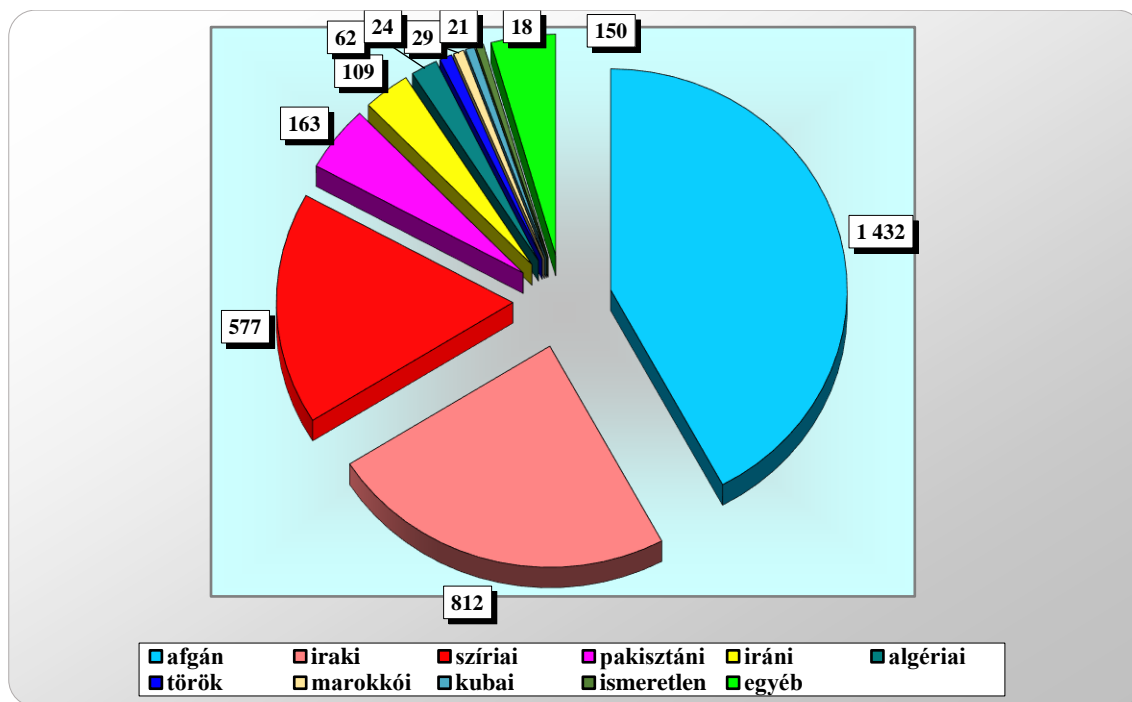
Regisztrált menedékkérők	száma
Regisztrált menedékkérők összesen	3 397
európai	50
Európán kívüli	3 347
Európaiak száma az összes menedékkérő %-ában	1,53%
Európán kívüliek száma az összes menedékkérő %-ában	98,47%

3. táblázat Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása 2017-ben

Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján 2017

Állampolgárság 2017	száma
afgán	1 432
iraki	812
szíriai	577
pakisztáni	163
iráni	109
algériai	62
török	29
marokkói	24
kubai	21
ismeretlen	18
egyéb	150
összesen	3 397

4. táblázat Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján

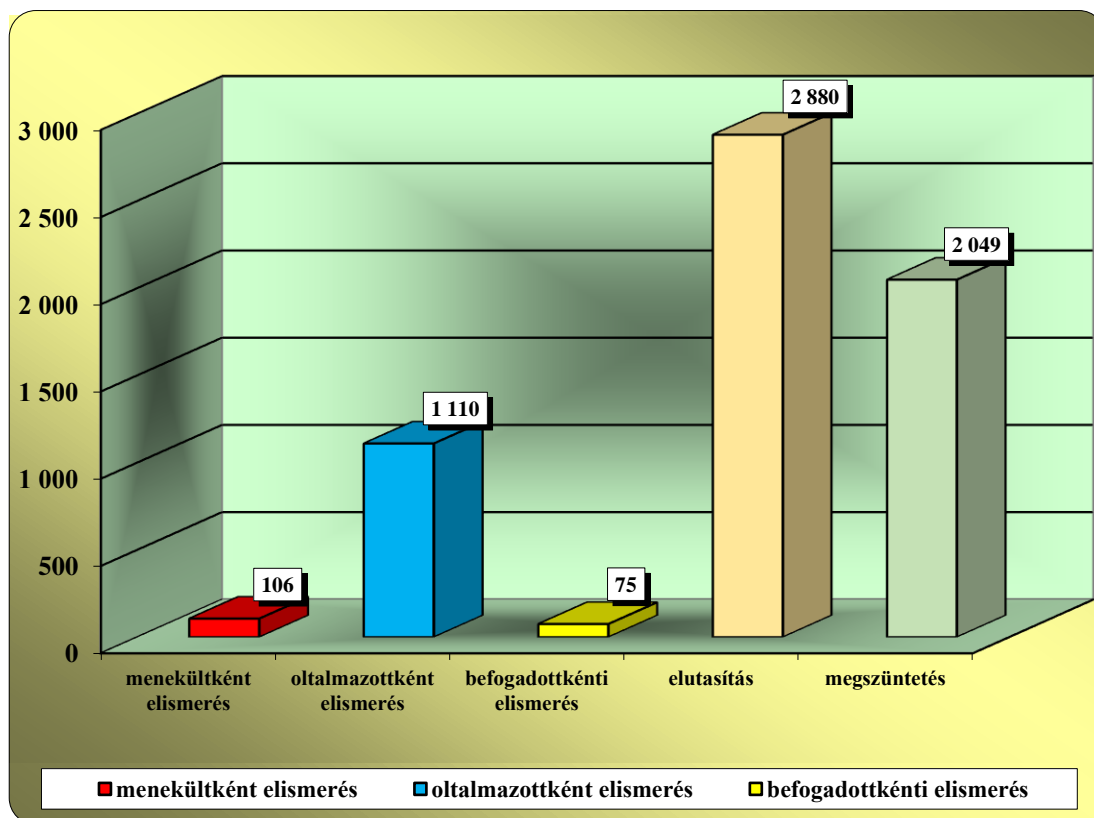
11. ábra Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján

Forrás: BMH statisztika
http://bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=177:mukodesre-vonatkozo-statisztikak&Itemid=1232&lang=hu, letöltés: 2020.12.06.

A magyar menekültügyi hatóság döntései 2017

Döntés jellege	Döntések száma
menekültként elismerés	106
oltalmazottként elismerés	1 110
befogadottkénti elismerés	75
elutasítás	2 880
megszüntetés	2 049

5. táblázat A magyar menekültügyi hatóság döntései 2017-ben

12. ábra A menekültügyi hatóság döntései 2017

Forrás: BMH statisztika
http://bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=177:mukodesre-vonatkozo-statisztikak&Itemid=1232&lang=hu letöltés: 2020.12.04.

A magyar menekültügyi hatóság által nemzetközi védelemben részesítettek és a visszaküldés tilalmának önálló megállapítása főbb állampolgárság szerint

2017

Állampolgárság	száma
iráni	30
afgán	20
iraki	10
pakisztáni	10
szíriai	10
egyéb	26
összesen	106

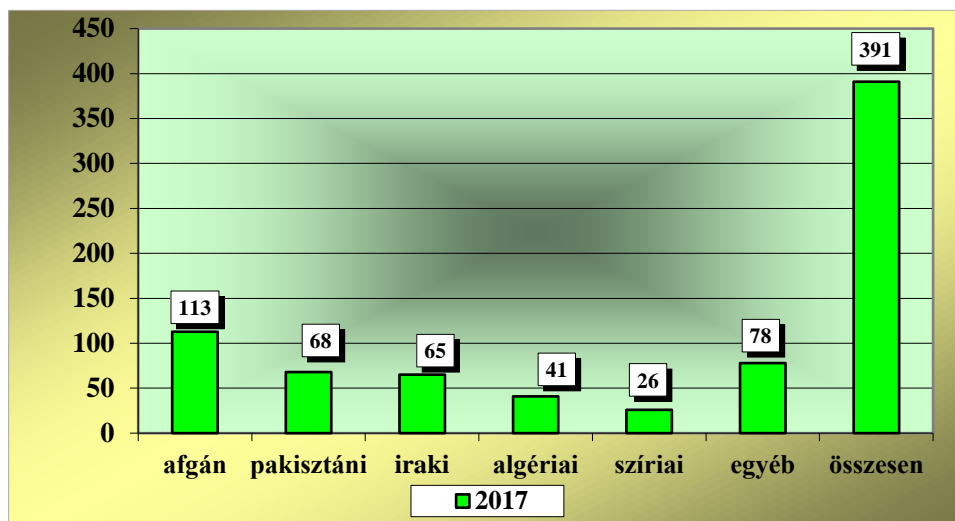
6. táblázat A magyar menekültügyi hatóság által menekültként elismert személyek számának alakulása 2017-ben

Állampolgárság 2017	száma
afgán	509
szíriai	374
iraki	168
ismeretlen	13
szomáliai	11
egyéb	35
összesen	1110

7. táblázat A magyar menekültügyi hatóság általi oltalmazottként elismert személyek számának alakulása 2017-ben

Állampolgárság	2017
afgán	52
iraki	10
grúz	5
iráni	2
szíriai	2
egyéb	4
összesen	75

8. táblázat Menekültügyi őrizet elrendelések száma főbb állampolgárságoként 2017-ben

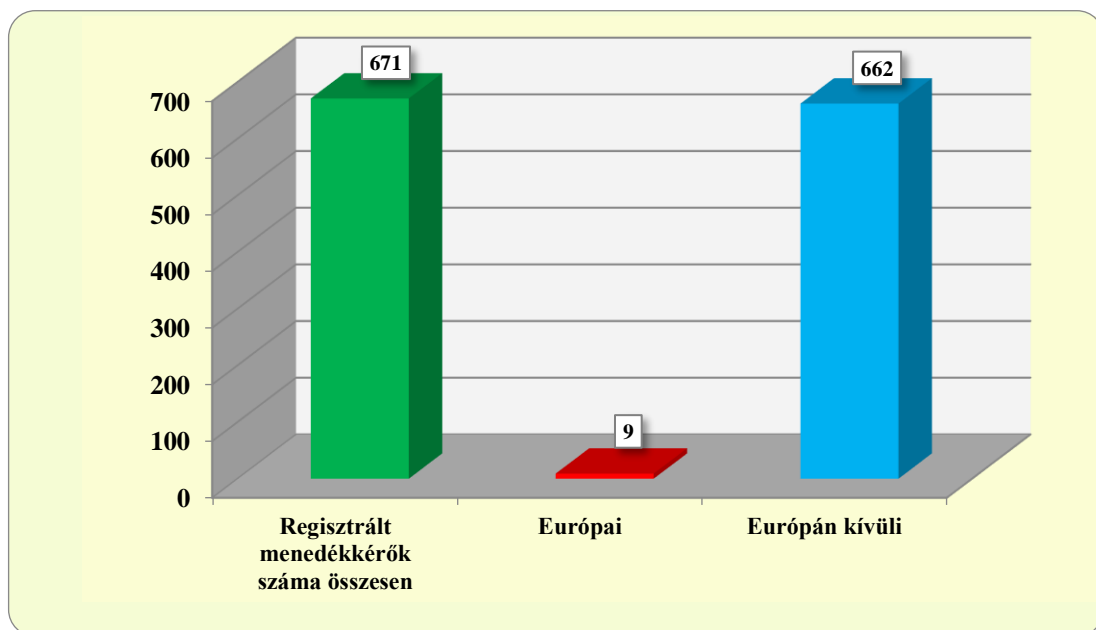
13. ábra Menekültügyi őrizet elrendelések száma főbb állampolgárságoként 2017

Forrás: BMH statisztika
http://bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=177:mukodesre-vonatkozo-statisztikak&Itemid=1232&lang=hu 2020.12.01.

A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása, 2018. I-XII. hónap

2018. I-XII. hónap	
Regisztrált menedékkérők száma összesen	671
Európai	9
Európán kívüli	662
Európaiak száma az összes menedékkérő százalékban	1,34%
Európán kívüliek száma az összes menedékkérő százalékban	98,66%

9. táblázat A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása 2018-ban

14. ábra A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása, 2018. I-XII. hónap

Forrás: BMH statisztika
http://bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&id=177:mukodesre-vonatkozo-statisztikak&Itemid=1232&lang=hu letöltés: 2020.12.06.

4 NEMZETKÖZI MŰSZAKI HATÁRZÁRAK

Az egyik legjelentősebb migrációs útvonal a nyugat-balkáni folyosó volt a 2015-ös évben a Frontex adatai szerint. Ettől az évtől kezdve a térség teljesen átalakult az úgynevezett (re)borderization folyamatán. Ez azt jelentette, hogy az egyes országok közötti határszakaszok teljesen átalakultak - több szempontból is. A balkáni térségben Magyarország volt az első ország, amely határkerítést kezdett építeni, ezt követte Macedónia, Horvátország és Szlovénia is – mindössze néhány hetes eltérésekkel álltak neki az építkezéseknek.

A fizikai akadályok mellett intézkedésbeli változtatások is megfigyelhetőek voltak a térség országainak határvidékein. Ahogyan a Border Violence Monitoring Network, azaz a Határmenti Erőszakfelügyelet Ellátó Hálózat megjegyzi, az erőszakos fellépések egyre gyakoribbá váltak a határátlépőkkel szemben. Sokan fizikai erőszakról, verbális abúzióról és tárgyaik (például mobiltelefonok) elkobzásáról számoltak be.

15. ábra A fő migrációs útvonalak és műszaki határzárak a balkáni térségben

Forrás: BVMN, <https://www.borderviolence.eu/background/>, Letöltés: 2021.01.24.

A műszaki határzárak megépítése ellenére a migrációs válságot megszüntetni nem sikerült, de jelentősen átalakították az érkező útvonalait és csempészútvonalaikat egyaránt. A határzárak megépítése sok esetben lelassította vagy pedig elterelte az érkező migránsokat.

A folyamatos kerítés építések mellett egyre több hír és panasz érkezett a határok melletti erőszakról. A háború és üldözöttség elől menekülők egy másik "börtönben" találták magukat a balkáni tranzitónákban. Sok helyen a 2020-as COVID-19 világjárvány még több szigorú intézkedéseket vezettek be az illegális bevándorlókkal szemben.

4.1 A műszaki záruk definíciója, kialakulása és típusai

„A mozgásakadályozás a katonai terminológiában az ellenség erőinek, manővereinek akadályozását, késleltetését, esetleges megállítását jelenti.”[55] A műveletekben mindig is fontos szerepe volt a tervezett mozgásakadályozásnak, az utóbbi időben azonban szerepe más területeken is felértékelődött, ilyen például a migráció kezelése. Dr. Kovács Zoltán szerint a műszaki zárat, akadályokat elsősorban a terrorcselekmények megelőzésére lehet hasznosítani. „Sokak szerint a műszaki zárral kezelhető az ellenőrizhetetlen tömeges népvándorlás.”[56]

„Ezen zárral kikényszeríthető az ellenőrzött beléptetési pontokon való áthaladás ezáltal kezelve az illegális migrációt. A megfelelően kiépített és felügyelt határzárak telepítésével tehát nem csak azt lehet megakadályozni, hogy belépésre jogosulatlan személyek keljenek át a határon, de azt is, hogy egy esetleges terrorcselekményhez szükséges eszközök ne kerüljenek a védendő ország határain belülre.” [57]

A műszaki zár definíciójának megalkotásakor Kovács Zoltán értekezésére támaszkodom. Munkájában az akadályok és a záruk fogalmi meghatározásából levezethető lesz a műszaki záruk definíciója, miszerint, „műszaki zár alatt értjük azokat a műszaki harcanyagokat, eszközöket és építményeket, amelyeket katonai céllal hozunk létre, illetve helyezünk el a terepen, hogy azok hatását kihasználva az ellenséget pusztítsuk, tevékenységét időlegesen megállítsuk, eltereljük vagy lassítsuk, ezáltal saját csapataink számára megkönnyítsük az ellenség erőinek, eszközeinek megsemmisítését vagy időt biztosítsunk más feladatok végrehajtásához”[58]

A műszaki záruk létrehozásának tehát többféle célja lehet, köztük egy meghatározott csoport mozgásának az elterelése vagy lassítása. Nem meglepő tehát, hogy prominens szerep jut a műszaki záruk a határvédelemben.

A határvédelem megerősítésére többféle módszer lehetséges. A mozgásakadályozás megvalósítható műszaki záruk, akadályok telepítésével, amelyek között megkülönböztetünk robbanó és nem robbanó zárukat. Régebben a határvédelem

megerősítésére gyakran alkalmaztak robbanó műszaki zárat, ilyen megoldás volt a hidegháború idején a vasfüggöny. Ez azonban mára korszerűtlen megoldássá vált elsősorban a magas fenntartási költség miatt, az aknarobbanás lehetősége pedig folyamatos humanitárius veszélyeztetettséget jelentett. „A műszaki zárok mellett mesterséges és természetes akadályok megerősítésével is lehetőség van a határvédelem megerősítésére.”[59]

„Az egyre fokozódó igény a nem hagyományos fenyegetések elleni védekezés megerősítésére azonban egyre inkább előtérbe helyezi a nem robbanó zárok és akadályelemek alkalmazását, fejlesztését.”[60]

A katonai terminológiát követve három csoportba sorolhatjuk a nem robbanó zárat: harcokci (harcjármű) elleni, gyalogság elleni és deszant elleni (pl. spanyolbakok).

A gyalogság elleni zárat további két csoportba oszthatjuk, lehetnek drótzárok és elektromos zárok egyaránt. A hagyományos drótzárat is két csoportba oszthatjuk: ezek lehetnek hordozhatóak és helyhez kötöttek egyaránt. A korábbi tapasztalatok alapján az egyes országok határainak védelménél ezeket módszereket nem lehetett minden esetben használni. De kiváló tervezési alap lehet vagy lehetett, amennyiben figyelembe vesszük az adott ország specifikációit az adott védendő területet, és a felhasználható forrásokat is. Fontos szemponttá vált az egyes országok rendvédelmiszerveinek döntéseinél, hogy ezeket a zár elemeket minél gyorsabban és hatékonyabban tudják telepíteni. A szárazföldi területeken általában valamilyen fajta kerítés kerül kiépítésre, vízen pedig a folyamatos járőrözés a legalkalmasabb védekezési módszer.

Ahogy arra korábban utalás történt, léteznek mesterséges és természetes akadályok. A történelem során számtalan olyan példát találunk, amikor is az ember természetes akadályokat telepített, illetve hasznosított. Önmagában az, hogy őseink igyekeztek úgy lakóhelyet választani, hogy annak környezete védelmet nyújtson az ellenséggel szemben például szolgál az elsőként alkalmazott akadályokra. Aztán ahogy a védelmi igények nőttek – illetve a természetes akadályok óvóképessége korlátozódott vagy romlott – úgy kezdett el az ember egyre inkább mesterséges akadályokat létrehozni. „Az első valóban műszaki zárnak nevezhető építmények már időszámításunk előtt 8000 körül megjelent. Például Jerikó ókori város körül vastag falat húztak, amely védelmet nyújtott a betolakodókkal szemben.” [61]

A Római Birodalmat is fallal vették körül az első században. A limest aztán folyamatosan bővítették az évszázadok során. A világ leghosszabb határvédelmi objektuma pedig a Kínai Nagy Fal, mely közel 7000 kilométer hosszan húzódik Kína északi határán; külső borítását téglából és faragott kőből készítették, belsejét pedig döngölt agyaggal illetve kőzúzalékkal töltötték fel. Ezeknek a zárnak a megépítése hosszú időt és rengeteg erőforrást igényelt.

„A határvédelemben fordulópontot jelentett a lőpor feltalálása, amelyet sokszor egy rendszerben is alkalmaztak műszaki zárral. Ilyen volt például Buda ostroma 1686-ban, amikor a török sereg széleskörűen alkalmazott jól elkészített és bonyolult rendszerben kiépített robbanó és nem robbanó műszaki zárat.”[62]

„Később elterjedtek a lövészárkok és a könnyű hordozhatósága miatt sokat alkalmazott spanyolbakok. Az első világháborúban a nem robbanó típusú műszaki zárok között népszerű volt a drótzár, azon belül is a facölöpökre rögzített tüskés drótkerítés volt a legelterjedtebb. A leggyakrabban alkalmazott drótzár típusok könnyen kezelhető, összecukható és széthúzható elemekből álltak.”[63]

Szintén alkalmaztak villamos zárat, amelyek a drótzárok egy speciális típusai. Ezeknek a telepítéséért az úgynevezett elektrocsapatok feleltek. A második világháborúban a robbanó zárok kaptak nagyobb szerepet, ami nem jelenti azt, hogy ne alkalmaztak volna nem robbanó vagy természetes akadályokat. A drótzárok, mint például dróthenger vagy tüskésdrót kerítések felépítése hasonlatos voltak az első világháború műszaki zárjaihoz. Gyakran kombinálták őket robbanó zárral.

A fenti rövid történelmi kitekintésből jól látszik, hogy műszaki zárat több ezer éve alkalmaz az emberiség. Kezdetben természetes akadályokra támaszkodtunk, később az igények módosulásával egyre inkább előtérbe kerültek a mesterséges akadályok. Óriási fejlődésen mentek keresztül mind a robbanó, mind a nem robbanó műszaki zárok a két világháború alatt. Ahogy már az ókorban is, úgy nem csak katonai célokra, de a migráció kezelése is használatosak a műszaki zárok, amelyek – ahogyan a fejezet későbbi szakaszában látni fogjuk – napjainkban is folyamatosan fejlődnek.

4.2 A dél-magyarországi határzár

A 2014-ben elinduló menekülthullám, és migrációs válság Magyarországot is egy határozott lépésre "kényszerítette". Dönteni kellett arról, hogy lehet kezelni, megfékezni esetleg megállítani ezt az érkező tömeget. Ennek lett az egyik lehetséges megoldása egy műszaki határzárrol való kormányzati döntés. Eszerint Magyarország déli határán egy műszaki erődítmény rendszert kell létesíteni. Valószínűsíthetően a más országokban létrehozott menekült áradatot megállító kerítések adták a példát ezen megoldáshoz.

A Magyar Közlöny 2015-ben így fogalmazott: Magyarország déli határszakaszán 2015-ben építettek kerítést, amely a magyar-szerb és a magyar-horvát zöldhatárt volt hivatott lezárni. A 2015. június 27-i Magyar Közlönyben kiadott kormányrendelet szerint az intézkedés a "rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében" volt szükséges.[64] A kerítés megépítésének határidejét 2015. november 30-ra tűzték ki a rendeletben. Kiemelendő, hogy a biztonsági határzár ideiglenes jelleggel építették meg, kivitelezéséért a Magyar Honvédség felelt.

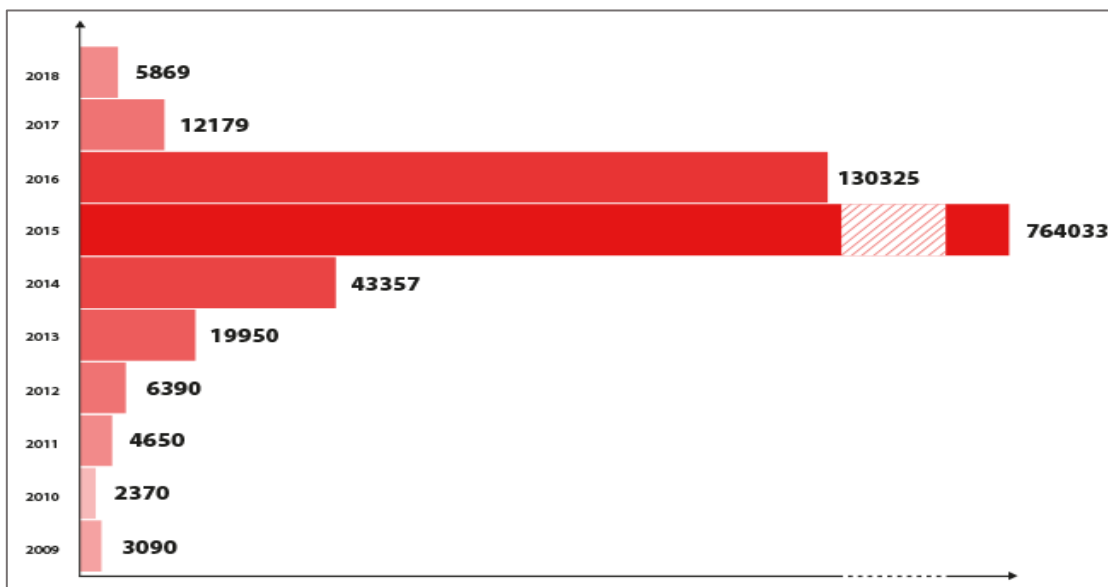
4.2.1 A déli határzár építési előzményei és körülményei

A Frontex adatai szerint 2015-ben az egyik legjelentősebb migrációs útvonal a nyugat-balkáni folyosó volt, amint az a 16. ábrán látható.

Soha nem látott mennyiségű menekült érkezett ezen az útvonalon keresztül a térségbe és igyekezett továbbjutni Nyugat-Európába.

Az Afrikában és Közel-Keleten zajló háborúk, fegyveres konfliktusok elől tömegek indultak el Európa felé egy jobb élet reményében. 2015-ben egyedül mintegy 764 033 illegális határátkelést rögzítettek, ez tizenhatszorosa volt a 2014-es számoknak.

Ezen adatok tükrében szinte kézenfekvő volt, hogy kerítést kell építeni a migrációs hullám kezelésére. Ebben az időben szinte minden magyar rendvédelmi szerv és a nemzetbiztonsági szolgálatok is kiemelt kockázatot láttak ilyen mértékű illegális bevándorló érkezésében. A veszélyt az jelentette, hogy a menekültek magukkal rántottak nagyszámú gazdasági bevándorlót is, akik között számos terrorista vagy terrorista gyanús személy is át tudott jutni a határokon. Szakemberek több ízben felhívták a figyelmet a rossz szándékkal érkező bevándorlóakra és az ezen emberek megkülönböztetésével járó nehézségre.[65]

16. ábra Az illegális határátlépések száma a nyugat-balkáni útvonalon 2009-2018 között

Forrás: BVMN, https://www.researchgate.net/figure/Total-number-of-illegal-border-crossings-on-the-Western-Balkan-route-Source-FRONTEX_fig10_323308420
Letöltés: 2021.02.08.

Tanulmányában Besenyő János elismeri a muszlim bevándorlás kultúragazdagító hatását, ugyanakkor figyelmeztet, sokan visszaélnek a nyugati országok rugalmas bevándorlási politikájával. Továbbá, vannak szervezetek, amelyek szervezett módon küldenek embereket a nyugati világba, hogy ott elfogadhatatlan cselekedeteket vigyenek véghez. Besenyő szerint az ISIS (Iraqi and Levant Islamic State vagy the Iraqi and Syrian Islamic State) nevezetű terrorszervezet komoly fenyegetést jelent, amelyet komolyan kell venni.

A bevándorlók többsége, elsősorban szír, afgán és iraki nemzetiségűek, görögországi partot érésüket követően Macedónián keresztül, Szerbiából érkezett Magyarországra és Horvátországba, majd folytatta útját tovább jellemzően Nyugat-Európába. 2015 január és június között 100 és 1750 fő között mozgott a naponta elfogott emberek száma a police.hu adatai alapján. Fontos megjegyezni, hogy az érkezők nemzetisége az évek alatt „átalakult.” Egyértelművé vált, hogy kezdetben a valóban menekült tömegben inkább irakiak és szírek illetve kurdok voltak, akik az Iszlám Állam nevű terrorszervezet kegyetlenségei és népirtása elől menekültek. De pár hónappal később már az Ázsiából érkezők száma kezdett el növekedni, amely adat a mai napig nem változott. Az érkezők nagy többsége Iránból, Bangladesből, Afganisztánból és Pakisztánból érkezik, főleg, mint gazdasági „illegális” bevándorló. Ezeket az egyéneket a zöldhatáron történő tiltott

határátlépés miatt és elsősorban a magyar-szerb határon fogták el. A bevándorlók többsége azonban nem itt szándékozott letelepedni. „Magyarországon nem létezik egy jól szervezett iszlám közösség, amely segítette volna ezeknek az embereknek a letelepedését, ezért inkább tovább haladtak Németország és Ausztria felé, ahol menedékjogi kérelmet nyújtottak be.”[66]

Az egyre fokozódó migrációs folyamatok következtében elsőként Toroczkai László, Ásotthalom polgármestere szorgalmazta egy kerítés megépítését. A szerb határtól mindössze tíz kilométerre fekvő településen arról számoltak be, hogy 10-20-30 fős csoportokban, a nap 24 órájában érkeztek menekültek. A magyar kormány végül 2015. június 15-én döntött a déli határkerítés megépítéséről. A kivitelezés alapjául a 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat szolgált. Ebben egy 175 kilométer hosszúságú és 4 méter magasságú ideiglenes határvár megépítéséről rendelkeztek.

4.2.2 Az építkezés

A magyarországi déli határán a műszaki határvár egy 175 méteres úgynevezett mintaszakasz felállításával indult el. A Déli határra telepített műszaki határvár pontos neve: határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határvár (IBH). Az építkezésért a Magyar Honvédség felelt, és Mórahalom településen kezdődött meg. A mintaszakaszt azért építették, hogy összetudják hasonlítani és értékelni tudják a különböző építési technikákat és technológiákat. „Végül négyméteres acél kerítésoszlopok beton alapban való telepítése mellett döntöttek. Az oszlopok gépi sajtolással kerültek a talajba, rájuk feszített dróthálót húztak ki. Egyes szakaszokon azonban úgynevezett NATO-dróthengereket szereltek fel, amely GYODA (gyorstelepítésű drótkadály) néven vált ismertté. A mintaszakasz építése közben már zajlott a határszakasz kijelölése és növényzettől való megtisztítása.”[67]

„A következő, második lépés az elsődleges “védmű” telepítése volt. Ebben a rendszerben egy négyemeletes dróthenger zárat építettek fel: három hengert függőleges egymásra betonvasra rögzítettek, a negyediket pedig egy Y alakú hosszabbítón helyezték el. Ugyanez a létesítmény már képes volt a határvár alapvető funkcióját, azaz a határvár tiltott átlépése elleni védekezést ellátni, még hátra volt a főelem megépítése.”[68]

Ahogy Varga Zsolt – aki maga is részt vett a határvédelmi feladatok tervezésében és szervezésében – arról beszámolt, egy három méter magas kerítés kiépítése következett,

amelynek tartóoszlopait 1,5 méter mélyen a földbe sajtolták, rá pedig vezetődrótot, illetve dróthálót rögzítettek.

A 2015. júliusi 31-i 213/2015. (VII. 31.) számú kormányrendelet kimondta, hogy aki a határzár építési területére illetéktelenül belép, akadályozza a munkavégzést vagy pilóta nélküli repülőgépet juttat be, az 50 és 300 ezer forint közötti büntetést kaphat. Az már az elején biztossá vált, hogy szükséges lesz a kerítés bizonyos részein az átjárhatóság. Erre a járőrözés, a mentési és a különböző karbantartási munkák miatt volt szükség. Ezért a határzárakat kapukkal is ellátták bizonyos távolságokra egymástól.

17. ábra Magyar Műszaki Határzár

Forrás: MTI, 2018.11. https://hu.m.wikipedia.org/wiki/Fájl:Hungarian-Serbian_border_barrier_1.jpg letöltés: 2020.11.01.

A magyar kerítés, azaz műszaki határzár kivitelezési feladatait három különböző szervezet osztották szét: a BV Holdig Kft., a HM EI Zrt. és a Magyar Honvédség. A BV Holding feladata volt a beszerzés, és gyártás és az ehhez szükséges szerszámok előállításáért. „A HM EI Zrt. alakította ki a telephelyi feltételeket az építkezéshez, illetve ellátott őrzési és- szállítási feladatokat. A Magyar Honvédség közreműködött a terep előkészítésében, az építési feladatok ellátásában és élelmezési feladatokat is ellátott.”[69]

A magyar-szerb határszakaszon végül 21 műszaki megoldást alkalmazva épült meg a határzár összesen 170 km-es szakaszon. Ennek a szakasznak a telepítésével azonban a migrációt egyelőre nem visszaszorítani, csupán elterelni sikerült. Az illegális határátlépéseket ezután a magyar-horvát határon kísérelték meg. Ennek következtében megkezdődött az építkezés második üteme, a magyar-horvát határzár kiépítése. Frissen kinevezett honvédelmi miniszter, Simicskó István a sajtóban bejelentette, a cél, hogy naponta 10 kilométer épüljön meg 3800 katona közreműködésével. Azt fontos hozzátenni, hogy itt nem lehetett a teljes határszakaszon kerítést telepíteni, mert a Dráva folyó természetes akadályként ezt nem tette lehetővé.

18. ábra A drótakadály mögött épülő fő kerítés

Forrás: https://index.hu/belfold/2015/06/17/hatar_bevandorlas_kormany_hatarorizet_kovacs_zoltan_szigoritas/ Letöltés: 2020.12.20.

Végül a magyar-horvát szakaszon egy 132 kilométer hosszú határzár épült meg, amelyhez 43 féle műszaki megoldást alkalmaztak. Az építkezések 2015. október 16-án fejeződtek be, ezzel megvalósult a teljes déli zöldhatárszakasz fizikai akadályokkal történő lezárása. A magyar kormány összesen a déli határon álló kerítés telepítésére 12 milliárd forintot költött.

4.2.3 A határzár eredményessége és a második védvonal

A magyar rendőrség adatai szerint jelentősen csökkent az illegális határátlépők száma a határzár megépülését követően. Napi több ezer helyett mindössze tucatnyi embernél volt szükség intézkedésekre. Mivel azonban számos határátlépési szabálysértés is történt – például 2015. augusztusában átvágták Ásotthalomnál a drótakadály felső rögzítő drótját – a kormány úgy döntött, szükség van a kerítés további megerősítésére.

2016. január 19-én a Reuters arról számolt be, hogy Magyarország készen áll a műszaki határzárát tovább építeni a magyar-román határon is amennyiben a bevándorlás a magyar-horvát szakasról Románia felé terelődne. A Reuters cikkében Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter azt nyilatkozta, “Ha szükség van ott egy kerítésre, mi már másnap készen állunk az építkezésre.”[70]

Végül 2016. augusztusában jelentette be Orbán Viktor miniszterelnök, hogy megkezdődik a határszakasz megerősítése a magyar-szerb határon. Ez egy új, a meglévő mellett futó kerítés kiépítését jelentette, amely a legmodernebb eszközökkel volt felszerelve. “Az IBH további kiegészítéseként a manőverúttól az ország belseje felé második kerítés épül ki, amely elektromos kerítésvédelmi rendszerrel kerül megerősítésre” – állt Pintér Sándor belügyminiszter 2016. szeptember 13-án kelt levelében.

A második védelmi vonal rendszerébe olyan technológiák kerültek beépítésre, mint hőkamera, éjjellátó berendezés, reflektorok és videókamerák. Ez egy technikai előre lépés volt, hiszen a korábbi rendszert és kerítést egyre többen és egyre többször kijátszották, az át tudtak szökni a határon. Erre azért volt szükség mert az érkező illegális bevándorlók nagyon hamar megtanulták, hogyan játszák ki és szökjenek át a határzáron. Az új, megerősített rendszert már nem lehetett egyszerűen ollóval átvágni. Az intelligens jelzőrendszerben emberi életre nem veszélyes, 900 V feszültség is fut. Ez képes azonnali visszajelzést küldeni a központnak, amennyiben valaki a határzár megrongálását vagy megbontását kísérli meg.

19. ábra Magyar Műszaki Határzár

Forrás: MTI/borsline.hu
https://hu.wikipedia.org/wiki/Déli_határzár_Magyarországon#/media/Fájl:Hungarian-Serbian_border_barrier_5.jpg Letöltés: 2021.01.22.

Az intelligens jelzőrendszer pontosan az alábbi elemeket tartalmazza:

- kerítésben futó optikai kábel, 10-15 centiméterenként rezgés- és vágásérzékelő szenzorokkal;
- 111 hő- és 297 lézeres mozgásérzékelő kamera;
- nagy teljesítményű reflektorok az éjszakai műveletekhez;
- a kommunikációt megvalósító hálózat
- akusztikus jelzőrendszer, 300 méterenként hangszórókkal.

Az okoskerítés kiválóan működik, szenzorai szinte azonnal tudták jelezni a behatolást, és rögtön riasztották a legközelebbi figyelő központot (Mórahalom vagy Bácsbokod). Úgy alakították ki az új fejlettebb rendszert, hogy a kerítés „támadásakor” a reflektorok felkapcsolódtak, és egy automatikus hangrendszer figyelmeztetést játszott le méghozzá több nyelven. Az akusztikus rendszer angolul, szerbül, arabul, fárszi, és urdu nyelven is figyelmezteti az illegálisan átszökni készülőket. Eközben a parancsnoki szobában is követhetőek az események a riasztásra megfelelő irányba forduló kameráknak

köszönhetően. A szabálysértés helyszínéhez legközelebb tartózkodó járőrt rádión keresztül értesítik, aki pár percen belül a helyszínre érkezik.

A határvédelmet ellátó katonák számára szükségessé vált a határvédelmi bázisok kiépítése ugyanis ezek a körletek gyakran jelentős távolságra helyezkednek el. A kényelem mellett ezek a helyszínek biztosítják a gyors helyszínre szállítást és bevetetőséget.

20. ábra A déli határ védelmére épült határvédelmi bázis

Forrás: https://www.orientpress.hu/cikk/2017-03-21_uj-bazisok-teszik-hatekonyabba-a-hatarvedelmet letöltés: 2021.02.03.

„Az IBH kiépítésének pontos költségvetése nem ismert, az összköltségek azonban meghaladhatták 2015-ben a 84 milliárd, 2016-ban pedig a 100 milliárd forintot” [71]

A 2017-ben kiépített második védvonal további több tízmilliárdos kiadást jelenthetett. Mindezek alapján a határzár már csak nevében mondható ideiglenesnek, a valóságban egy tartós rendszer kiépítése és működtetése valósult meg. A kerítés pontos építési adatait – beleértve a részletes költségvetését - biztonsági okokból titkosították.

A magyar határzár kiépítését az alábbi pontokban lehet összefoglalni:

- a magyar-szerb határszakasz 170 kilométeres hosszúságban került lezárásra, ebből 122,6 km teljes IBH-val, a maradék 47,4 km-en Gyorstelepítésű Drótakadályból (GYODA) készült
- a magyar-horvát határszakasz 132 kilométeres hosszúságban került lezárásra, ebből 105,5 km teljes IBH-val, a maradék 26,2 km-en műszaki rendszerrel történt a lezárás

- mindkét határszakaszon felkészültek a határátkelők (Röszke-I., Röszke-II., Ásotthalom, Bácsalmás, Hercegszántó, Udvar, Beremend, Drávaszabolcs, Barcs, Berzence, Letenye-I., Letenye-II.) mobil zárakkal való lezárására.

4.3 Nemzetközi határzárak – példák

A következőkben ismertetek néhány példát a nemzetközi közösség országai által létrehozott határzárakra.

4.3.1 Görögország-Törökország között húzódó határszakasz

„2012-ben döntöttek úgy a görög hatóságok, hogy lezárják határaikat Törökországgal. A fokozódó migrációs nyomás kezelésére épült meg egy 10,5 kilométer hosszúságú kerítés.”[72]

Később ugyanebben az évben megépült egy hat részből álló, beton alapokra helyezett, 4 méter magas drótkerítés, amely két sorból állt. Az egyik közvetlenül a határon fut végig, a másik pedig a görög oldalon.

Fontos kiemelni, hogy a görög hatóságok úgy döntöttek, hogy fokozzák a helyszíni járőrözést, amelynek hatására egyértelműen csökkent az illegális határátlépők száma.

Ezek az intézkedések, természetesen csak részben voltak sikeresek, hiszen, az érkezők száma egyáltalán nem csökkent, és egy ilyen mesterséges akadály inkább csak elterelte a migrációs útvonalat. Ezután az illegális bevándorlók, úgy döntöttek, hogy inkább a török-bolgár határszakaszt választják. Az újonnan érkezők Európát már egy másik határon támadták.

21. ábra Menekültek a görög-török határon

Forrás: AFP, <https://egyptindependent.com/turkey-vows-justice-for-migrant-killed-at-border-with-greece/> letöltés: 2020.06.02

4.3.2 A Bulgária-Törökország között húzódó határszakasz

„2012-ről 2013-ra kiugróan megemelkedett a Bulgáriába érkező bevándorlók száma. Becslések szerint csaknem tízszer többen érkeztek.”[73] Ebben az időszakban elsősorban Szíriából és Irakból érkeztek a menekültek vagy bevándorlók. Ezért is a bolgár kormány egy kerítés megépítése mellett döntött Bulgária délkeleti határán. Az eredeti tervekben egy csaknem 170 kilométer hosszúságú kerítést terveztek, melyből 2015-ig mindössze 33 kilométer, 2016-ig pedig csak alig az eredeti terv két harmada, azaz, 100 kilométer épült meg. „Technikailag egy 3 méter magas kerítést építettek, amelyet kamera rendszerrel is felszereltek. A drótkerítés beton alapokon áll és elsősorban az EUROSUR (European Border Surveillance System, Európai Határőrizeti Rendszer) anyagi támogatásával épült fel.”[74]

22. ábra Bulgária kerítést épít a görög határon

Forrás: Orient Net – Agencies 2016-03-26,
https://orient-news.net/en/news_show/107210/0/Bulgaria-set-to-build-fence-on-Greece-border letöltés: 2021.01.22.

A Frontex adatai szerint az illegális bevándorlók száma jelentősen, mintegy 84%-kal lecsökkent 2015-től 2016-ra. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ez a jelentős eredmény nem kizárólag a kerítés megépítése miatt következett be. Az építkezések mellett kiemelkedő hangsúlyt fektettek a humán erőforrás megfelelő alkalmazására is. Több mint 1500 fős rendőri személyzetet rendeltek a határra járőrözési feladatok ellátására. Továbbá, a bolgár hatóság lépéseket tett a török szervezetekkel való együttműködés megerősítésére. A probléma több oldalról való megközelítése és orvoslása vezetett a fent említett eredményhez.

4.3.3 A Görögország-Észak-Macedónia között húzódó határszakasz

A 2015-ös migrációs válságban érintett volt a görög-észak-macedón határszakasz is. 2015 novemberében az egyre fokozódó migrációs válság következtében Macedónia elrendelte határainak erőteljesebb védelmét. Az építkezésekért a macedón katonaság felelt, akiket az építkezés korai szakaszában megtámadtak a bevándorlók a Guardian beszámolója

szerint Az írás szerint az indulatokat többek között fokozta az az áramütéses baleset, amelyet egy fiatal marokkói férfi szenvedett el miközben egy vonat tetején utazott.

23. ábra Macedon rendőrök szolgálatban a görög határon (Idomeni mellett).

Forrás: [dailymail.co.uk, https://www.dailymail.co.uk/news/article-3513326/On-patrol-fearsome-Macedonian-border-guards-vowed-hunt-migrants-manage-cross-razor-wire-desperate-attempt-reach-western-Europe.html](https://www.dailymail.co.uk/news/article-3513326/On-patrol-fearsome-Macedonian-border-guards-vowed-hunt-migrants-manage-cross-razor-wire-desperate-attempt-reach-western-Europe.html) letöltés: 2021.04.01.

A határvédelmi építkezések mellett határvédelmi intézkedések is hatályba léptek. Ezek értelmében bevándorlási tilalmat rendeltek el az afgán, pakisztáni, iráni és afrikai bevándorlók számára. Továbbá, szigorodtak a bevándorlási szabályok a szír és iraki bevándorlók számára. Ezek az intézkedések azonban egy erőteljesen felfokozott állapotot idéztek elő: több ezer bevándorló ragadt menekülttáborokban.

„Néhány hét alatt Európa legnagyobb menekülttábora jött létre a területen, az állapotok kaotikusak voltak.”[75]

A helyzet némileg normalizálódott 2016 májusa körül. Ebben az évben, csaknem 9000 illegális bevándorló hagyta el a táborokat. Eközben pedig elkezdték építeni, a második párhuzamos kerítést, a macedón-görög határon. Ezzel a megoldással próbáltak egy hosszútávú és véglegest megoldást találni a migrációs válság megoldására.

24. ábra Macedon rendőrök szolgálatban a görög határon (Idomeni mellett).

Forrás: dailymail.co.uk, <https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2016/04/11/473808217/at-macedonian-border-migrant-police-tensions-erupt-into-violence?t=1634131512815> letöltés: 2020.12.12.

4.3.4 Szlovénia-Horvátország között húzódó határszakasz

Miután megépült Magyarországon a déli műszaki határzár, jelentősen megnövekedett a bevándorlók száma más országokban. A megváltozott bevándorlási útvonalak következtében egyre több illegális határátlépő jelent meg többek között Szlovéniában és Horvátországban. 2015 novemberében megkezdődött egy drótkerítés kiépítése a térségben, amelyet az ígért határidőre teljesítettek is.

Néhány évvel később ismét építkezésekbe kezdtek a szlovén-horvát határon. A Reuters tudósítása szerint egy 56%-os ugrást tapasztaltak a bevándorlók számában 2018-ról 2019-re, ezért a szlovén kormány egy szerb céggel kötött szerződést egy 40 kilométer hosszúságú kerítés megépítésére.

25. ábra A munkások kerítést emelnek a Kolpa folyó mentén Szlovéniában 2019 augusztusában

Forrás: Reuters, Foto: REUTERS/Srdjan Zivulovic,
<https://www.reuters.com/news/picture/slovenia-erects-more-border-fence-to-curlidUSKCN1VC19Q>letöltés: 2020.12.04.

A kerítés körülbelül 2,5 méter magas és a Szlovénia és Horvátország között futó Kolpa folyó mentén épült meg. A szlovén belügyminisztérium szóvivője úgy nyilatkozott, a kerítést ideiglenes állítják fel annak érdekében, hogy visszaszorítsák az illegális bevándorlást és biztosítsák embereik védelmét

„2015 óta összesen 196 kilométeren épült kerítés a szlovén-horvát határszakaszon. 2020-ban ismét bejelentette a szlovén kormány a határvédelmük megerősítését. Ezúttal is egy ideiglenes kerítésről beszéltek és ugyanazt az indokot említették: jelentősen megnőtt az illegális határátlépések száma.”[76] A tervek szerint egy 40 kilométeres szakaszt fognak hozzáadni a meglévő kerítésekhez. Az áprilisban bejelentett információk között az azonban nem szerepelt, hogy pontosan hol fog ez megépülni.

26. ábra Határkerítés a szlovén-horvát határszakaszon.

Forrás: MTI, Fotó: Dana Alboz / InfoMigrants.
<https://www.infomigrants.net/en/post/24123/slovenia-to-erect-more-fences-along-croatia-border-to-curb-illegal-crossings> letöltés: 2020.12.05.

4.3.5 A Szerbia-Észak-Macedónia között húzódó határszakasz

2020. májusában a média számolt be arról a drótkerítésről, amelyet a szerb-észak-macedón határon kezdtek el felépíteni. Az építkezést megelőző hónapokban jelentős mértékben megnövekedett a balkáni útvonalon a Közel-Keletről és Közép-Ázsiából érkező menekültek száma. „Egy szerb politikus azt nyilatkozta, “úgy gondoljuk, a kerítés egy további védelmet fog jelenteni a nem uniós országok számára a beáramló menekültáradattal szemben, amely ismét tömegesen jelentkezhet a balkáni útvonalon”. A polgármester azt is hozzátette, hogy a kerítés megépítése egy Európai Unióval kötött megállapodás része.”[77]

Néhány hónappal később az Európai Biztosság szóvivője elutasította ezt a kijelentést és hozzátette, hogy bár az Európai Unió jelentős összegekkel támogatja a migráció kezelését a Nyugat-Balkánon, ezen támogatások nem foglalnak magukba semmilyen kerítés megépítését a határon.

27. ábra Törökország-Szíria között húzódó határszakasz

Forrás: newc.cn, <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/construction-of-turkish-syrian-border-wall-continues/640322> letöltés: 2020.12.18.

4.3.6 Törökország-Szíria között húzódó határszakasz

A Törökország és Szíria közötti határszakasz valamivel több mint 900 kilométer hosszúságú. Szíriában 2011 óta zajlanak belpolitikai konfliktusok, amelyek következtében folyamatos az elvándorlás a helyiek részéről egy jobb élet reményében. Ennek kezelésére kezdődtek meg az építkezések 2015-ben a határon, amelyet közel a teljes szakaszra kívántak megépíteni. „A média 2018 tavaszán jelentette be, hogy egy 764 kilométeres hosszúságú szakasz építése befejeződött.”[78] Az építkezéssel a török állam által támogatott TOKI építési vállalatot bízták meg egy 564 kilométeres szakasz telepítésével, a maradék 200-at pedig török kormányzóságok finanszírozták. Ezzel ez a műszaki határzár a világ harmadik leghosszabbja a Kínai Nagy Fal és az amerikai-mexikói határsáv után.

A határkerítésbe beépítésre kerültek olyan fizikai elemek, mint betonfalak, járőrözési útvonalak, közlekedési utak és felügyeleti tornyok. A betonfalak egyébként héttónnás mobil elemekből állnak össze, 2 méter szélesek és 3 méter magasak, tetejükre 1 méter magas drótkerítés került. Ezenkívül olyan intelligens megoldásokkal is ellátták a falat, mint hőkamerák, távirányítható fegyver rendszerek, drónfelügyelő rendszerek és érzékelős világítási rendszerek.

28. ábra A török-szír határkerítés Gaziantep városa közelében

Forrás: Anadolu, Fotó: Anadolu Images, <https://www.dezeen.com/2017/04/25/turkey-completes-first-phase-900-kilometre-wall-syrian-border/>Letöltés: 2021.02.04.

A lenyűgöző mértékű építkezés következtében számos menekülő család reked meg a határon felállított menekülttáborokban, illetve kényszerül egyéb megoldásokat keresni az elhúzódó szíriai konfliktusok miatt. Ahogyan arról a Reuters is beszámolt cikkében, a határvédelmi fal egyfajta szimbólummá vált a menekülni kényszerülő emberek számára. Vannak, akik a megtelt menekülttáborok helyett a fal mentén lelnek menedékre. Egyetlen aggodalmuk, hogy mi vár rájuk, ha a harcok elérik a határmenti területeket.

4.3.7 Spanyolország–Marokkó, Ceuta és Melilla exklávék körüli kerítések

„A fő migráns útvonal a térségben a sivatagon keresztül a Marokkó területén található spanyol enklávék (Ceuta és Melilla) felé tartott.”[79] Ezek a városok már csaknem 30 éve, kb 1990 óta, úgynevezett nagy migrációs nyomás alatt állnak. Mindkét város stratégiai fontosságú, spanyol fennhatóságú és Afrika északi partján helyezkedik el.[80]

Az illegális bevándorlók egyik kedvelt útvonala volt a spanyol határátlépés. Ez még mindig jóval biztonságosabbnak számított a Földközi-tengeri hajózásnál, mely esetében általában Líbiából egy olasz szigetre, például Lampedusára utaztak át - sok esetben életük kockáztatásával.

A spanyol rendvédelmi hatóságok sok esetben a marokkói kormánnyal együttműködve több kísérletet is tettek a bevándorló tömeg feltartóztatására és visszafordítására. Ehhez nem egyszer igen kemény eszközöket is alkalmazott. Ide sorolható egy jelentős méretű radar-rendszer üzembehelyezése, emellett pedig egy magas műszaki határzárát is felépítettek a marokkói-spanyol határra.

„1993-ban Ceuta felhúzott egy 8,2 kilométer hosszú és 3 méter magas kerítést. A kerítést két évvel később 6 méter magasra bővítették.”[81] Járőrözéshez és mentéshez egy utat is építettek a kerítés mellé, ahol őrtornyok találhatóak. De ez az építkezés és védekezés nem tudta ellátni a tőle elvárt feladatát, hiszen az illegális bevándorlók, egy új, másik útvonalon indultak útnak, ezúttal Melilla irányába.

„Következésképpen egy 12 méter hosszú kerítés épült meg, amellyel így fizikailag lezárásra került az Európai Unió déli határa.”[82] A hatalmas migránsnyomás miatt itt egy igen összetett, 3 sorból álló kerítés-rendszert építettek ki (két 6 méteres között egy 3 méteres is húzódik). Az építkezés megközelítőleg 60 millió euróba került. 2007 és 2010 között Spanyolország költötte a legtöbbet határvédelemre (120 millió euró) az európai tagállamok közül.

„A 2014-15-ös migrációs válság idején akárcsak más határokon, Ceuta és Melilla határában is gyakori volt az illegális határátkelés. Sőt, rendszeres volt az embercsempészet és egyéb bűntetteket is jelentettek.”[83] 2019 decemberében látott napvilágot a hír, miszerint a spanyol kormány felújítja a ceutai- és melillai határzárakat: a meglévő drótkerítést lebontják és arcfelismerő rendszert is telepítenek erre a szakaszra. A projektre több mint 32 millió eurót szántak és az illegális bevándorlás visszaszorítását tűzték ki célul.

Ezen kívül különböző kényszerintézkedéseket vezettek be: közösen járőröztek a marokkói hatóságokkal, megerősítették a tengeri ellenőrzést is a Gibraltári-szorosban, és bebörtönöztek menekülteket.

29. ábra Spanyol rendőrök daruval segítik le az illegális bevándorlókat (2019-09-02).

Forrás: Infomigrants.net,
<https://www.infomigrants.net/en/post/30427/spain-migrants-hide-among-toxic-ash-and-broken-glass-in-attempt-to-reach-mainland> letöltés: 2020.12.11.

4.3.8 Az Egyesült Államok-Mexikó között húzódó határszakasz

Az Egyesült Államok belpolitikájának hosszú évtizedek óta szerves része a bevándorlás kezelése különös tekintettel a mexikói határsávrá. A két ország között egy 3200 kilométeres határszakasz húzódik, amelyen természetes akadályként jelenik meg két határfolyó: a Colorado és a Rio Grande. Ezen kívül sivatagos, dombos, homokdűnés határvidékről beszélhetünk, ezek további természetes mozgást akadályozó tényezőkként említhetők. Az amerikai-mexikói határszakasz esetében kiemelendő, hogy ez a pont nem csupán egy humán migrációs útvonal: egy jelentős kereskedelem és árucseré központról beszélünk, ahol egyúttal problémát jelent a virágzó drogcsempészet is. A kábítószer „üzlet” mellett azonban a legnagyobb problémát továbbra is az illegális bevándorlás jelenti, amely elsősorban a megnövekedett mexikói népességnek és az alacsony helyi életszínvonalnak köszönhető.

A határzárát 2006-ban kezdték el építeni. A teljes határszakasz körülbelül egyharmadán telepítettek különféle kerítésrendszereket. Ez az összesen 1100 kilométeres rendszer alkotja az amerikai-mexikói határon a műszaki határzárát. Az építkezéseket 2010-ben fejezték be Kalifornia és Arizona államok között, majd Texas felé folytatták. Donald Trump amerikai elnök 2016-os kampányában arra tett ígéretet, hogy a teljes határszakaszt fallal fogja védelmezni. Ugyan erre nem került sor, de vezetése alatt a szakasz egy jelentős részét újraépítették, illetve kibővítették (32 kilométerrel).

A kerítés – a fentebb említett terepviszonyokat figyelembe véve – többféle megoldást alkalmazva épült ki. A homokos, sivatagos részeken betonlapokon nyugvó acéloszlopokat telepítettek, melyeket fémtáblákkal burkolták. Felső részüket acélgerendákkal fogták össze és kerítésszövettel erősítették meg. A homokdűnés területeket is figyelembe vették az építkezésnél és egy úgynevezett “mozgó kerítéssel” álltak elő a tervezők, amely együtt mozog a homokdűnéssel.

A fal átlagosan 3 méter magas és intelligens megoldásokkal, például hőkamerákkal és földalatti érzékelőkkel is felszerelt. Bizonyos szakaszokon kettő- illetve háromsoros kerítés került megépítésre. Az amerikai-mexikói műszaki határzár kiépítésének elsődleges célja az illegális bevándorlás és a drogkereskedelem visszaszorítása volt.

4.4 Zárógondolatok

A cikkben bemutattam az Iszlám Állam nevű terrorszervezet után létrejött migrációs nyomás által kiváltott különböző kormányzati védekezési intézkedéseket, specifikusan a műszaki határzárak telepítésére. 2014-től egyértelművé vált, hogy egyre nagyobb tömegek indulnak el főleg a Közel-Keletről és Ázsiából, akiknek a legfőbb céljuk, hogy bejussanak Európába és mindezt illegálisan. Erre adtak választ a különböző országok kormányai, még hozzá úgy, hogy egyre több és különböző védekezési rendszereket építettek ki. Ebben élen járt Magyarország, a déli határszakaszon létesített két soros műszaki határzárral.

Mint a bemutatott statisztikai adatok is mutatják, a műszaki záruk telepítése után, szinte minden határszakaszon csökkent az áthaladó illegális bevándorlók száma. Sok esetben a „kerítéseknek” inkább elrettentő s visszatartó ereje van. Végleges megoldásról még nem beszélhetünk, hiszen ez eredeti országból elindulók száma még mindig jelentős. De ennek ellenére a műszaki záruk jelentősen csökkentették a határon megjelenő migrációs hullámot.

30. ábra San Diego melletti amerikai-mexikói kerítés (720km)

Forrás: Reuters, <https://www.newscenter1.tv/homeland-security-waives-contracting-laws-for-border-wall/> Letöltés: 2021.01.22.

5 INTERJÚK AZ ILLEGÁLIS HATÁR ÁTLÉPŐKKEL

A következő felmérés nem reprezentatív, mégis igen egységes képet mutat a különböző országokból érkezők háttéréről, indokairól és illegális határátlépéseiről. A kérdéseket, miután televíziós riporter vagyok – úgy állítottam össze, hogy mik azok a témák, amelyek a legjobban érdekelheti az embereket és a szakértők egyaránt.

31. ábra Az interjúk készítésének helyszínei

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

A térképen az elmúlt 6 évben bejárt helyszíneket mutatom be, melyek szoros kapcsolatban vannak a menekültválsággal. Ezekben a városokban és országokban készültek az interjúk, melyek összegzését lentebb mutatom be.

Kutatást 12 országban (Szíria, kurd területek, Irak, Törökország, Észak-Macedónia, Görögország, Szerbia, Bosznia, Horvátország, Olaszország, Líbia, Libanon) folytattam 2013 és 2020 között.

Kutatásom bár nem reprezentatív, de sok esetben egybehangzó válaszok születtek, amely információkat szinte teljes érkező tömegre rá lehet vetíteni. A kutatás eredetileg egy televíziós interjú gyűjteménynek készült, ennek ellenére, kifejezetten érdekes és komoly tanulságokat lehet belőle levonni.

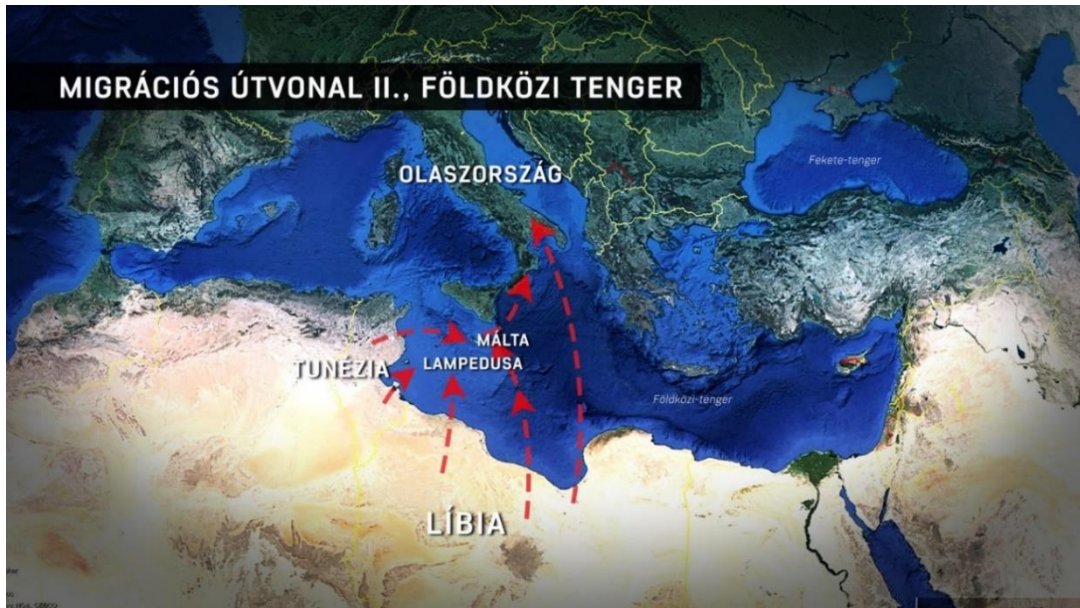

32. ábra Migrációs útvonalak a Balkánon

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

Az elmúlt években kisebb-nagyobb változásokkal két teljesen tiszta migrációs és/vagy csempész útvonal alakult ki. Amelyik jobban érinti Magyarországot, az a Balkánon keresztül vezet, és 2020 elején, szinte biztosan mondható volt, hogy erről érkeznek a legtöbben. Itt is ketté vált az út: többen az Égei tengeren, kevesebben pedig az Evros folyón (szárazföldön) közelítik meg Görögországot. Ez az ország pedig a legfontosabb kiinduló pontja a balkáni migrációs vagy csempész útvonalaknak. Először ugyanis mindenki ide érkezik, utána indul tovább.

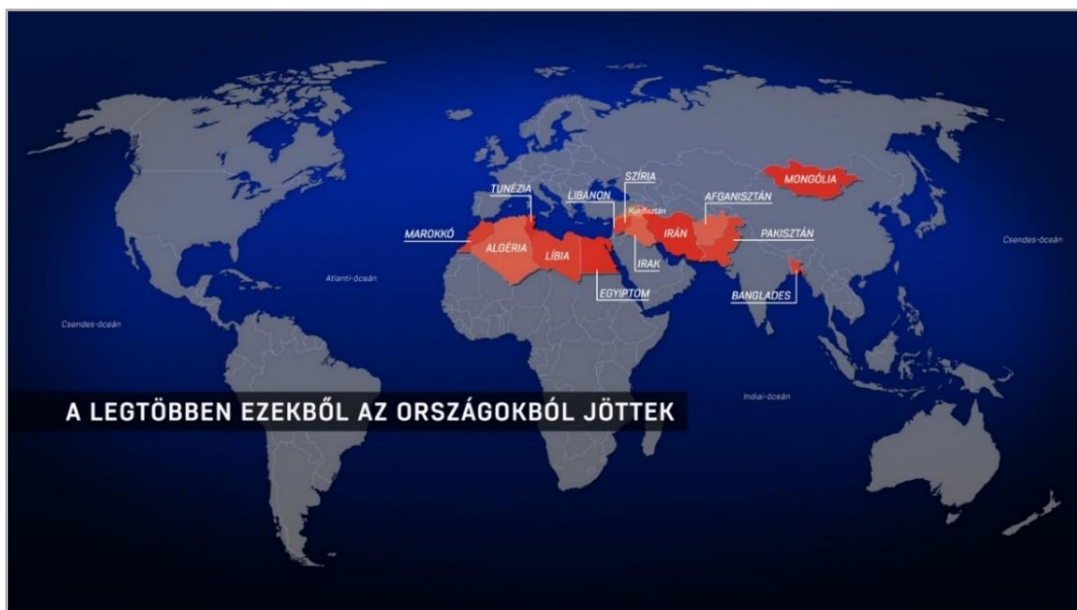
A Második számú migrációs útvonal Észak Afrikából kiindulva az olasz szigeteket és Máltát veszi célba. Ez számunkra kevésbé érdekes, de itt szinte heti rendszerességgel jelennek meg lélekvesztő bárkák és hajók tele menekültekkel.

33. ábra Migrációs útvonalak a Földközi tengeren

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

Van olyan nap (2020 elején), hogy átlagosan napi 100-200 ember éri el az Unió valamely szigetének partjait.

34. ábra A balkáni útvonalon érkezők többségének indulási országa

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

A válaszadók 99%-a a térképen feltüntetett országokból érkezett. Meglepő, hogy az érkezők nemzetiségi aránya a politikai és háborús helyzettől függött a legjobban. Az IÁ felszámolásával sokkal többen jöttek Ázsiából, mint a Közel-Keletről. A Frontex adatai

szerint, így is az elmúlt 6 évben, 94 különböző országból érkeztek menekültek/bevándorlók/migránsok Európába.

A kérdéssorban kb. 300 menekült válaszait összesítettem. Ezeknek a kamerával készített interjúknak a nagy része már adásba került. Egy-egy interjú részletet külön is leírok, hogy így tudjam bemutatni az érkezők véleményét és a tőlük kapott információt. A hitelesség kedvéért, minden kérdéshez egy-egy válaszadó fényképét és nevét is csatolom. Az érkezőket három csoportba soroltam az indulási régió szerint. Közel-Kelet, Ázsia és Afrika.

A felmérésben abban az esetben választottam szét a más területtől érkezők válaszait, amikor az átlaghoz képest feltűnően/jelentősen eltérő választ adtak.

1. Tudta-e, hogy az európai határok le vannak zárva, és a belépés, mindenképpen illegális?

Példaként egy jellemző részlet a Szíriából érkező Mohammed Abdullah készült interjúból, (2018. 04.03. Bosznia, Vuciják, menekülttábor)

„Semmit nem tudunk. Azt mondták a barátaim, akik már Németországban vannak, hogy be lehet jönni. De nem is volt más választásom, teljesen lerombolták a házam, nem maradt semmim, ezért vagyok itt.

Most én is Münchenbe szeretnék menni. Mindenem odaveszett a háborúban odaveszett. Nincs veszteni valóm, munkát szeretnék Európában találni és egy normális életet élni. Ehhez nekünk is jogunk van. Tudom, hogy Európában van esélyem új életet kezdeni, ezért is indultam el.”

A határok lezárásával és a belépéssel kapcsolatos kérdésre adott válaszok megoszlása az alábbiak szerinti:

Tudta-e, hogy az európai határok le vannak zárva, és a belépés, mindenképpen illegális?

Nem.	87%
Nem, és még most sem hiszi el.	4%
Igen, de tudta, hogy ennek ellenére, be lehet menni.	2%
Igen, de életveszélyben volt.	7%

A válaszokból egyértelműen kiderült, hogy a nagy többség egyáltalán nem hallott arról, hogy az európai uniós országok megpróbálják megakadályozni a bejutást és határzárát próbálnak alkalmazni.

Az külön érdekesség, hogy – amint az következő táblázat adataiból kiderül – az Ázsiából és az Afrikából érkezők még kevesebb információval rendelkeznek a határhelyzetről. Akik viszont a Közel-Keletről jönnek, sokkal jobban értesültek. Ez annak köszönhető, hogy a másik két régióból sokkal több szegény ember érkezik, akik kevésbé jutnak releváns adatokhoz és internethez.

Tudta-e, hogy az európai határok le vannak zárva, és a belépés, mindenképpen illegális?	Közel-Keletről	Ázsiából	Afrikából
Nem	77%	90%	89%
Nem, és még most sem hiszi el.	1%	1%	2%
Igen, de tudta, hogy ennek ellenére, be lehet menni.	11%	6%	1%
Igen, de életveszélyben volt.	11%	3%	8%

2. Hová szeretne menni?

Példaként egy jellemző részlet a Csádból érkező Maria Shimallal készült interjúból, (2018. 04.03. Bosznia, Vuciják, menekülttábor)

„Éhezünk, nincs munka a környéken a férjemet pedig megölték. Négy gyerekkel indultam el és Franciaországba tartok. Ez itt görög menekülttábor, de szörnyűek a körülmények. Ahogy csak tudunk, indulunk tovább.

Néha úgy bánnak velünk, mint az állatokkal. Az első héten még sátrat sem adtak. A gyerekekkel a földön aludtunk itt a kerítés mellett. Ez nem élet így. Naponta egyszer adnak enni. Alig várjuk már, hogy tovább menjünk. Franciaországban van rokonom, hozzájuk igyekszünk. De a neheze még hátra van.”

A megkérdezettek a következő megoszlásban jelölték meg a célországokat:

Hová szeretne menni?

Németország	44%
Franciaország	18%
Olaszország	12%
Svédország	5%
Nagy-Britannia	4%
Egyéb	17%

A válaszok érkezési helyektől függő megoszlása az alábbiak szerinti:

Hová szeretne menni?	Közel-Keletről	Ázsiából	Afrikából
Németország	44%	66%	33%
Franciaország	12%	10%	47%
Olaszország	10%	12%	9%
Svédország	5%	3%	2%
Nagy-Britannia	6%	5%	4%
stb.	23%	4%	5%

Az végig egyértelmű volt, hogy a legszívesebben Németországba, Franciaországba vagy Olaszországba utaznának a menekültek. Ennek az egyik legfőbb oka az, hogy Németországból kapják a legtöbb pozitív hírt. Ez azt jelenti, hogy onnan olyan információk jutnak el hozzájuk, hogy nagyon emberségesen bánnak velük, igen magas a menedék kérelmek pozitív elbírálása, emellett pedig igen magas 500-700 EUR havi juttatást is kapnak a menekült státusz elbírálásáig, illetve még utána is.

35. ábra A bevándorlók legnépszerűbb célpontjai vándorlási szempontból

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

A fenti térképen is jól látható, hogy mindenképpen Nyugat-Európa leggazdagabb országai az elsődleges célpontok. (AZ USÁ-t és Kanadát, a Közép- és Dél-Amerikából induló bevándorló hullám miatt tettem fel a térképre) Ennek oka az, hogy ezen európai országokban a legfejlettebb a menekültkezelési eljárás és ezeken a helyeken kapják a legtöbb támogatást vagy segílyt.

3. Miért indult el?

A felmérés egyik legfontosabb kérdése: „a miért indult el?”

Részlet a Irakból érkező Mustafa Ibrahimmal készült interjúból, (2018. 04.03. Bosznia, Vuciják, menekülttábor)

„Az ISIS minden családtagomat megölte. Egyedül maradtam. Nincs veszteni valóm, ezért jöttem. Új életet szeretnék kezdeni Európában. Németországba vagy Olaszországba tartok.

Ez a görög menekült tábor túlzsúfolt és mindenhonnan jönnek emberek. Nemcsak háborús helyszínről. Rengetegen vannak Pakisztánból Iránból, Afganisztánból és Bangladesből is. Ezt mi is látjuk, hogy probléma, sokszor össze is kevernek minket.”

Az összes megkérdezett válaszainak megoszlását mutatja az alábbi táblázat:

Miért indult el?

Életveszélyben volt valamilyen terrorszervezet, a Tálibok és az ISIS miatt, például.	67%
Jobb életet szeretne, munkát vállalni Európában.	21%
A rokonai már bent vannak, hozzájuk tart.	10%
Egyéb indok.	2%

Az Ázsiából menekülőkhöz képest a kérdésre adott válaszai a következők szerint oszlottak meg:

Miért indult el?

Életveszélyben volt valamilyen terrorszervezet, a Tálibok és az ISIS miatt, például.	55%
Jobb életet szeretne, munkát vállalni Európában.	34%
A rokonai már bent vannak, hozzájuk tart.	6%
Egyéb indok.	5%

A felmérés egyik legfontosabb kérdésére, hogy miért indult el, a legtöbbször a válasz: „mert veszélyben volt az életem!” De ez sok esetben inkább betanult szöveg, melyet a különböző menekültügyi eljárások és hatósági vizsgálat során adnak elő. Ezt a választ adják a legtöbb esetben a sajtónak is. Egyik legfontosabb céljuk, hogy szánalmat és együttérzést váltsanak ki a nézőből. A migrációs hullám elején ez a válasz nagy valószínűséggel valós lehetett. Az utóbbi 2-3 évben, már inkább a „jobb élet reményében” érkezők száma nőtt meg. Talán itt, ennél a szituációnál válik el, hogy ki a menekült és ki az illegális bevándorló. A migráns kifejezésnek talán itt inkább politikai és pejoratív értelme van.

4. Érte-e valamilyen atrocitás vagy erőszak az utazása során és melyik ország részéről?

Részlet az Afganisztánból érkező Mahmud Malekkel készült interjúból, (2018. 04.03. Bosznia, Vuciják, menekülttábor)

„Engem többször megverték a rendőrök, rám engedték a kutyákat. Mindkét karomat és a lábamat is megharapták. Úgy bántak velünk, mintha állatok lennénk. Ez Bulgáriában történt. Hidd el, életveszélyben voltunk a tálibok miatt.

Ha nem tartod be a törvényeiket, akkor megfenyegetnek. Mindig életveszélyesen. Egy rettegés Kabulban az élet. Én tolmács voltam a Szövetséges erőket segítettem, mert beszélek 4 nyelven. De ezt látták a tálibok, hogy együtt vagyok az amerikaiakkal és az angollal, és ez már elég volt nekik, hogy célpont legyek. Így nem lehet élni. Az életemet mentettem, azzal, hogy eljöttem.”

A menekülteket ért atrocitásokat, erőszakot firtató kérdésekre az alábbi megoszlás szerint válaszoltak:

Érte-e valamilyen atrocitás vagy erőszak az utazása során?

Igen	45%
Nem	55%

Melyik országban érte atrocitás (főleg a hatóságok részéről)?

Bulgária	33%
Horvátország	19%
Irán	13%
Észak-Macedónia	11%
Törökország	9%
Magyarország	8%
Románia	7%

(Itt volt olyan is, akit több országban is megverték, vagy elvették a pénzét és / vagy a telefonját.)

A „rendőr-kutya”, mint dilemma, hivatalosan: Szolgálati Kutya.

Ez egy igen szenzitív kérdés. Elég nehéz, objektívan leírni és elemezni a hallottakat. Hiszen rengeteg menekültet vertek meg vagy raboltak ki az utazásuk alatt. A legtöbbször a hivatásos állományba tartozó rendőrök. Ezt elég sokan megerősítették. A legtöbbször a telefonjukat és a pénzüket is elvették, majd visszalökdösték őket a legutolsó határon. Ezt nem lehet komplex és professzionális határvédelemnek hívni, mintsem inkább agresszióknak és lopásnak.

Rengetegen mutatták a sebeiket, amelyeket különböző rendőr-kutyák okoztak. Fontos megjegyezni, hogy nem minden panaszkodó állít valóságot, de az elbeszélésekből egyértelmű volt, hogy például a bolgár rendőrség tagjaira rengetegen panaszkodtak. Hozzátevé, hogy a magyar hatóságok hasonló eseteiről is beszámoltak.

Ha az egyik oldalról nézzük, egy kutyás határvédelem igazán hatékony és pozitív képet is mutathatna azoknak, akik ezzel maximálisan egyetértenek, már csak azért is, mert az utóbbi egy-két évben, szinte minden határ még mindig migrációs nyomás alatt áll.

Ha a másik oldalról nézzük, több tucat olyat sérült szemtanú beszámolóját hallgattam meg és rögzítettem, akiket rendőrök haraptak vagy sebesítettek meg. Azaz, több percig, akár több tíz percig is marcangolták harapták őket. Ez több jogi kérdést is felvet.

5. Egyedül jött, vagy csempészek segítették az útját?

A kérdésre adott válaszokból kiderült, hogy a többség (68%) csempészek segítségével jött, míg 32% egyedül érkezett.

Az Afrikából érkezettek közül az átlagtól 13%-kal kevesebben, csupán 55%-a támaszkodott csempészekre, míg 45% a csempészek segítsége nélkül érkezett.

6. Mennyi pénzt költött embercsempészekre?

Részlet az Pakisztánból érkező Mohammed Kamal Khan készült interjúból, (2018. 04.03. Bosznia, Vuciják, menekülttábor)

„Alig van munka Pakisztánban. Napi 2 eurót kerestem. Ebből nem lehet megélni. Van néhány barátom, akiket már bevittek az embercsempészek. Így jutottam el Boszniáig. Most az alkalmas időt várom, hogy tovább mehessenek.”

A megkérdezettek válaszait, illetve azok megoszlását a következő két táblázat tartalmazza:

Mennyi pénzt költött embercsempészekre?

Nem költött csempészekre	32%
5000 Euró alatt	27%
5-10 000 Euró	31%
10 000 Euró felett	10%

Mennyi pénzt költött embercsempészekre? (Afrikából érkezett)

Nem költött csempészekre	38%
5000 Euró alatt	57%
5-10 000 Euró	3%
10 000 Euró felett	2%

Ez a felmérés megdöbbentő képet mutat. Az látszik belőle, hogy a nagy többség embercsempészek segítségével jön és a 70%-uk jelentős összegeket költ arra, hogy eljusson a célállomására. Azt pedig többször megerősítették a beszélgetések kapcsán, hogy havi szinten több 10 millió eurós üzletről van szó, amit a csempészek megkereshetnek ezzel az illegális tevékenységgel. Ez az egyik leglényegesebb rész abban a kontextusban, hogy miért működik most is a balkáni útvonal. Többen beszámoltak róla, hogy az albán és afgán maffia, teljesen átáll a drogról az emberkereskedelemeire. Mert jóval több a profit, és a feladat szinte ugyanaz: „át kell vinni illegálisan a határon”. Kicsit nehezebb, mert lélegzik, mert levegő és víz, néha még étel is kell neki, de jóval többet fizet, és ami szintén fontos, hogy előre! Na ezért is működik könnyen az embercsempész útvonal.

7. Átverték-e a csempészek?

Igen	2%
Nem	98%

Egyszerű a képlet, nem érdekük a csempészeknek becsapni az ügyfeleket. Az elégedett utazó, máris haza telefonál, mondjuk Kabulba vagy éppen, Iszlámábádba, hogy például, *Alinál* érdemes befizetni egy müncheni járatra, mert tudja teljesíteni. Ez pedig működik. A csempészek 100%-os bejutást ígérek 5-10.00 Euróért.

8. Amikor szembesült vele, hogy nehezebb bejutni, pl. a határ záruk miatt, gondolt-e rá, hogy visszafordul?

Igen	1%
Nem	99%

9. Ha változik a helyzet az országában, akkor visszamegy-e?

Igen	4%
Nem	96%

10. Mennyi ideig tartott az utazása a Szerbiáig?

3 hétnél kevesebb	12%
3 hét és 3 hónap között	28%
3 hónapnál tovább	45%
1 évnél is több	5%

11. Hallott-e olyan menekültekről, akiket visszavittek?

Nem	98%
Igen	2%

A dolgozat írása közben jelent meg az utóbbi évek egyik legveszélyesebb vírusa a Covid-19. A térképen azt mutatjuk, hogy mely országok mely menekülttáborokban kezdődött a Koronavírus fertőzés.

36. ábra A koronavírus megjelenése a menekülttáborokban 2020. márciusában

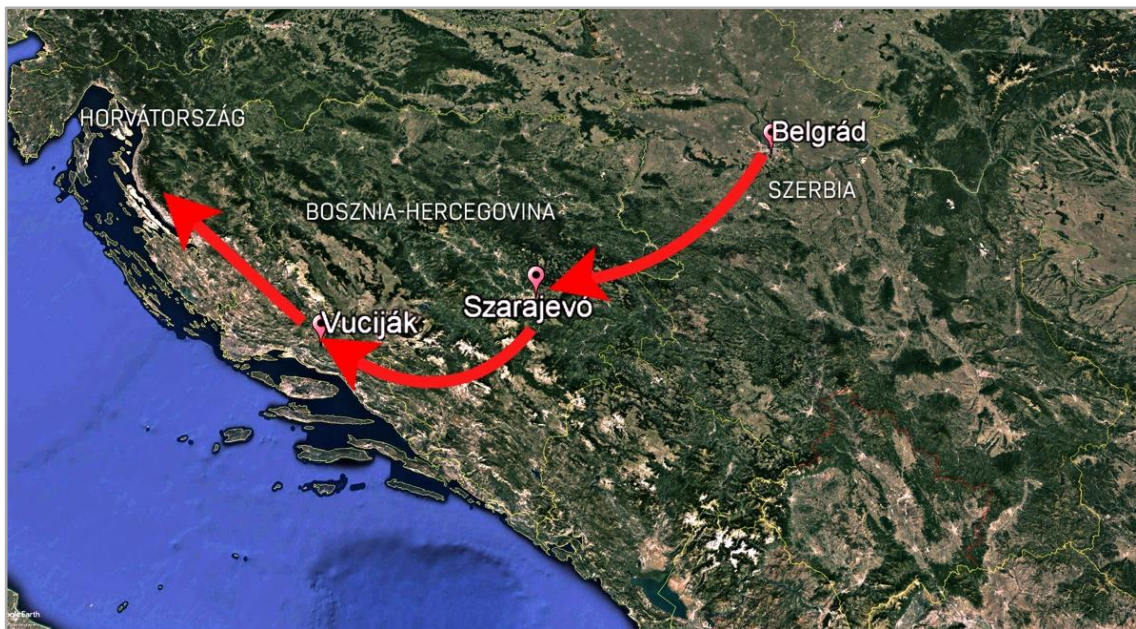
Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

A Balkánon az utóbbi években 3-4 nagy csempész útvonalat használtak az illegális bevándorlók. Ezekről ők beszéltek. Szinte mindenki kivétel nélkül elmondta, hogy melyiken „támadja” Európát. Térképen ábrázoltam, hogy melyek lettek 2018-tól a leggyakrabban használt bejutási útvonalak. A térség egyik legfontosabb gócpontja a szerb

főváros: Belgrád. Itt szinte mindenki megfordul, hogy megpihenjen és információt szerezzen, hogy merre érdemes tovább menni.

I. útvonal

Talán a legtöbbet használt bejutási útvonalat láthatjuk. Belgrádból, Bosznia-Hercegovinába, onnan pedig a horvát határon lehet tovább jutni. Saját tapasztalatból mondhatom, hogy igen könnyen lehet átlépni Horvátországba. A legfrissebb adatok szerint is, 1:3 a bejutási arány. Ez azt jelenti, hogy 3-4 próbálkozásból tovább tudnak jutni a következő országba. Úgy, hogy el tudják kerülni a rendőri ellenőrzést és tovább tudnak haladni a célországuk felé.

37. ábra Az I. számú csempész útvonal

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

II. útvonal

Még mindig működik a szerb-horvát útvonal is. Sokan nem mennek el Boszniába, hanem egyből a horvát határt támadják. Nem jelentős létszám, de működik most is. (2020.04.10.)

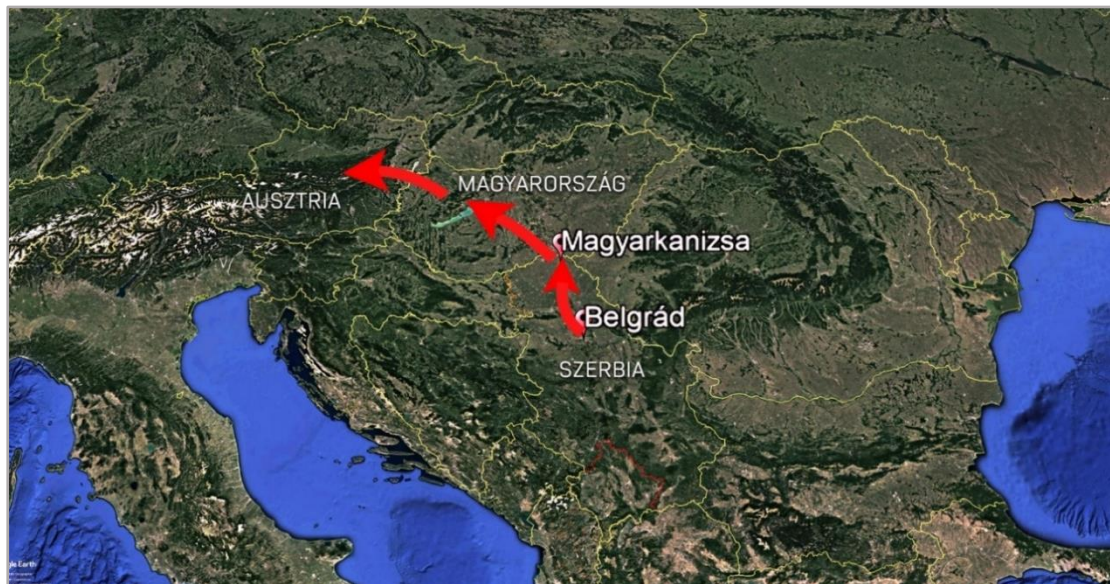

38. ábra Második legnépszerűbb csempész útvonal

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

III. útvonal

Ez érint minket magyarokat a legjobban. Az utóbbi két évben az ORFK statisztikai szerint, most a legnépszerűbb illegális határátlépő helyszín.[84]

39. ábra Harmadik leggyakrabban használt csempészútvonal

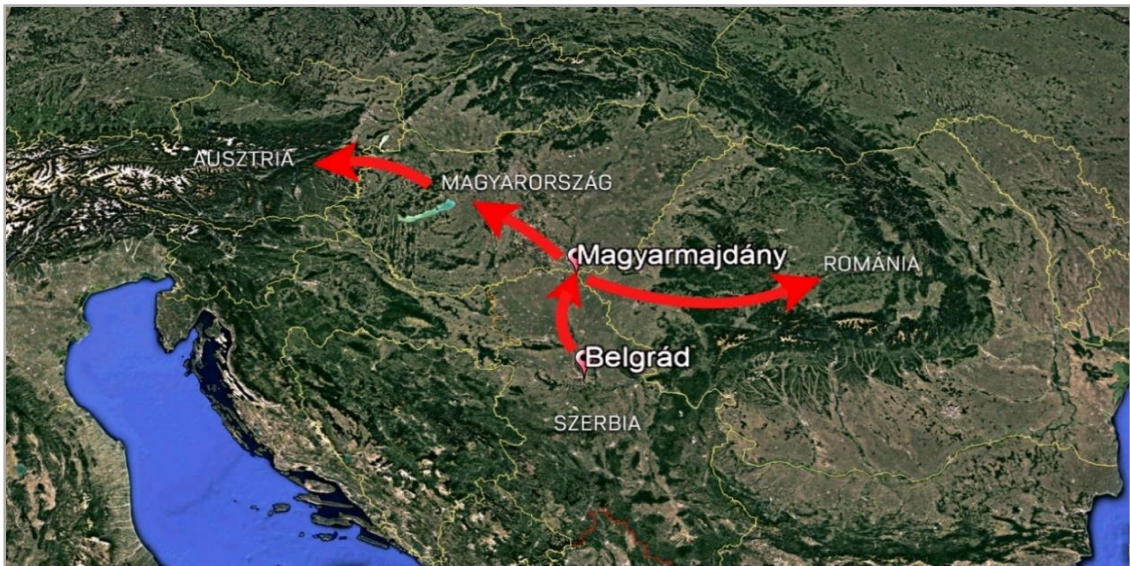
Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

Ebben az esetben közvetlenül a szerb határon keresztül „támadják” a magyar határt. Érdekes, hogy a migránsokkal készült interjúkban, többen is elmondták, hogy a

magyar határ mellett lévő szerb menekülttáborokban alig 2-3-4 napot töltenek. Pár nap pihenő után szinte azonnal próbálkoznak illegálisan átszökni - legfőképp csempészek segítségével - a magyar oldalra.

IV. útvonal

A legfrissebb adatok szerint 2020-ban már a szerb-román-magyar útvonal lett az egyik legnépszerűbb. Lehet ez azért, mert sem a szerb-román, utána pedig, sem a román-magyar határon nincs kerítés, műszakizár, ezért ott még mindig könnyebb bejutni, mint például a szerb-magyar határon.

40. ábra A negyedik leggyakrabban használt balkáni illegális csempész útvonal

Forrás: Novák András/ATV Grafika, 2020.03.

Az ORFK adatai azt mutatják, hogy az elmúlt időszakban jelentősen nőtt az erről a szakaszból érkezők száma.

ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

Bár ez a kutatás nem reprezentatív, ennek ellenére az adatokból egyértelműen kimutatható, hogy az embercsempészek kommunikációja sokkal sikeresebb, mint az európai országoké. A menekültek nagy többsége (90%) úgy tudja, hogy könnyen be lehet illegálisan sétálni az Európai Unióba. Arról egyáltalán nem hallottak, hogy néhány ország határzárát létesített. Ezzel ellentétben – arról számoltak be és az adatok is erről árulkodnak, hogy – a csempészek egyértelműen be tudják tartani azokat az ígéreteket, amelyek szerint átviszik, illetve bejuttatják őket bizonyos európai uniós országokba. A felmérésből az is kiderül, hogy a legtöbben azért indulnak el, mert jobb életet szeretnének maguknak. Jobb fizetési és megélhetési színvonalat szeretnének, ahhoz képest, mint ahol éltek.

Műszaki zárat – természeteseket vagy mesterségeseket – már őseink is alkalmaztak a határvédelemben. A témát sokat kutatott szakértők egyetértenek abban, hogy műszaki zárral kezelhető az ellenőrizhetetlen tömeges népvándorlás. Ezen zárral kikényszeríthető az ellenőrzött beléptetési pontokon való áthaladás, ezáltal kezelve az illegális migrációt. Az egyik legjelentősebb migrációs útvonal a nyugat-balkáni folyosó volt a 2015-ös évben a Frontex adatai szerint (Frontex, 2020). A balkáni térségben Magyarország volt az első ország, amely határkerítést kezdett építeni, ezt követte Macedónia, Horvátország és Szlovénia is – mindössze néhány hetes eltérésekkel kezdődtek meg az építkezések.

Magyarország déli határszakaszán 2015-ben építettek kerítést, amely a magyar-szerb és a magyar-horvát zöldhatárt volt hivatott lezárni. A magyar-szerb határszakasz 170 kilométeres hosszúságban, a magyar-horvát határszakasz 132 kilométeres hosszúságban került lezárásra. A rendőrségi adatok szerint jelentősen csökkent az illegális határátlépők száma a határzár megépülését követően. 2016-ban azonban megerősítésre került a műszaki határzár a magyar-szerb határon, és kiépült a második védvonal. Az új, meglévő mellett futó kerítés olyan intelligens megoldásokkal van felszerelve, mint hőkamerák, éjjellátó berendezések, reflektorok és videókamerák.

A magyar kerítés megépítését követően egyre több bevándorló jelent meg többek között Szlovéniában és Horvátországban. 2015 novemberében megkezdődött egy drótkerítés kiépítése a két ország határán. 2015 óta összesen 196 kilométeren épült kerítés a szlovén-horvát határszakaszon. Hasonló jelenség volt megfigyelhető a görög-török, illetve a

görög-bolgár határon. Miután a görög hatóságok megépítettek egy 4 méter magas, két soros kerítést, egyre több bevándorló jelent meg Bulgáriában. A bolgár-török határon megépült kerítés megépítése után mintegy 84%-kal csökkent az illegális migráció a térségben 2015-ről 2016-ra.

A 2014-15-ös migrációs válság két spanyol enklávét, Ceutát és Melillát is érintette. A 90-es években épült kerítést a közelmúltban újjították fel, és egy arcfelismerő rendszer is beépítésre került

Összességében tehát elmondható, hogy bár a műszaki határzárok alkalmasak voltak az illegális migrációt jelentős mértékben visszaszorítani, a migrációs válságot nem sikerült teljesen megszüntetniük, hiszen ahogy láttuk, sok esetben nem szűnt meg a vándorlás, csupán a vándorlási útvonalak módosultak. Ennek ellenére több nemzetközi szervezet egyetért abban, hogy a műszaki zár megoldás egyértelműen működik. Nemcsak azért jóval kevesebben tudnak illegálisan határt átlépni, hanem azért, mert sok esetben az ezekről készült tudósítások miatt igencsak elrettentő ereje van az érkezők részére. Ezt bizonyítja továbbá az is, hogy az érkekezés befejezése közben is a „balkáni útvonalon” három helyen folyik építkezés és műszaki határzár építés, korszerűsítés és fejlesztés.

Azt már korábban lehetett tudni, hogy a közel-keleti háború befejezése után jelentősen megváltoznak az indulási állomások. Míg korábban például az ISIS miatt a menekültek a háborúra hivatkoztak, mostanra ez már gazdasági okokra változott. Jelenleg, főleg Afganisztánból, Iránból és Pakisztánból azok jönnek, akik egy jobb életben reménykednek. Ők a tipikus gazdasági bevándorlók. A felmérésből az is kitűnik, hogy a nagy többséget érte valamilyen rendőri atrocitás, azaz megverték vagy kirabolták őket, elvették a pénzüket vagy éppen a telefonjukat.

Az is egyértelmű a kutatásból, hogy a menekültek rengeteg pénzt költenek az illegális határátlépésre. Természetesen átlagot nagyon nehéz számolni, hiszen mindenkinek az utazása igen egyedi, de abban megerősítettek, hogy átlagosan 4000–10 000 euró között fordítanak arra, hogy 3-6 országot átszelve, bejussanak valamelyik uniós államba.

Ha a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) adatait vesszük alapul, azt lehet mondani, hogy Szerbián 2019-ben egészen napjainkig (2020.03.01.) kb., 31 000 ember ment át.[85] A felmérésből az is elgondolkodtató, hogy a megkérdezettek nem is hallottak olyanról, akit visszavittek az eredeti országába. A kérdésekre adott válaszok alapján abban teljesen

egyétértettek, hogy senki nem fordul vissza. Ha már elindult, be is fejezi az utat. Azt mondták, nem az a kérdés, hogy bejutnak-e, csak az, hogy hányadik próbálkozásra.

Tanulásként elmondhatjuk, hogy 2019-re az illegális embercsempész útvonalak kifejezetten jól működnek. Ha valaki úgy dönt Iszlámábádban vagy Kabulban, hogy el akar menni Németországig vagy Franciaországig, az biztos, hogy 5000–15000 euróval a zsebében ezt szinte biztosan meg tudja tenni.

Megoldás lehetne, ha az európai uniós országok a legfrekvenciáltabb kiinduló országokban megfelelő mértékű és hatásos televíziós és rádiós reklámokkal kezdenék el hirdetni, hogy tilos az átjárás és a bejárás. Ezen tevékenység illegális, és akár börtönbüntetéssel is szankcionálható. Pontos és részletes magyarázattal megtöltött, több nyelvű reklámokkal, hirdetésekkel, óriás plakátokkal, azaz egy teljes média kampánnyal kellene felhívni az emberek figyelmét az illegális migráció kockázataira és veszélyeire. Például televíziós, újság és rádió reklámokban elhelyezett hirdetésekben kell bemutatni azt, hogy az uniós határok le vannak zárva és nem lehet illegálisan átmenni azokon. Azt egybehangzóan állították azok, akikkel interjút készítettem, hogy a csempészek mindig is arról beszéltek nekik, hogy van szabad bejárás az egyes Unió országokba. Fontos kommunikációs megoldás lehetne például, hogy az ilyen a csempészek által felvetett könnyű útvonal lehetőségét, állami szinten tévé reklámokkal cáfolja és ellensúlyozza az EU. Ne azzal a tudattal induljanak el emberek ezrei és tízezrei, hogy könnyedén be lehet jutni, mert a csempészek azt mondták.

A cél, hogy ne az embercsempészek által beígért biztos bejutás és könnyű határátlépés legyen az egyetlen információ, amely eljut azokhoz, akik elkezdtek gondolkodni azon, hogy beállnak az illegális bevándorlók sorába. Kifejezetten erős képekkel, és videókkal lehetne bemutatni, hogy milyen veszélyei vannak az illegális határátlépéseknek. Milyen rendőri és jogi szankciókkal jár az, ha valaki úgy dönt, hogy részt vesz illegális migrációban. Érdeemes lehet bemutatni az épülő kerítéseket, a különböző műszaki határzárakat, az egyes országok rendőri és katonai akcióit és pontosan az illegális migráció miatt beszerzett katonai eszközöket: izraeli drónokat, zeppelineket, hangágýukat, stb. Talán ez lehetne az első összehangolt és határokat áthidaló lépés a migrációs válság kezelésében.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Az IÁ terrorcselekményeinek és a menekülthelyzet hatásainak vizsgálata kapcsán, továbbá a kiépített műszaki zárrendszerek és médiakampányok értékelése, összegzése és a következtetések levonása után, értekezésem az alábbi új tudományos eredményeket tartalmazza:

1. A korábbiakhoz képest újszerű módon elemeztem, értékeltem, rendszereztem az IÁ terrorszervezet terrorakcióinak kumulált hatásait a migráció mértékének további fokozódására.
2. Elsőként elemeztem, értékeltem, elméleti és gyakorlati példák alapján rendszereztem és összefoglaltam komplex módon a több vonalban és mélységben tagolt műszaki zárrendszerek hatását a saját lakosság védelmére, illetve igazoltam hatását tömeges illegális migránsok által fellépő migrációs nyomás enyhítése, a migráció fő irányai, méretei és időszakai kérdésében.
3. Elméleti és gyakorlati kutatással bizonyítottam, hogy az embercsempészek folyamatos jelenléte segíti az útnak indulók sikeres célba érkezéseit. A migrációs lehetőségekről kapott pozitív információk jelentős hatással van a különböző „kibocsátó” országok tömegeire. Az menekülők interjúi alapján igazoltam, és adatokkal alátámasztottam, hogy a tömeges illegális migráció folyamatosan emelkedő tendenciája, pontosan előre jelezhető, valamint az illegális bevándorlás egy olyan üzletággá vált, amely állandó kockázati tényező lesz a hazánk, a régió továbbá az EU-térségében.
4. A kutatásaim alapján elemeztem, rendszereztem, megalkottam és javaslatot tettem egy egységes kommunikációs stratégia kidolgozására, mely jelentősen ellenpontozhatná a migrációban résztvevő személyek torz valóságképét a lehetséges bejutási lehetőségekről az EU területére. A megfelelő stratégiai szintű kommunikációval lehetővé válna, hogy a kiinduló országokban visszatartó erőt képviselhetne az a reális kép, ami az EU és hazánk migrációs stratégiáját, az illegális határátlépést és az embercsempészet helyzetét mutatná be. Vizsgálataim és következtetéseim alapján újszerű javaslatot fogalmaztam meg a médiumok stratégiai kommunikációs módszereinek és kampányainak továbbfejlesztésére és hatékony alkalmazására.

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLHATÓSÁGA, AJÁNLÁSOK

A kutatási célkitűzésekkel összhangban elkészített értekezés eredményei véleményem szerint a következő területeken használhatók fel:

1. Az oktatásban:

- az egyetem biztonsági Doktori Iskolájában a hallgatók számára a biztonsági kérdések oktatásánál.

2. A gyakorlatban:

- a migrációs területekre kiutazó szakemberek felkészüléséhez háttéranyagként szolgálhat.

További kutatási igénylő területek

A kitűzött kutatási célok és irányok, illetve a munka elkészítése során felmerülő kérdések közül több, önálló új kutatási területek lehetnek:

További kutatási témák alapjául javaslom:

- a civil és katonai és rendvédelmi szervezetek együttműködésének hatékonyságát, a koordináció kérdéseit menekültügyekben,
- Az EU, az ENSZ szakosodott szerveinek feladatait a migráció kérdésében;

HIVATKOZÁSOK

- [1] Hornyacsek Júlia: A tudományos kutatás elmélete és módszertana. Nemzeti Közzolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest, 2014. pp.82; <https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/Teljes%20sz%C3%B6veg!.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2020.03.14.]
- [2] Global Trends in Forced Displacement – 2020, pp. 47, <https://www.unhcr.org/statistics/unherstats/60b638e37/global-trends-forced-displacement-2020.html?query=2020%20refugees%20number> , [Hozzáférés dátuma: 2021.03.14.]
- [3] Németh István (szerkesztő), Gazdik Gyula: 20. századi egyetemes történet II. Európán kívüli országok 2006. pp. 102-103, <https://www.szaktars.hu/osiris/view/nemeth-istvan-szerk-20-szazadi-egyetemes-tortenet-ii-europan-kivuli-oroszagok-osiris-tankonyvek-2006/?pg=1>, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [4] Dr. Dezső Tamás: Demográfia és migráció, A muszlim világ népességrobbanásának okai és következményei, Migrációs Kutató Intézet, 2018.12.11. pp. 3-5, <https://www.migraciokutato.hu/2018/12/11/a-muszlim-vilag-nepessegrobbanasanak-okai-es-kovetkezmenyei/>, [Hozzáférés dátuma: 2020.10.21.]
- [5] Szalkai Attila: Vízhány a Közel-Keleten: Olajháború után vízháború, Nemzet és Biztonság, 2018.11., pp.25-27, <http://nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/szalkai-attila-vizhiany-a-kozel-keleten-olajhaboru-utan-vizhaboru.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.02.23.]
- [6] Dr. Dezső, Tamás: (2018, Demográfia és migráció A muszlim világ népességrobbanásának okai és következményei 2018 pp. 3, 10, <https://www.migraciokutato.hu/2018/12/11/a-muszlim-vilag-nepessegrobbanasanak-okai-es-kovetkezmenyei/> [Hozzáférés dátuma: 2020.01.15.]
- [7] Resperger István: Nemzetbiztonsági alapismeretek 2018, Dialóg Campus Kiadó, pp. 29, <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/6909/web-PDF-EKM-Nemzetbiztonsagi-alapismeretek.pdf;jsessionid=74FF2CEF52004F667B6CEDC51694D69D?sequence=2>, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.3.]
- [8] Szalkai Attila: Vízhány a Közel-Keleten: Olajháború után vízháború, Nemzet és Biztonság, 2018.11., pp.29-30, <http://nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/szalkai-attila-vizhiany-a-kozel-keleten-olajhaboru-utan-vizhaboru.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.02.23.]
- [9] Szalkai Attila: Vízhány a Közel-Keleten: Olajháború után vízháború, Nemzet és Biztonság, 2018.11., pp.32, <http://nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/szalkai-attila-vizhiany-a-kozel-keleten-olajhaboru-utan-vizhaboru.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.02.23.]

- [10] Szalkai Attila: Vízhiány a Közel-Keleten: Olajháború után vízháború, Nemzet és Biztonság, 2018.11., pp.33, http://nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/szalkai_attila-vizhiany_a_kozel_keleten_olajhaboru_utan_vizhaboru_.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.02.23.]
- [11] Harmat Árpád Péter-Bukva Kármén: A Közel-Kelet múltja, jelene és válságai, Történelmi Cikk, 2015.07.02. pp. 1-2, <http://tortenelemcikkek.hu/node/182> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
- [12] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 58-66, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2021.05.22.]
- [13] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 67-68, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2021.05.26]
- [14] Németh István (szerkesztő), Gazdik Gyula: 20. századi egyetemes történet II. Európán kívüli országok 2006. pp. 278, <https://www.szaktars.hu/osiris/view/nemeth-istvan-szerk-20-szazadi-egyetemes-tortenet-ii-europan-kivuli-oroszagok-osiris-tankonyvek-2006/?pg=1>, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [15] Németh István (szerkesztő), Gazdik Gyula: 20. századi egyetemes történet II. Európán kívüli országok 2006. pp. 285, <https://www.szaktars.hu/osiris/view/nemeth-istvan-szerk-20-szazadi-egyetemes-tortenet-ii-europan-kivuli-oroszagok-osiris-tankonyvek-2006/?pg=1>, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [16] Resperger István: Az Iszlám Állam stratégiája, politikai katonai tervei, ACTA HUMANA, 2016/5. 85–102 szám, pp. 86-87
- [17] Szűcs László: Szíria és az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet egyedi vonásai 2018-ig In: Szakmai Szemle 2019/1. pp. 10. https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2019_1_szam.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.4.13.]
- [18] Szűcs László Szíria és az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet egyedi vonásai 2018-ig In: Szakmai Szemle 2019/1. pp. 11. https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2019_1_szam.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.4.13.]
- [19] Szűcs László Szíria és az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet egyedi vonásai 2018-ig In: Szakmai Szemle 2019/1. pp. 12. https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2019_1_szam.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.4.13.]
- [20] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 56,

- https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [21] Ritecz György : A migráció trendje – és ami mögötte van, Regio -MTA, 2016, 24.évf. 2.szám pp. 3. <https://core.ac.uk/download/pdf/270160688.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.06.18.]
- [22] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 59-60, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [23] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 61, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [24] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.12.14.]
- [25] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 63, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [26] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 64, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [27] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 66, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [28] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 67, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [29] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 68, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]
- [30] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 68, https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.22.]

- [31] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 70-71,
https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [32] Resperger István: Az Iszlám Állam stratégiája, politikai katonai tervei, ACTA HUMANA, 2016/5. 85–102 szám, pp. 89
- [33] Resperger István: Az Iszlám Állam stratégiája, politikai katonai tervei, ACTA HUMANA. 2016/5. 85–102 szám, pp. 92
- [34] Resperger István: Az erőszak helye, szerepe az Iszlám Állam terrorszervezet tevékenységében, Hadtudományi Szemle 2015. VIII. évf. 4. szám. pp. 7.
http://epa.oszk.hu/02400/02463/00029/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2015_04_100-112.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.04.12.]
- [35] Resperger István: Az Iszlám Állam stratégiája, politikai katonai tervei, ACTA HUMANA, 2016/5. 85–102 szám, pp. 95
- [36] Ritecz György: A migráció trendje – és ami mögötte van, Regio -MTA, 2016, 24.évf. 2.szám pp. 109-139.
<https://core.ac.uk/download/pdf/270160688.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.06.18.]
- [37] Kis-Benedek József, Biztonságpolitika,: Az Iraki és Levantei Iszlám Állam (ISIL) és az ellene folytatott Küzdelem tendenciái, pp. 29-39,
https://www.mhht.eu/hadtudomany/2016/1-2/Hadtudomany_2016_1-2_netre.31-42.pdf [Hozzáférés dátuma: 2020.06.28.]
- [38] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 72,
https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [39] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 77,
https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [40] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 78,
https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [41] Háber Péter: Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok Szakmai Szemle 2016-3, pp. 79,
https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2016_3_szam.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.24.]
- [42] Szűcs László Szíria és az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet egyedi vonásai 2018-ig In: Szakmai Szemle 2019/1. pp.7-8.

- https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2019_1_szam.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.4.13.]
- [43] Szűcs László Szíria és az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet egyedi vonásai 2018-ig In: Szakmai Szemle 2019/1. pp.11.
https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2019_1_szam.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.4.13.]
- [44] Istvánffy András: A terrorizmus mint rituális kommunikáció, Beszélő, 2005, 10.évf., 8.szám, <http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-terrorizmus-mint-ritualis-kommunikacio>, [Hozzáférés dátuma: 2020.5.1.]
- [45] Tálás Péter: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság, (Magyar nyelvű Tudományos Szakkönyv, 2017., pp. 9-35,
<https://m2.mtmt.hu/api/publication/3205714>, [Hozzáférés dátuma: 2020.6.12.]
- [46] <https://www.unhcr.org/globaltrends2018/> , [Hozzáférés dátuma: 2021.01.22.]
- [47] Thullner Zsuzsanna: Szeretet Földje cikk. 2019. június 22.,
<https://www.magyarkurir.hu/hirek/a-mi-orok-sorsunk-dol-el-azon-megnyilik-e-szivunk-okumenikus-imadsag-menekultek-vilagnapjan>, [Hozzáférés dátuma: 2021.02.10.]
- [48] Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció, biztonságpolitika, 2014, pp. 103-131.
<https://docplayer.hu/3113043-Nemzetkozi-migracio-biztonsagpolitika-biztonsag.html> [Hozzáférés dátuma: 2021.01.12.]
- [49] Robert Reich: Work of Nations, <https://scott.london/reviews/reich.html> , [Hozzáférés dátuma: 2020.12.11.]
- [50] Anthony Giddens: Exploring dynamic implications, pp. 5
<https://proceedings.systemdynamics.org/2009/proceed/papers/P1072.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2021.01.25.]
- [51] Anthony Giddens: Exploring dynamic implications, pp. 12
<https://proceedings.systemdynamics.org/2009/proceed/papers/P1072.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2021.01.25.]
- [52] Ritecz György: A migráció trendje – és ami mögötte van, Regio -MTA, 2016, 24.évf. 2.szám pp. 109, <https://core.ac.uk/download/pdf/270160688.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.06.18.]
- [53] Ritecz György: A migráció trendje – és ami mögötte van, Regio -MTA, 2016, 24.évf. 2.szám pp. 211. <https://core.ac.uk/download/pdf/270160688.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.06.18.]
- [54] Ritecz György: A migráció trendje – és ami mögötte van, Regio -MTA, 2016, 24.évf. 2.szám pp. 103-123. <https://core.ac.uk/download/pdf/270160688.pdf> , [Hozzáférés dátuma: 2020.06.18.]
- [55] Varga Zsolt: A mozgásakadályozás lehetőségei az illegális migráció megakadályozása érdekében. Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 2. szám. pp. 6. <https://mkk.uni-nke.hu/document/mkk-uni-nke->

- [hu/2018_2_20_Varga%20Zsolt_MKK%20cikk.pdf](#) , [Hozzáférés dátuma: 2020.05.18.]
- [56] Kovács Zoltán: A mozgásakadályozás korszerű eszközei, anyagai, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám. pp. 277.
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/mkk/article/view/1910>, [Hozzáférés dátuma: 2020.06.12.]
- [57] Kovács Zoltán: A mozgásakadályozás korszerű eszközei, anyagai.” Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám. pp. 278,
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/mkk/article/view/1910>, [Hozzáférés dátuma: 2020.06.12.]
- [58] Kovács Zoltán, A mozgásakadályozás korszerű eszközei, anyagai, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám.280-281,
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/mkk/article/view/1910>, [Hozzáférés dátuma: 2020.06.12.]
- [59] Kovács Zoltán: A mozgásakadályozás korszerű eszközei, anyagai, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám, pp.282-283,
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/mkk/article/view/1910>, [Hozzáférés dátuma: 2020.06.12.]
- [60] Kovács Zoltán, A mozgásakadályozás korszerű eszközei, anyagai, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám. pp. 301-302.,
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/mkk/article/view/1910>, [Hozzáférés dátuma: 2020.06.12.]
- [61] Bakos Tamás: A hadi mozgás-és manőverakadályozás kialakulása, fejlődése, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám, pp. 320-321.,
https://mkk.uni-nke.hu/document/mkk-uni-nke-hu/2018_1sz.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.17.]
- [62] Bakos Tamás: A hadi mozgás-és manőverakadályozás kialakulása, fejlődése, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám, pp. 330-331.,
https://mkk.uni-nke.hu/document/mkk-uni-nke-hu/2018_1sz.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.17.]
- [63] Bakos Tamás: A hadi mozgás-és manőverakadályozás kialakulása, fejlődése, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám, pp. 332-334.,
https://mkk.uni-nke.hu/document/mkk-uni-nke-hu/2018_1sz.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2020.05.17.]
- [64] A rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat, Magyar Közlöny 83. szám, 2015. június 17, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK15083.pdf>. [Hozzáférés dátuma: 2020.04.12.]
- [65] Besenyő János: Not the invention of ISIS: Terrorists among immigrants, Journal of security and sustainability issues, 2015., 5(1), pp. 5-20.
<http://real.mtak.hu/83735/> , [Hozzáférés dátuma: 2020.06.13.]

- [66] Besenyő János: Security preconditions: Understanding migratory routes, Journal of Security and Sustainability Issues, 2016, pp. 5-26.[Online]. http://jssidoi.org/jssi/uploads/papers/21/Besenyo_Security_preconditions_understanding_migratory_routes.pdf , DOI: [http://dx.doi.org/10.9770/jssi.2016.6.1\(1\)](http://dx.doi.org/10.9770/jssi.2016.6.1(1)). [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
- [67] Varga, Zsolt: A mozgásakadályozás lehetőségei az illegális migráció megakadályozása érdekében, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 2. szám. pp. 13., https://mkk.uni-nke.hu/document/mkk-uni-nke-hu/2018_2_20_Varga%20Zsolt_MKK%20cikk.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.05.18.]
- [68] Varga, Zsolt: A mozgásakadályozás lehetőségei az illegális migráció megakadályozása érdekében, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 2. szám. pp. 21-25., . https://mkk.uni-nke.hu/document/mkk-uni-nke-hu/2018_2_20_Varga%20Zsolt_MKK%20cikk.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.05.19.]
- [69] Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai, Hadtudományi Szemle X. évfolyam 1. szám, 2017., pp. 227-229, http://hadmernok.hu/174_07_kui.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [70] Than K., & Pawlak J.: Hungary ready to erect anti-migrant fence on Romanian border (Reuters). 2020. [Online]. <https://uk.reuters.com/article/us-europe-migrants-hungary-minister-idUKKCN0UX284>. [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
- [71] Balla & L. Kui,: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai, Hadtudományi Szemle X. évfolyam 1. szám, 2017., pp. 230-239, http://hadmernok.hu/174_07_kui.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [72] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp. 79. 2017., <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [73] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp.81. 2017., <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [74] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp.82. 2017., <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [75] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp.83. 2017., <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]

- [76] Infomigrants, Slovenia to erect more fences along Croatia border to curb illegal crossings. 2020. <https://www.infomigrants.net/en/post/24123/slovenia-to-erect-more-fences-along-croatia-border-to-curb-illegal-crossings>. [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
- [77] Infomigrants, Serbia building barbed-wire border fence, media reports, 2020. <https://www.infomigrants.net/en/post/26791/serbia-building-barbed-wire-border-fence-media-reports>. [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
- [78] National News, Syria-Turkey border wall completed, 2018. <https://www.thenationalnews.com/world/mena/syria-turkey-border-wall-completed-1.738637>. [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
- [79] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp. 84. 2017., <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [80] Varga Zsolt: A mozgásakadályozás lehetőségei az illegális migráció megakadályozása érdekében, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 2. szám. pp. 26., https://mkk.uni-nke.hu/document/mkk-uni-nke-hu/2018_2_20_Varga%20Zsolt_MKK%20cikk.pdf , [Hozzáférés dátuma: 2020.05.19.]
- [81] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp. 84. 2017., <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [82] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp.85. 2017. ,<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [83] Besenyő János: Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1), pp. 85. 2017., <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/1617> , [Hozzáférés dátuma: 2020.04.16.]
- [84] ORFK: Illegális migráció alakulása, <http://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/illegalis-migracio-alakulasa> , [Hozzáférés dátuma: 2021.02.13.]
- [85] IOM: World Migration Report 2020, <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/> [Hozzáférés dátuma: 2020.09.11.]

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. 20. századi egyetemes történet II., Európán kívüli országok (pp. 102-108, 272-282, 285-288), Németh István (szerk.), 2006, Osiris Kiadó, Budapest
2. Bakondi György: Erősebb kerítés épül a déli határon, 2017, Magyar Idők <https://www.magyaridok.hu/belfold/bakondi-gyorgy-erosebb-kerites-epul-deli-hataron-1346074/>
3. Bálint, L., Dávid, F., Dezső L., Dobák, I., Kovács, Z. A., Regényi, K. M., Resperger, I., Simon, L. 2018, Nemzetbiztonsági alapismeretek, Resperger István (szerk.), (pp. 41-43, 72-75), Dialóg Campus Kiadó, Budapest
4. Besenyő János, Miletics, P., Orbán, B. (2019), Európa és a migráció, Zrínyi Kiadó,
5. Bakos Tamás: A hadi mozgás-és manőverakadályozás kialakulása, fejlődése, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám, pp 319-334.
6. Baranyai G. Tizenkétfélmilliárd forintból épült a fizikai határzár, 2015 Magyar Idők, <https://www.magyaridok.hu/belfold/ezzel-sikerult-megvedeni-magyarorszagot-79549/> [Hozzáférés dátuma: 2020.12.10.]
7. Besenyő János: Nyugat-Szahara és a migráció. 2011 Afrika tanulmányok, 5(3), pp. 34-45
8. Besenyő János: Not the invention of ISIS: Terrorists among immigrants, 2015 Journal of security and sustainability issues, 5(1), pp. 5-20
9. Besenyő János: Security preconditions: Understanding migratory routes, 2016 Journal of Security and Sustainability Issues (pp. 5-26.), http://jssidoi.org/jssi/uploads/papers/21/Besenyo_Security_preconditions_understanding_migratory_routes.pdf [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
10. Besenyő János., Prantner, Z., Speidl, B., Vogel, D.: Az Iszlám Állam, Terrorizmus 2.0 – Történet, ideológia, propaganda (Prantner Zoltánnal, Speidl Biankával és Vogel Dáviddal), Budapest, 2016, Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely, Kossuth Kiadó, Budapest ISBN: 978-963-09-8441-6.
11. Besenyő János. Fences and Border Protection: The Question of Establishing Technical Barriers in Europe, 2017 Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, 16(1) pp. 77-87
12. BVMN, The Balkan Rour – Background 2020 <https://www.borderviolence.eu/background/> [Hozzáférés dátuma: 2021.02.12.]
13. Daily Sabah, Turkey finishes construction of 764-km security wall on Syria border, 2018, <https://www.dailysabah.com/war-on-terror/2018/06/09/turkey-finishes-construction-of-764-km-security-wall-on-syria-border> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]

14. Delmagyar.hu, Áram alá kerül az okoskerítés, üzemelhet az intelligens jelzőrendszer a magyar-szerb határon, 2017, <https://www.delmagyar.hu/szeged-es-kornyeke/aram-ala-kerul-az-okoskerites-uzemelhet-az-intelligens-jelzorendszer-a-magyar-szerb-hataron-1299955/>, [Hozzáférés dátuma: 2021.04.11.]
15. Dezső Tamás, A muszlim világ népességrobbanásának okai és következményei (pp. 3-5, 10-11), 2018, Demográfia és migráció, <https://www.migraciokutato.hu/2018/12/11/a-muszlim-vilag-nepessegrobbanasanak-okai-es-kovetkezmenyei/> [Hozzáférés dátuma: 2021.01.24.]
16. Guessous, H. Spain Modernizes Security Fences at Ceuta, Melilla borders, 2019, <https://www.morocoworldnews.com/2019/12/288197/spain-fences-ceuta-melilla-borders/> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
17. Háber, P. Az „Iszlám Állam” nevű terrorista szervezet és az általa gerjesztett biztonsági kockázatok, 2016 Szakmai Szemle
18. Harmat, Á. P., Bukva K. A Közel-Kelet múltja, jelene és válságai, 2015, <http://tortenelemcikkek.hu/node/182> [Hozzáférés dátuma: 2021.01.12.]
19. Határvédelmi bázis fotók, <https://2015-2019.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/fotok/elkeszultek-a-hatarvedelmi-bazisok> [Hozzáférés dátuma: 2021.03.22.]
20. Hornyacsek Júlia: A tudományos kutatás elmélete és módszertana. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Budapest, 2014. p. 82; <https://hkh.uni-nke.hu/document/hkh-uni-nke-hu/Teljes%20sz%C3%B6veg!.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.11.]
21. Hürriyet Daily News.Turkey-Syria border wall to be completed by spring, 2017 <https://www.hurriyetaidailynews.com/turkey-syria-border-wall-to-be-completed-by-spring-124303> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.10.]
22. Infomigrants. „Slovenia to erect more fences along Croatia border to curb illegal crossings.” 2020. [Online]. <https://www.infomigrants.net/en/post/24123/slovenia-to-erect-more-fences-along-croatia-border-to- curb-illegal-crossings>, [Hozzáférés dátuma: 2021.04.10.]
23. Infomigrants „Serbia building barbed-wire border fence, media reports.” 2020. [Online]. <https://www.infomigrants.net/en/post/26791/serbia-building-barbed-wire-border-fence-media-reports>. [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
24. Istánffy András: A terrorizmus mint rituális kommunikáció, Beszélő Online, 2005. augusztus,Évfolyam 10, Szám 8 » Kultúra, <http://beszelo.c3.hu/cikkek/a-terrorizmus-mint-ritualis-kommunikacio> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.22.]

25. Kis-Benedek József: Biztonságpolitika, Az Iraki és Levantei Iszlám Állam (ISIL) és az ellene folytatott Küzdelem tendenciái, pp. 29-39, https://www.mhht.eu/hadtudomany/2016/1-2/Hadtudomany_2016_1-2_netre.31-42.pdf [Hozzáférés dátuma: 2021.02.10.]
26. Kovács Zoltán: A műszakizár-rendszer felépítésének lehetőségei a Magyar Honvédségben a NATO elvek és vonatkozó nemzetközi egyezmények tükrében – PhD értekezés (pp. 20), Budapest, 2005
27. Kovács Zoltán: A mozgásakadályozás korszerű eszközei, anyagai, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 1. szám. pp. 277-306.
28. Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai, 2017 Hadtudományi Szemle X. évfolyam 1. szám.
29. Magyar Közlöny, A Kormány 213/2015. (VII. 31.) kormányrendelete a határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár építésén dolgozók védelméről, továbbá az államhatárról szóló törvény szerinti közérdekű használati joggal összefüggő kártalanításról szóló 211/2015. (VII. 23.) Korm. rendelet módosításáról, 112. szám
30. Magyar Közlöny, A rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről szóló 1401/2015. (VI. 17.) számú kormányhatározat, Magyar Közlöny 83. szám, 2015. június 17, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK15083.pdf>. [Hozzáférés dátuma: 2020.04.12.]
31. Magyar Közlöny, <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK15083.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2021.01.17.]
32. Meta.mk, EU: Building wire fence on border between Macedonia and Serbia not part of the agreement with Serbia, 2020 <http://35.https://meta.mk/en/eu-building-wire-fence-on-border-between-macedonia-and-serbia-not-part-of-the-agreement-with-serbia/> [Hozzáférés dátuma: 2021.02.14.]
33. Migránsokkal összefüggő biztonsági kockázatok, integrációs feladatok és esélyek. In: Besenyő János, Miletics Péter, Orbán Balázs (szerk.): Európa és a migráció. Zrínyi kiadó, Budapest, 2019. 92-101.old.
34. NationalNews, Syria-Turkey border wall completed.” 2018. [Online]. <https://www.thenationalnews.com/world/mena/syria-turkey-border-wall-completed-1.738637>. [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
35. Pintér Sándor levele, 2020 <http://37.https://www.parlament.hu/irom40/11844/11844-0001.pdf> [Hozzáférés dátuma: 2021.01.12.]
36. Póczik Szilveszter: A 2015–2016. évi migrációs válság egyes büntetőjogilag releváns szociális összetevőiről. Ügyészek Lapja, 2017. 5. szám, 45-55. old., http://www.ugyeszek.hu/ftp/tartalom/ugyeszek_lapja/2017/ul20175.pdf

37. Póczik Szilveszter: A jelenkori nemzetközi migráció egyes speciális kriminológiai vonatkozásai - a 2015 szilveszterén Kölnben lezajlott események példáján. In: Sabjanics István (szerk.): Modern kori népvándorlás – A migráció komplex megközelítése. Dialóg Campus Kiadó, Budapest 2017. ISBN 978 615 5764 77 6; 57-69. old. , http://www.bm-tt.hu/assets/letolt/t6konf/konfkotet_web.pdf
38. Póczik Szilveszter: A határárral kapcsolatos bűncselekmények elkövetőinek szociológiai vizsgálata a Csongrád megyei büntetőeljárások alapján. Kriminológiai Tanulmányok 2018. 55. szám. 10-28. old. https://www.okri.hu/images/stories/KT/KT55_2018/kt55_sec.pdf
39. Póczik, Szilveszter, Sárík Eszter: Law and (B)Order: Will border fence and transit zones stop the asylum seekers wave on the Balkan route? In: Kury, Helmut, - Redo, Sławomir (eds.) Refugees and Migrants in Law and Policy. Challenges and Opportunities for Global Civic Education. Publ. by Springer International Publishing AG. Cham, Switzerland, 2018. pp. 75-109. ISBN: 978--3-319-72158-3; eBook: ISBN: 978--3-319-72159-0; <https://doi.org/10.1007/978-3-319-72159-0>, Study accessible: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-72159-0_3
40. Póczik Szilveszter, Sárík Eszter: Vigilante militias and activities against Roma and migrants in Hungary. In: Bjørgo, Tore – Mareš, Miroslav (eds.): Vigilantism Against Migrants And Minorities, published by Routledge, Oxon/ New York, 2019. pp. 103-128. Open Access: eBook Published 18 October 2019, London, Imprint Routledge, DOI. <https://doi.org/10.4324/9780429485619> or <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9780429485619>, ISBN: 9780429485619
41. Póczik Szilveszter, Bolyky Orsolya, Sárík Eszter: Migrációs válság, embercsempészés, büntetés kiszabás. Ügyészek Lapja 2019.6. szám. 35-58. old. http://ugyeszeklapja.hu/?page_id=2765
42. Póczik Szilveszter: A 2015. évi menekültválság mélyebb okairól. Valóság, 2021. 6. szám. 3-10. o.
43. Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció, biztonságpolitika, Biztonság 2014, <https://docplayer.hu/3113043-Nemzetkozi-migracio-biztonsagpolitika-biztonsag.html>
44. Police.hu, <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/elfogott-migransok-szama-lekerdezes> [Hozzáférés dátuma: 2021.01.28]
45. Police.hu(B), <https://web.archive.org/web/20150911223211/http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/elfogott-migransok-szama-lekerdezes?honap%5Bvalue%5D%5Byear%5D=2015&honap%5Bvalue%5D%5Bmonth%5D=8>, [Hozzáférés dátuma: 2021.04.20.]
46. Resperger István: Az Iszlám Állam stratégiája, politikai katonai tervei In: Seregszemle. 2016. p.9.

47. Resperger István: Az Iszlám Állam stratégiája, politikája katonai tervei, In: ACTA Humana 2016.05.
48. Resperger István: Az erőszak helye, szerepe az Iszlám Állam terrorszervezet tevékenységében, Hadtudományi Szemle 2015. VIII. évf. 4. szám. p. 7. http://epa.oszk.hu/02400/02463/00029/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2015_04_100-112.pdf [Hozzáférés dátuma: 2021.05.20.]
49. Reuters, Slovenia erects more border fence to curb migrant inflow, 2019 <https://fr.reuters.com/article/instant-article/idUSKCN1VC19Q> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
50. [Reuters \(2020\)](https://www.reuters.com/article/us-syria-security-wall-idUSKCN20K2MQ), For Syrians fleeing Idlib, Turkish border wall becomes symbol of their plight, <https://www.reuters.com/article/us-syria-security-wall-idUSKCN20K2MQ>, [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
51. Ritecz Gy., Sallai J: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0 (pp. 23-25, 32, 111.), 2016 Hanns Seidel Alapítvány
52. Ritecz, Gy: A migráció trendjei és ami mögötte van (pp. 19-139), 2016, Régió, 24. évfolyam, 2. szám, 109-139o, <https://regio.tk.mta.hu/index.php/regio/article/view/115> [Hozzáférés dátuma: 2021.02.23.]
53. Ritecz György: A terrorizmus és a migráció viszonya a számok alapján, ACTA HUMANA, 2016/5.
54. Serdült Viktória: Kerítést építene a határon Toroczkai, 2015 Origo, <https://www.origo.hu/itthon/20150122-keritest-epitene-a-hataron-toroczkai.html> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
55. Szalkai A.: Vízhány a Közel-Keleten: Olajháború után vízháború? 2008, http://www.nemzetbiztonsag.hu/cikkek/szalkai_attilavizhiany_a_kozel_keleten_olajhaboru_utan_vizhaboru.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
56. Szűcs László: Szíria és az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet egyedi vonásai 2018-ig, In Szakmai Szemle 2019/1. p.10.
57. Szűcs László: Szíria és az Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet egyedi vonásai 2018-ig, 2020.01.29. [Szakmai szemle: A katonai nemzetbiztonsági szolgálat tudományos-szakmai folyóirata](#) 1785-1181 [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
58. Tálás Péter: Az európai migrációs válság értelmezési kereteiről 2016 Nemzet és Biztonság, 6.szám, http://www.nemzetbiztonsag.hu/cikkek/nb_2016_6_06_talas_europai_migracios_val sag.pdf, [Hozzáférés dátuma: 2021.01.11.]
59. Tálás Péter: Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság, (Magyar nyelvű Tudományos Szakkönyv Könyv), Megjelent: Dialóg Campus Kiadó, Budapest, Magyarország, 217 p. 2017

60. Than, K., Pawlak, J.: Hungary ready to erect anti-migrant fence on Romanian border 2016, Reuters <https://uk.reuters.com/article/us-europe-migrants-hungary-minister-idUKKCN0UX284>, [Hozzáférés dátuma: 2021.01.23.]
61. The Guardian Migrants attack Macedonian police as construction of Greek border fence begins, 2015, <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/29/migrants-attack-macedonian-police-as-construction-of-greek-border-fence-begins> [Hozzáférés dátuma: 2021.01.17.]
62. Valasz.hu, Simicskó bedobta magát: napi 10 km kerítés, 3800 katona a határnál, 2015, <http://valasz.hu/itthon/simicsko-bedobta-magat-napi-10-km-kerites-3800-katona-a-hatarnal-115007> [Hozzáférés dátuma: 2021.04.12.]
63. Varga Zsolt: A mozgásakadályozás lehetőségei az illegális migráció megakadályozása érdekében, Műszaki Katonai Közlöny, XXVIII. évfolyam, 2018. 2. szám. pp. 277-306.
64. Varga, Zsolt: A határvédelmi objektumok, létesítmények, eszközök fejlődésének történeti áttekintése, 2018 Műszaki Katonai Közlöny, 28(1) (pp. 287-318)
65. Póczik Szilveszter: Az iszlám forradalom. Publikon kiadó, Pécs 2011, Változatlan elektronikus másodközlés, Budapest 2016, http://okri.hu/images/stories/kutatok/poczikszielveszter/ekonyvek/az_iszlam_forradalom.pdf

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat	A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása 2014 és 2015 januárjában.....	65
2. táblázat	Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján.....	66
3. táblázat	Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása 2017-ben.....	67
4. táblázat	Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján.....	67
5. táblázat	A magyar menekültügyi hatóság döntései 2017-ben.....	68
6. táblázat	A magyar menekültügyi hatóság által menekültként elismert személyek számának alakulása 2017-ben.....	69
7. táblázat	A magyar menekültügyi hatóság általi oltalmazottként elismert személyek számának alakulása 2017-ben.....	70
8. táblázat	Menekültügyi őrizet elrendelések száma főbb állampolgárságonként 2017-ben	70
9. táblázat	A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása 2018-ban.	71

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra	Az ISIS által befolyás alatt tartott területek 2014 június 10-én.	31
2. ábra	Az ISIS és a különböző katonai és kormány erők által ellenőrzött területek	32
3. ábra	A belső és külső menekültek száma 2000 és 2014 között (millió fő).....	49
4. ábra	Az iparilag fejlett országokba irányuló migráció adatai főbb származási országok szerint	51
5. ábra	A Frontex által nyilvántartott illegális határátlépők és tartozkodási igényt benyújtók száma.....	56
6. ábra	Zöldhatáros illegális migránsok száma	57
7. ábra	A magyar migrációs adatok lebontva az illegális és legális határátlépőkre százalékban	61
8. ábra	Menedékkérelmet benyújtók főbb állampolgársági megoszlása Magyarországon 2012-2015 időszakban	62
9. ábra	A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása.....	65
10. ábra	Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján.....	66
11. ábra	Menedékjog iránti kérelmek számának változása I. főbb állampolgárság alapján.....	68
12. ábra	A menekültügyi hatóság döntései 2017	69
13. ábra	Menekültügyi őrizet elrendelések száma főbb állampolgárságonként 2017-20	70
14. ábra	A Magyarországra érkezett menedékkérők számának alakulása, 2018. I-XII. hónap.....	71
15. ábra	A fő migrációs útvonalak és műszaki határzárak a balkáni térségben.....	72
16. ábra	Az illegális határátlépések száma a nyugat-balkáni útvonalon 2009-2018 között.....	77
17. ábra	Magyar Műszaki Határzár.....	79
18. ábra	A drótakadály mögött épülő fő kerítés.....	80
19. ábra	Magyar Műszaki Határzár.....	82
20. ábra	A déli határ védelmére épült határvédelmi bázis	83
21. ábra	Menekültek a görög-török határon.....	85
22. ábra	Bulgária kerítést épít a görög határon	86
23. ábra	Macedon rendőrök szolgálatban a görög határon (Idomeni mellett).	87

24. ábra	Macedon rendőrök szolgálatban a görög határon (Idomeni mellett).	88
25. ábra	A munkások kerítést emelnek a Kolpa folyó mentén Szlovéniában 2019 augusztusában	89
26. ábra	Határkerítés a szlovén-horvát határszakaszon.	90
27. ábra	Törökország-Szíria között húzódó határszakasz.....	91
28. ábra	A török-szír határkerítés Gaziantep városa közelében.....	92
29. ábra	Spanyol rendőrök daruval segítik le az illegális bevándorlókat (2019-09-02).	94
30. ábra	San Diego melletti amerikai-mexikói kerítés (720km).....	96
31. ábra	Az interjúk készítésének helyszínei	97
32. ábra	Migrációs útvonalak a Balkánon	98
33. ábra	Migrációs útvonalak a Földközi tengeren.....	99
34. ábra	A balkáni útvonalon érkezők többségének indulási országa	99
35. ábra	A bevándorlók legnépszerűbb célpontjai vándorlási szempontból.....	103
36. ábra	A koronavírus megjelenése a menekülttáborokban 2020. márciusában....	109
37. ábra	Az I. számú csempész útvonal	110
38. ábra	Második legnépszerűbb csempész útvonal	111
39. ábra	Harmadik leggyakrabban használt csempészútvonal.....	111
40. ábra	A negyedik leggyakrabban használt balkáni illegális csempész útvonal...	112